

Naser Khader fik i oktober overrakt Jyllands-Postens "Ytringsfrihedspris"

(Foto: Københavns Pressebureau)

'Forskere politiserer ...

Jyllands-Posten og Naser Khader kræver grænser for forskeres ytringsfrihed

Den ideologiske strid om Muhammed-tegninger og ytringsfrihed med Jyllands-Posten og Politiken som hovedmodstandere, rykker nu tæt ind på livet af fremtrædende universitetsforskere.

Naser Khader, radikalt folketingsmedlem og Jyllands-Postens chefredaktør Carsten Juste har henvendt sig til rektor for Odense Universitet, Jens Oddershede, for at få ham til at gribe ind overfor religionshistorikeren Tim Jensen – som de beskylder for at være mere politiker end forsker.

Klagerne blev sendt, efter at Khader først i oktober fik tildelt Jyllands-Postens "Ytringsfrihedspris", og de kommer i samme omgang som folketingsmedlem Jesper Langballe *sortlistning* af de to islameksperter Tim Jensen og Jørgen Bæk Simonsen, hvad angår søgning af penge fra nyskabt forskningsprogram om 'islam og terrorisme'.

Jyllands-Posten: Videnskabelig uredelighed

"Det er jo ikke første gang, at du med grove kneb og ufine metoder under dække af din akademiske titel forsøger at beklukke Jyllands-Posten og fremme bestemte politiske hensyn," skrev chefredaktør Carsten Juste til Tim Jensen i raseri over en udtalelse til dagbladet Politiken. Chefredaktøren sendte en kopi af brevet til SDU-rektor Oddershede.

I et senere brev til rektor beder chefredaktøren så om at få oplyst, hvordan han kan klage over Tim Jensen indenfor universitetssystemet. Til FORSKERforum forklarer Carsten Juste, at avisen vil indklage Tim Jensen for videnskabelig uredelighed: "Når han præsenterer Politiken for en løgn, som var det en forskerbegrundet sandhed, så reagerer vi."

Juste vil lave en prøvesag, der skal skabe debat om forskeres ytringer.

Khader kræver 'forskningresultater'

Folketingsmedlem Naser Khader er fortørnet over en række udtalelser i forskellige medier, hvor Tim Jensen udtaler sig kritisk om foreningen Demokratiske Mus-

limer, som Khader er formand for:

I Nyhedsavisen blev Tim Jensen citeret for: "Tonsvis af danske muslimer opfatter sig allerede som demokratiske. Mange vender også foreningen (Demokratiske Muslimer, red.) ryggen, fordi Naser Khader igen og igen har talt ned til dem."

Det protesterer Khader imod. I et brev stilet direkte til Rektor – ("Kære Jens") - skriver det radikale folketingsmedlem blandt andet: "Ikke ét sted er det blevet dokumenteret, hvilke forskningsresultater, der ligger bag disse udtalelser, og det må man jo forvente, at der ligger, når der er tale om udtalelser fra en forsker fra et anerkendt universitet. Ellers udtaler forskeren sig jo ikke som forsker, men som "politiker", og jeg synes ikke, at jeg har set Tim Jensen gøre opmærksom på, at det er hans egne holdninger, han giver udtryk for."

Tim Jensen: Intimidering

Klagebrevene er "pression" over for kritisk forskning, og et åbenlyst forsøg på at stække forskeres forsknings- og ytringsfrihed, mener tillidsmand Jørgen Bang fra Humaniora på SDU.

Tim Jensen mener, at med klagerne får polariseringen i kølvandet på Muhammed-krisen en tand ekstra: "De mennesker, der hævder at kæmpe for ytringsfriheden, prøver nu at intimidere mig! De vil begrænse min ytringsfrihed, fordi de er uenige i min udlægning af islam, i min vurdering af Muhammed-tegningerne og i min kritiske holdning til integrationspolitikken".

SDU-rektor Jens Oddershede har valgt at holde lav profil, frem for at gå i brechen for sine forskeres ret til at udtale sig offentligt. I sit svar til Naser Khader skriver han, at religionsforsker Tim Jensen udtaler sig som privatperson. Professor i forvaltningsret Claus Haagen Jensen underer sig over, at Rektor ikke som arbejdsgiver principielt forsvare sin forskers forsknings- og ytringsfrihed.

Se side 3-5: Halal-hippier og racister

tkw

Politikerne snyder 6-7
Der var ikke flere penge til taksametre på finansloven. Og der var ikke 60 pct.s basismidler, men 40 pct.

Ufrie danske universiteter 8-9
Internationalt frihedsindeks viser, at de danske politikere har lavet snærende lovgivning og styringsredskaber, som giver enestående lille selvvalg, medarbejderindflydelse og forskningsfrihed

TEMA: Fusioner og lovrevision 10-15

Styrk forskningsfriheden 11
Konkrete forslag til formuleringer i den kommende lovrevision
FAGLIG KOMMENTAR

Risiko for at blive fusionsramt? 13
Minivejledning: Hvor finder du beskyttelse?

Ytringsfrihed under ansvar 14
Der skal være klare aftaler om, hvem der laver myndighedsopgaver, og hvordan det foregår, siger KVL-udvalg

Instituttlederløn i Aarhus 16
- hvor samfundsvidenskabs fik mere end naturvidenskabs

Belønningsløn 18
'Ny løn' fik aldrig gennembrud for de menige, men stigende lederløn kan være et signal ...

Det koger på RUC 20
Hvor institutleder blev ansat af personlig ven og bagefter fik kanonhyre. Og hvor Rektor vil spare, og har kontrovers med bestyrelsen ...

FORSKERforum 20 år 22-27
Kavalkade af topnyheder og highlights igennem 20 år

Jubilæums-essay: Humboldt 28
Mens vi husker det: Hvad er det klassiske universitet ...

"Jeg kender godt bladet FORSKERforum, men jeg er for længst holdt op med at læse det.."

Heige Sander
30.03.05 i Folketinget

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
(ansv.hav. for dette nummer)
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA

Journalist Thomas With
(tw@dm.dk)

Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@dm.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. januar 2007

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

DM
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
Tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

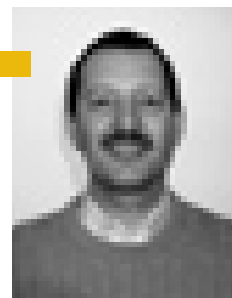
Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført)

LEDER

Seniorforsker **Niels Poulsen**,
DMs sektor Forskning og Formidling

Forskerproletarer i alle lande, foren Jer, i kampen mod stress

Karl Marx hævdede, at produktivkræfterne er i kuafrudt konflikt med produktionsforholdene. Denne gamle lære gælder fortsat. Tidligere talte man om at udnytte naturressourcerne, energiresourcerne og arbejdsstyrken. Selv om arbejdsstyrken nu kaldes de humane ressourcer (HR), så bliver den så sandelig udnyttet. Flere og flere af os bliver ramt af stress. Landsgennemsnittet er 6 pct. Skal vi fortsat acceptere at få arbejdsrelateret stress? Skal problemet kamufleres i positiv eller negativ stress, grøn, gul eller rød stress? Stress i ordets egentlige betydning har store omkostninger for den enkelte, for arbejdspladsen og for samfundet. Det er et omfattende problem i dag, og 25 pct. af udgifterne til sygdom vurderes at være stressrelateret. Nogle hævder, at tallet er endnu højere, måske 33 pct.

“De eksakte tal for stressramte på universiteter og sektorforskningsinstitutioner er ikke kendt, men vi kender alle nogen, der er udbrændt eller er blevet sygemeldt på grund af stress”.

Er vores arbejde blevet for betydningsfuldt? For udviklende? For stor en del af vores identitet? Hvorfor sælger vi os selv med liv og sjæl? Det, at mange flere går ned med stress, viser, at der er en ændret holdning til arbejdet. Før havde vi pligter og rettigheder, nu taler vi om lyst og engagement. Tidligere var stress den ekstraordinære arbejdssituation, nu er det blevet det moderne arbejdslivs svøbe.

Arbejdsmiljøloven siger kortfattet: **Du må ikke blive syg af at gå på arbejde.**

Med de moderne ledelsesformer forsvandt pligter og rettigheder – nu har vi selvudvikling og optimering af ydeevnen: Det grænseløse arbejde. Vi har fået selvledelse, det vil sige personlig værdibaseret ledelse. Selvledelse fører nemt til underfakturering og til en snigende udbytning, hvor arbejde og personlighed overlapper. Vi har fået selvbestemmelse, så den enkelte selv kan gå ned. Vi tror, vi er alene, og vi taler ikke sammen. Vi tror, at vi er alene om ikke at kunne klare alt.

Vi har i dag et udviklingsmantra. Kompetenceudvikling fra vugge til krukke. I den nye filosofi betyder “at være” det samme som “at være i udvikling.” Udviklingens dagsorden er livslang kompetenceudvikling gennem læring, omstillingsevne, forandringsparathed.

Er stress et individuelt problem eller et kollektivt? Vi skal hele tiden effektivisere. Finansloven indeholder hvert eneste år et krav om, at de enkelte arbejdspladser skal effektivisere. Universiteter og sektorforskningsinstitutioner bliver beskåret med 2-3 pct. Men samtidig forsvinder der ikke opgaver. Tværtimod skal den enkelte oveni være mere innovativ og formidle mere til offentligheden, skrive flere publikationer og skaffe patenter. Finansloven er også blevet en lov om, at vi skal have mere stress.

Men hvorfor bruge penge på, at større og større del af arbejdsstyrken bliver syge af stress? Det er ikke konstruktivt eller produktivt. Stop med blot at lave værdier for arbejdspladsen og psykologiske kontrakter med medarbejderne. Find det gode arbejdsmiljø frem igen, stress fremmer ikke kreativitet og innovation.

Regeringen har fremlagt sit oplæg til “en kvalitetsreform” af den offentlige sektor. Regeringen vil skabe mere kvalitet for pengene. Der skal være klare mål for serviceydelsen, større tilfredshed hos brugerne og mere attraktive offentlige arbejdspladser. Det handler ikke kun om effektivisering, hedder det. På Venstres landsmøde sælges projektet som, at de som løber lidt hurtigt, vil blive belønnet. Og Regeringen prøver at give de offentligt ansatte “medejerskab” til projektet. Det nye motto er: **Løb endnu hurtigere, så får du mere i løn.**

Men tag ikke fejl: Det er bare en ny måde at skruer tempoet op på.

Universiteterne får nu 70 millioner ekstra kr. til **kvalitetsløft** i undervisning, studievejledning, eliteuddannelser og efteruddannelse. Men samtidig beklager universitetsrektorerne, at der ikke er afsat penge til taksameterløft, og at der er sket en udhuling af taksameterne de sidste otte år.

Vi har ikke brug for effektiviseringer, kvalitetsreformer eller løb-hurtigere-kampagner. Forskningsgen har brug for et bæredygtigt psykisk arbejdsmiljø, hvor der er tid til at være kreativ, hvor der ikke er et misforhold mellem de opgaver, der skal løses, og de ressourcer, der er sat af til at løse dem. Der er brug for arbejdstidsaftaler, som afsætter tid til de opgaver, der skal løses.

Stop udbytningen af din arbejdskraft – stop stress.

GODT NYTÅR

Jyllands-Posten: 'En prøvesag'

- der skal skabe principiel debat om forskeres ytringer! Nej, siger kritiker: Jyllands-Posten og Khader truer med at lukke munden på kritiske forskere

"Der er vigtigt, at vi får prøvet, hvor grænsen går, altså hvordan man skelner mellem private politiske holdninger og faglig embedsførelse," forklarer chefredaktør Carsten Juste om Jyllands-Postens klage over Tim Jensen. Han kalder det "en slags prøvesag", der skal sætte gang i en principiel debat: "Naser Khader har jo også klaget," tilføjer han.

Khader forklarer, at han forgæves søgte at få dokumentation fra Tim Jensen. Han afviser, at han vil prøve at lukke munden på forskeren: "Næh, jeg vil gerne have diskussion. Men det nytter ikke. Han har sendt mig venlige mails, men jeg kan stadig ikke se nogen dokumentation. Når han ikke vil give mig et svar, måtte jeg skrive til Rektor – og så er der jo UVVU (Udvalget vedr. Videnskabelig Uredelighed)," siger Khader.

Chefredaktør: Misbrug af embede

Andre forskere som islamforskeren Jørgen Bæk Simonsen og professor i forvaltningsret Henning Koch har gennem lang tid også været en torn i øjet på avisen:

"En forsker kan vel ikke sige hvad som helst. Han har et embede, som han skal forvalte, og der er vel nogle spilleregler, det skal overholdes," siger Carsten Juste.

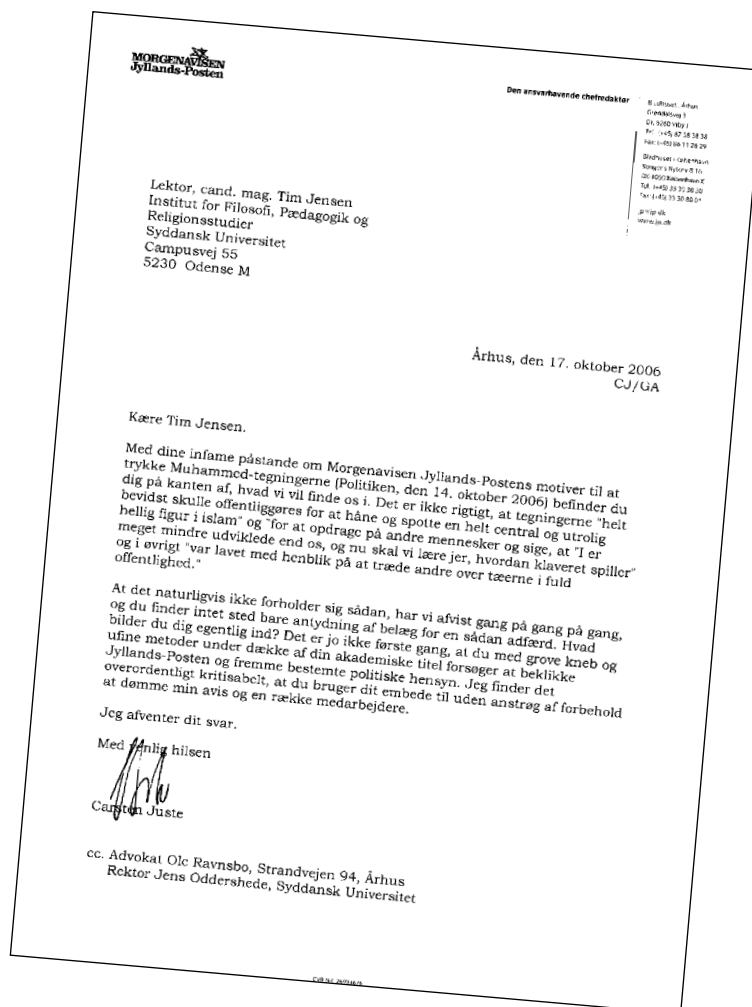
Nogle vil fortolke klagen som et forsøg på at stække en offentligt ansat forskers ytringsfrihed. *Skulle JP ikke i stedet føre den debat i spalterne - frem for at gå til arbejdsgiveren og køre det som tjenestebesøg?*

"Vi vil ikke stække hans ytringsfrihed. Som privatmand har han sin fulde ytringsfrihed. Og vi går stærkt ind for offentligt

Baggrund:

Tim Jensens udtalelse til Politiken 14. oktober, der fik chefredaktør Carsten Juste til at skrive sit "infame" brev:

"For indsigtfulde danske muslimer er der en klar forskel mellem Dansk Folkepartis Ungdoms tegnekonkurrence og Jyllands-Postens Muhammedtegninger. Det var ikke meningen, at tegningerne fra konkurrencen skulle offentliggøres, mens Jyllands-Postens tegninger helt bevidst skulle offentliggøres for at håne og spotte en helt central og utrolig hellig figur i islam. Oven i det bragte avisen tegningerne for at opdrage på andre mennesker. Meningen var at sige: »Kære venner, I er ikke lige så kloge, som vi er, I er meget mindre udviklede end os, og nu skal vi lære jer, hvordan klaveret spiller»."

ansattes ytringsfrihed, især når de påviser slendrian i den offentlige sektor. Men det er ikke hans rolle her. Her misbruger han sit embede."

"Der findes andre forskere, som (religionshistorikeren, red.) Mikael Rothstein, der gør meget ud af at sige, hvornår han tager sin forskerkasket af og på. Og så er der andre typer som Jørgen Bæk Simonsen og Tim Jensen, der bruger deres pondus som forskere til at politisere."

Chefredaktør Carsten Juste har bedt rektor Jens Oddershede om at få anvist relevante klageveje indenfor universitetssystemet. Hvilket må betyde, at sagen vil blive taget op i SDU's eget Praksisudvalg samt formentlig vil blive sendt videre til Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, UVVU – kendt fra blandt andet Lomborg sagen.

Ramme en forsker på hans stilling?

Jyllands-Posten har tidligere angrebet Politiken for racisme-sagen, som den har rejst

mod politikere fra Dansk Folkeparti – og nu gør I noget lignende ved at gå efter de forskere, som I er uenige med?

"Vi angriber Politiken for, at de gør det som avis. Det er uhørt, at en avis går ind og stikker folketingspolitikere til politiet for at indskrænke deres ytringsfrihed, selv om netop medlemmer af Folketinget har en særligt videregående ytringsfrihed."

Men det er vel også som avis, at I nu prøver at ramme en forsker på hans stilling?

"Vi forsøger at få nogen retningslinjer... altså på et eller andet tidspunkt, når du har en debat, og når dem du debatterer med ikke vil høre, uanset om de får sandheden at vide og fremturer med de samme løgne, så mister man tålmodigheden på et eller andet tidspunkt. Hvis de er udenfor rækkevidde, så man gribe til andre midler."

tkw

Khader: Dokumentation, tak

Umuligt krav – det er absurd at kræve håndfast forskningsmæssig dokumentation for hvert enkelt forhold, svarer religionsforsker og lektor Tim Jensen

Den medieombruste politiker **Nasar Khader** erklærer sig som principiel tilhænger af fri og kritisk forskning uden forbehold – og med 'armslængde' mellem politikere og forskning. Men han har set sig gal på Tim Jensens og Jørgen Bæk Simonsens udtalelser:

"De har svinet mig til personligt og senest min forening Demokratiske Muslimer. Tim Jensen er kommet med påstande, som jeg har bedt ham om at dokumentere, når han nu optræder som forsker og ikke som privatperson, fx når han siger, at foreningen har splittet muslimer, fordi den tager patent på demokratiet, og når han siger, at vi er sådan nogle højrvædede akademikere, der ser ned på bonderøvene fra Anatolien. Men hvor kan han vide det fra? Jeg ved det ikke engang selv! Men han har aldrig spurgt os om noget som helst. Så hvordan kan han udtale sig om det?"

En æressag for Jyllands-Posten

For Jyllands-Posten er kontroversen med Tim Jensen en *æressag*. Og når avisen nu kræver ham stillet til regnskab for hans videnskabelige redelighed, så skyldes det – ifølge chefredaktør **Carsten Juste** – at religionsforskeren fra SDU denne gang er gået over strengen:

"Han må godt sige, at vi er dumme, bonderøve og uvidende - hjertens gerne – men han må ikke beklikke os på vores ære og ordentlighed. Når vi siger, at vi med Muhammed-tegningerne ikke ønskede at forfølge et mindretal, så er det sandheden. Og det har vi lige fået en dom for ved retten i Århus", siger Juste (*med henvisning til, at en række imamer ikke fik medhold i, at Jyllands-Postens Muhammedtegninger var en bevidst provokation*).

Den udløsende faktor for Carsten Justes raseri (se hans første brev) var en udtalelse af Tim Jensen til Politiken, at offentliggørelse af tegningerne var en bevidst provokation.

Juste: "Vi går ind for en fri debat. Men når du beklikker på din hæderlighed ved at han præsenterer Politiken for en løgn, som om der er en forskerbegrundet sandhed, så må vi reagere".

Tim Jensen: Absurd krav

Tim Jensen mener, at Khader går galt i byen. Når forskeren svarer på spørgsmål fra journalister, gør han det ikke som politiker, men som forsker, siger han. Og Khaders krav om håndfast – empirisk - forskningsmæssig dokumentation er et umuligt krav:

"Jeg har ikke tal på, hvor mange der har vendt foreningen Demokratiske Muslimer ryggen. Jeg udtaler mig på baggrund af, at jeg følger med i den offentlige debat, og at jeg gennem min forskning følger det muslimske miljø. Herfra har jeg en indsigt i, hvordan danske muslimer vurderer tingene. Man kan

jo ikke stå med en undersøgelse eller en rapport i hånden, hver gang man udtaler sig om et eller andet. Det er absurd. Sådan fungerer det jo ikke indenfor humaniora og samfundsvidenskaberne. Mine udtalelser bygger på den brede viden, jeg har samlet og løbende samler som religionshistoriker", forklarer Tim Jensen.

tkw

Forskeren: Lille brik i stort mediespil

Blandt universitetsforskere er religionshistorikeren Tim Jensen måske den, der har spillet den vigtigste enkeltrulle i Muhammed-krisen. Nemlig da Politiken i en sidside artikel fortalte, at den 'fremtrædende forsker' havde advaret Jyllands-Posten om, at trykning af tegningerne kunne fremkalde "voldsomme protester".

Jyllands-Posten var advaret, skrev Politiken i stor opsætning (29. januar) og var med til at puste til den danske polarisering. Som Tim Jensen selv forklarer: "Den gjorde det muligt for en dansk muslim samme aften at stille sig op på Al-Jazeera og sige det samme og at Jyllands-Posten dermed havde gjort sig fortjent til endnu mere ballade. Min titel blev brugt til at give udsagnet mere autoritet."

Jyllands-Posten blev sure

Historien var en fjer i hatten på Politiken, mens den vakte forurettelse på Jyllands-Posten, hvor ingen ville kendes ved advarslen.

Efter en tid fandt Jyllands-Posten frem til et båndet interview, hvor Tim Jensen gjorde rede for, hvilken krænkelse Muhammed-tegninger ville være for muslimer og hvor han advarede om konsekvenserne. Men sandheden var mere broget end som så: Men interviewet var optaget samme dag som tegningerne blev offentliggjort, og så kunne 'advarslen' jo ikke bruges til noget, konstaterede Jyllands-Posten. Og Tim Jensen kendte ikke til, at tegningerne var offentliggjort, da han blev interviewet. Endelig foretog Politiken en stramning af historien ved at indføje ordet 'voldsomme', så historien blev mere dramatisk til 'voldsomme protester', fortæller Tim Jensen om sagen, der i hvert fald ikke gjorde ham populær på Jyllands-Posten – der ser det som en *æressag* siden Muhammed-krisen at gå i nærkamp med alle, som mistænkeliggør Jyllands-Postens rolle, fx ved at antyde, at tegningerne var en bevidst provokation ...

TKW

'Halal-hippier' co

Ord bruges til at afskrive modstanderne i debatten om islam og indvandring m at nogle nu går efter at anfæg

Klagerne sendt til rektor er et udtryk for, at der nu sker en yderligere polarisering i forbindelse med Muhammed-krisen, mener **Tim Jensen**.

"I flere år har det været en diskurs, hvor man forsøger at marginalisere forskere og intellektuelle, der bruger deres viden til at forholde sig kritisk til Dansk Folkepartis islamdiskurs og regeringens integrationspolitik, så søger man at ekskludere dem med begreber som "halal-hippie" eller ved at afskrive dem som 'politisk korrekte' og naivister", forklarer han.

Men er det ikke det samme, som den anden side gør, når de bruger ordet 'racisme' og 'racister' til at diskvalificere deres modstanderes synspunkter?

Nej, siger Tim Jensen, der var en af underskriverne på en anmeldelse af medlemmer af Dansk Folkeparti til politiet for overtrædelser af racismeparagraffen – som blev markedsført af bl.a. Politiken.

"Jeg mener, at vi går ind og taler sagligt og argumenterer for, at der er tale om forskellige former for neoracisme. Jeg synes, vi har vores argumenter i orden overfor dem, der kalder os naivister eller halalhippier."

Rå debat skræmmer forskere

Men debatten er blevet rå, og Tim Jensen er betænkelig over udviklingen:

"Det er et tab for samfundsdebatten, hvis kvalificerede forskningsbaserede meninger ikke vurderinger ikke tages ad notam, men nu kan fejles af bordet med henvisning til, at forskerne politiserer og misbruger deres akademiske titler. Men er det ikke netop godt, at vi har samfundsdebatører og meningsdannere, der ikke blot trækker deres mening i en automat?"

“

Som generalist kan jeg kommentere kvalificeret på mange forskellige ting inden for journalistens 30 sekunder. Medierne ved, at jeg ikke siger *bøh-og-bæh*; jeg kan levere varen under de givne vilkår. Men de af os, der går ind i det her ved også, at vi ikke kan få nuancerne frem hver gang ...

Tim Jensen

I forvejen er der mange forskere, der ikke orker at formidle og fungere som eksperter – de er bange for alt det ubehag, det kan føre med sig, siger han:

"Tag nu Jørgen Bæk Simonsen, der argumenterede for, at Abu Laban har gjort meget godt i Danmark – det førte til, at han blev kaldt 'feltmadras'.

"Preset er øget mod de forskere, der i

Contra 'racister' ...

...s synspunkter i en forbitret polarisering
...n.m. Og det forskrækker Tim Jensen,
...gte hans rolle som forsker ...

årevis har taget det slid, det er at tale med journalister. Jeg er ikke så bekymret for mig selv, jeg er mere bekymret for den unge generation af forskere, der vælger at holde mund, når de ser, hvor benhårdt det er."

Går efter Tim Jensens person

Religionshistorikeren Tim Jensen har lang erfaring i at omgås medierne. Han hører til den håndfuld universitetsforskere, som journalisterne hyppigst ringer op, når de har brug for en specialist-kommentar til islam og muslimer og andre emner vedrørende religion i Danmark. Dermed har han også spillet en stærkt profileret rolle i den langstrakte debat om Muhammed-tegninger og ytringsfrihed.

Men med Khaders og Justes klagebreve er der for første gang nogle, der prøver at ramme ham personligt ved at henvende sig til hans arbejdsgiver og ved at angribe hans troværdighed som forsker.

Derfor har han også orienteret sin fagforening om sagen for at få en vurdering af, hvordan han skal forholde sig.

Ikke mindst chefredaktør Carsten Justes første brev ytrede sig i en tone ud over det vanlige:

"Jeg troede først, de havde videresendt et læserbrev ..." fortæller Tim Jensen.

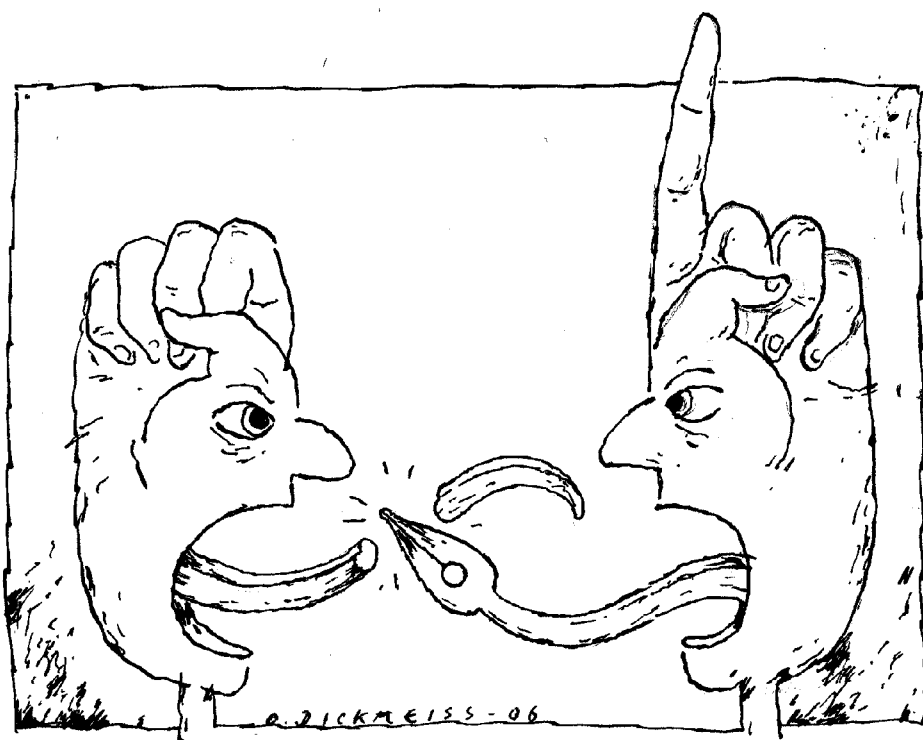
Jensen: Pligt at svare journalister

Tim Jensen mener, at han ikke kan undslå sig, når medierne ringer, selv om det sommetider er meget tidskrævende og anstrengende: "Det er min pligt. Ministeriet siger jo, at vi skal vidensdele med det omgivende samfund. Vi gør det ved at kommunikere. Skriv bøger og indlæg og ved at stille vores viden til rådighed for journalister og offentlighed."

Han forklarer sin markante rolle med, at han er ret driftssikker: "Som religionsforsker og generalist kan jeg kommentere kvalificeret på mange forskellige ting inden for journalisterne 30 sekunder. Medierne ved, at jeg ikke siger *bøh-og-bæh*; jeg kan levere varen under de givne vilkår. De af os, der går ind i det her ved også, at vi ikke kan få nuancerne frem hver gang, men totalt set bidrager vi til at kvalificere og nuancere debatten".

Han indfører forbehold i interviews, fx at 'det her er kun et kvalificeret bud'. Nogle gange kommer forbeholdet med, andre gange ikke: "Så det er umuligt at sikre sig, at alle altid forstår, hvornår vi skifter fra hardcore fakta til vurderinger. Og journalisterne har ikke altid tid og plads til at lægge nuancerne ind. Det er vilkårene – og der burde være større respekt og forståelse for de vilkår, som eksponerede samfundsdebattører ager under", siger han og tilføjer, at han i fremtiden vil kræve mere 'til gennemsyn' hos journalister ...

TKW

Tillidsmanden: Pression

Rektor Oddershede kritiseres for ikke at beskytte sin ansatte

Klagebrevene er et åbenlyst forsøg på stække en forskers ytringsfrihed, vurderer fællestillidsmand på Humaniora på SDU, **Jørgen Bang**:

"De lægger op til, at den pågældende arbejdsgiver skal udøve sanktioner, og derved kommer der et skred ind i en fri og ligeværdig diskussion. Det er helt i orden, hvis Jyllands-Posten i spalterne angriber en forsker, men hvis de går til den pågældendes arbejdsgiver og øver pression, så er det et forsøg på at fratage forskeren hans ytringsfrihed", mener tillidsmand Jørgen Bang fra SDU-Humaniora. "Samtidig er det et forsøg på politisk at gøre rektoratet til en stilling, der kan styre de offentligt ansatte ytringer."

Rektor holder lav profil: Vil ikke være overdommer ...

Rektor **Jens Oddershede** skrev i sit svar til Tim Jensen, at denne udtaler sig "som privatperson og ikke på universitetets vegne". Han markerer herved, at tvisten er et privat anliggende, med mindre forskeren har ytret sig uetisk eller uredeligt.

Oddershede forklarer, at Tim Jensen udtaler sig som ansat ved universitetet, men at universitetet ikke hæfter for det, forskeren siger.

Forskellen mellem Tim Jensen som privatborger og som forsker er vel, at han får løn og at han har sin forskningsfrihed - og så længe han ikke overtræder god skik og brug, så har han også frihed til at ytre sig?

"Ja, han har et job, og på den baggrund udtaler han sig. Han udtaler sig som forsker, og det er der nogen, der ikke bryder sig om. Som jeg ser det, så er der nogen, der søger at inddrage mig i en konflikt, hvor de ønsker at gøre Rektor til overdommer. Men den rolle tager jeg ikke på mig. Hvis nogle vil klage, så må de gøre det til SDU's praksisudvalg", slutter Rektor, der dog for egen regning tilføjer, at en universitetsansat skal være omhyggelig med, at "ens vurderinger er bygget mest muligt på facts og mindst muligt på holdninger."

Men Rektors passivitet kritiseres af tillidsmanden: "Rektor burde klart beskytte sine ansatte. Det er rektors forpligtelse at sikre medarbejderne mod intimidering, og at sikre deres ytringsfrihed. Derfor skulle han også have skrevet til Carsten Juste og Naser Khader, at det ikke er hans opgave at blande sig i de ansatte forskeres udtalelse", siger Jørgen Bang.

Forvaltningsretsekspert: Vide rammer – under ansvar

Forvaltningsrets-professor **Claus Haagen Jensen** medgiver, at en ansat forsker udtrykker sig som privatperson, idet han ikke kan udtrykke, at institutionen SDU mener sådan og sådan om en sag.

"Forskeren udtrykker sig altså rigtigt nok som forsker og privatperson. Men Rektor kunne måske have udtrykt sig mere elegant end at konstatere, at forskeren udtrykker sig som privatperson! Rektor kunne som arbejdsgiver have beskyttet sin forskers ytringsfrihed ved at konstatere, at Rektor ikke blander sig i sine forskeres konklusioner og offentlige formidling af forskningen, fordi Rektor går ud fra, at forskeren har opfyldt alle krav til forskningens redelighed, indtil andet er bevist", siger professoren, der fortsætter:

"Forskere er en kategori, som i forhold til ytringsfrihed har særligt vidtgående spillerum. Men det forpligter også: Udsagn begrundet i forskning eller med en lektor eller professortitel bag skal kunne begrundes eller dokumenteres. Forskere kan således kun rammes tjenstligt, hvis de offentligt bryder en tavshedspligt eller kommer med urigtige oplysninger, dvs. at forskningen ikke er udført forsvarligt. Hvis det er tilfældet, er det angribeligt, og så er vi ovre i uredelighed – UVVU, Udvalget vedr. Videnskabelig Uredelighed".

TKW/jø

FL2007: Få penge til undervisning

Skuffende, at universiteterne fik ikke genoprettet taksameter-faldet 1998-2006, siger rektorerne. De kan bare bruge af forskningsbevillingen, svarer ministeriet ...

KU's nye dekaner samt prorektoren: Der blev festet ved KU's årsfest midt i november - på trods af, at dekanerne ikke fik flere penge til at undervise for ...

Der var ikke ekstra penge til universitetsundervisningen i den aftale, som forligsparterne fra Regeringen, Dansk Folkeparti, Socialdemokraterne og De Radikale lavede i begyndelsen af november. Her fordelte man en globaliseringspulje til forskning og uddannelse for årene 2007-2008:

Universiteterne fik 70 millioner kroner til "kvalitetsløft", til ændrede undervisningsformer, styrket studievejledning, oprettelse af særlige eliteuddannelser og efteruddannelse. Men der er ikke afsat penge til taksametre, og det kaldes 'skuffende' af formanden for universitetsrektorerne, **Jens Oddershede**. "Hvis Regeringen vil have elite-universitetsuddannelser i verdensklasse, må man også betale for det. Fakta er, at der er sket en udhuling af taksametrene 1998-2006, som kunne genoprettes med en årlig bevilling på 500 mio. kr. i årene fremover".

Haarder snupede pengene

Dens store vinder var tilsyneladende CVU-professionshøjskolerne, som får 105 mio. kr., mens universiteterne altså måtte nøjes med 70 mio. kr. i 2007. Dermed vandt undervisningsminister Bertel Haarder ressortslagsmålet med universitetsminister Helge Sander, men den udlægning benægter universitetsminister Sander: 'Jeg kender ikke noget til en konflikt. Mit ministerium fik stort set, hvad vi bad om'.

Der blev i alt fordelt 150-200 mio. kr. til uddannelserne: CVU-professions-højskolerne fik 60 mio. kr. til 'forskningstilknytning' samt til CVU-fusioner, hvor uddannelserne til folkeskolelærere, pædagog og sygeplejerske m.fl. skal fusioneres til 6-8 regionale professionshøjskoler. Og så er der afsat 45 mio. kr. til efteruddannelse af personale på lærerseminarier og pædagogseminarier.

Ministeriet vil ikke diskutere taksametre

"Ministeriet anerkender ikke, at man bruger takstudviklingen i taksametrene som isoleret målestok for universiteternes bevillinger. De samlede bevillinger – til uddannelse og forskning – har ikke været faldende siden 2002, tværtimod har de været stigende. Og det står universiteterne frit for at anvende deres samlede blok-bevillinger til forskning eller til undervisning, så i ministeriets øjne giver det ikke mening at diskutere taksametre isoleret. Der er ikke noget krav om, at universiteterne skal anvende en bestemt andel af deres bevillinger til uddannelse", forklarer universitetsdirektør Jens Peter Jacobsen. "Dertil kommer, at i finanslovens takstreform for 2007 er taksametrene sat op med 5 pct., så Rektorkollegiets graf er uaktuel". Og endelig vil der indtil 2010 være en kraftig stigning – ca. 9 pct. - i de samlede bevillinger til universiteterne som følge

af Globaliseringspuljen. Dette er en situation, som Rektorkollegiet har udtrykt stor tilfredshed med".

Er Rektorkollegiets graf med fald i taksametrene 1998-2006 korrekt?

"Det kan jeg ikke forholde mig til ud fra de foreliggende oplysninger. Snak med Rektorkollegiet om deres opgørelser".

Rektorkollegiet har krævet en takstreform, fordi taksterne ikke er udtryk for de faktiske udgifter?

"Det vil jeg ikke forholde mig til. Hovedsagen er, at de samlede bevillinger ikke har været faldende siden 2002", slutter universitetsdirektøren.

Rektorkollegiet: Talgymnastik

"Ministeriets tekniske argumentation er selvfølgelig korrekt - på sine egne præmisser. Men det er talgymnastik. Takstreformen er ikke udtryk for, at vi får nye midler eller en genopretning af taksametrene, som vi havde ønsket. Det er en bevillingsomlægning fra forskning til uddannelse. Så når ministeriet påstår, at der kommer en stigning på 5 pct. i taksameterbevillingerne i 2007 er dette helt udgiftsneutralt for Regeringen, for de penge stammer fra universiteternes egne penge. Vi spiser altså af vores egen hale; det kaldes bare noget andet", slutter rektor Oddershede.

Politikerne snyder på vægten

60 pct. basismidler til forskning, erklærede folketingspolitikerne efter fordeling af globaliseringspulje. Det er altså kun 40 pct. siger Rektorkollegiet ...

Politikerne klappede glade i hænderne: 60 pct. af de offentlige forskningsmidler i 2007 bliver basismidler. Det var tilsyneladende et gyldent kompromis, for Regeringen ville have satsen ned på 50, og oppositionen ville have den op på 70 pct.

Men tallet holder ikke, påpeger Rektorkollegiet: Politikerne tvister definitionen på, hvad der er basismidler. Basisbevillinger er traditionelt bevillinger, som uden bindinger gives til universiteterne til 'fri anvendelse'. Og nu kalder politikerne pludselig øremærkede bevillinger for 'basisbevillinger'. Men 240 mio. der skal søges i konkurrence er fx ikke basisbevillinger. Og puljepenge, som er øremærket bestemte formål, er heller ikke.

Rektorkollegiet har regnet på tallene, og her er facit, at kun 40 pct. af bevillingerne i 2007-08 er reelle basismidler (30 pct. i 2007 og 50 pct. i 2008).

"Politikernes definition er en anden end den traditionelle. Penge, som vi skal konkurrere om eller som er bundne til bestemte formål, er ikke basismidler. Penge i en biotek-pulje kan universitetet jo ikke bruge frit på Kierkegaard-forskning", forklarer Rektorforsmand Jens Oddershede, der håber, at politikernes kommende forhandlinger om fordelingen vil gøre bevillingerne så ubundne som muligt.

Politikernes forlig: Strategiske puljer

Årets finanslovsforlig på forskningssiden fordelte 1.000 mio. kr. Rektorkollegiet erklærede sig "meget tilfredse med bevillingsniveauet": "Men politikerne er ikke færdige med at fordele pengene, så vi ved endnu ikke hvor mange, der er øremærket til bestemte formål, og så er de jo som sagt ikke 'frie midler' i traditionel forstand", siger rektor Oddershede.

Socialdemokraterne, De Radikale og Dansk Folkeparti fik presset igennem, at der kommer 300 mio. i 2007 og 800 mio. i 2008. Pengene er dog *puljet*, så kun 150 mio. er direkte frie basismidler, mens resten går til

ph.d.-uddannelse og post-doc'ere (75 mio.) samt til præmiering af EU-samarbejder (65 mio.).

Forskningsrådene får 75 mio. ekstra i de to år.

Regeringens strategiske tænkning slår kontant igennem på andre områder, idet strategisk forskning næste år får 330 mio. til især energi og miljø (150 mio.) og fødevarer (115 mio.). Og så afsættes der 200 mio. til forskningsinfrastruktur og avanceret udstyr o.lign.

Regeringen fik sin konkurrencemodell fra 2008

Bag diskussionen om basismidler eller ej skjuler sig, at Regeringen vil have flere penge udbudt i konkurrence, dvs. at de skal søges af universiteterne eller af forskerne.

Regeringen havde spillet ud med en fordelingsmodel, hvorefter universitetsbestyrelser fremover skal konkurrere om såkaldt 'frie midler til forskning'. Penge skulle fordeles til store strategiske forskningsområder (ATV-model). Denne model er mødt med skepsis på universiteterne, fordi den implicerer oprettelsen af en 'overbestyrelse', hvor det er uklart, hvem der skal bedømme hvad.

Regeringen fik ikke sin model umiddelbart fra 2007, men i 2008 får de store strategier til gengæld 240 mio. (*Rektorkollegiet havde i sit udspil forsøgt at opløse kriterierne til en 'enkel og robust algoritme' efter 'kvalitetskriterier', men det lykkedes ikke at få den model igennem.*)

Socialdemokratiets forsknings-forhandler Rasmus Prehn siger: "Det lykkedes at presse regeringen til at afsætte flere basismidler, så basis-forskningsandelen ifølge mit regnestykke bliver på ca. 60 i 2007-08 – hvor Regeringen ville have den ned på 50 pct. Det er altså lykkedes at undgå en markant 'konkurrence-udsættelse' af de ekstra penge".

(se www.vtu.dk)

jØ

Uddannelsers relevans

Lovforslag om Akkrediteringsråd åbner for politisering

Et nyt Akkrediteringsråd skal i fremtiden godkende alle universitetsuddannelser. Formålet er ifølge regeringen at sikre uddannelsernes "kvalitet" og "relevans" i forhold til internationale standarder. Men akkrediteringsinstitutionen kan også ses som ministeriets nyeste styringsredskab overfor de selvstændige universiteter.

I et lovforslag fra regeringen – som var til førstebehandling i november – skal der fra næste år oprettes et nyt Akkrediteringsråd (akkrediteringsinstitution), der med et budget på 22,5 mio. kroner får magt til at vende tommelfingeren op eller ned for danske universitetsuddannelser – gamle såvel som nye.

Med regelmæssige mellemrum skal samtlige uddannelser kigges efter i sømmene af faglige eksperter, der skal vurdere, om uddannelserne lever op til de kriterier for "kvalitet" og "relevans", der på forhånd er opstillet.

Ifølge Videnskabsministeriet er der lagt op til et *armslængde princip* i og med, at akkrediteringen skal foretages af paneler, ofte internationale, der nedsættes i hvert enkelt tilfælde. De foretager den faglige vurdering.

Retten til at godkende uddannelser overføres formelt fra ministeriet til det nye Akkrediteringsråd – hvilket også skulle sikre uafhængigheden.

Ministeriet definerer relevans

Men retten til at definere kriterierne for kvalitet og relevans ligger ifølge lovudkastet fortsat i ministeriet, der dermed befæster sin magtposition – dog med et nyt og tilsyneladende uvildigt organ foran sig – i rollen som håndlanger.

Hertil kommer, at Videnskabsministeriet under alle omstændigheder kan gå ind og vende tommelfingeren ned for en ny uddannelse, hvis det ikke lever op til relevans-kriteriet – som er en usikker størrelse med høj elasticitet.

Relevans betyder i denne sammenhæng "økonomisk relevant" – altså om samfundet har brug for en given uddannelse – eller om den vil "føre til en samfundsøkonomisk u hensigtsmæssig anvendelse af offentlige midler", som der står i lovudkastet.

DM gør i sine kommentarer til lovforslaget indsigelse mod netop relevansbegrebet – dels ud fra den betragtning, at ikke al relevans kan måles ud fra arbejdsmarkedets behov, dels ud fra at det kan være svært at forudsige fremtidens arbejdsmarked.

Ministeriet udpeger censorerne

Ifølge Videnskabsministeriet skal akkreditering ses i lyset af en international "trend" – blandt andet i tilknytning til den såkaldte Bologna-proces - der har som mål at gøre det europæiske marked for uddannelser mere gennemskueligt. Det skal være nemmere – ikke mindst for de uddannelsessøgende – at sammenligne uddannelserne og se hvad de egentlig indeholder. Det vil også gøre det lettere at tiltrække udenlandske studerende.

Ministerierne har også snor i, hvem der skal styre akkrediteringen: Den ny Akkrediteringsinstitution skal ledes af et Råd med otte medlemmer og en formand, hvor af tre udpeges af undervisningsministeren, fire af videnskabsministeren – herunder formanden – en af kulturministeren og en blandt de studerende.

TKW

Frihedsindeks: Ufrie danske universiteter

Danmark er enestående i international sammenhæng: Vi har mange flere lovdiptater, centrale styringsmuligheder og mindre (kollegial) indflydelse end de andre ...

"Det er en tankevækkende oversigt. Den fortæller, at den danske regering er særdeles aktiv, når det handler om at føre universitets- og forskningspolitik; det danske system er en lovgivning og en struktur, så man har mulighed for bevidst at styre forskningspolitikken samfunds- og erhvervspolitisk – i langt højere grad end i udlandet", siger direktør **Karen Siune** fra Center for Forskningsanalyse ved Aarhus Universitet som kommentar til FORSKERforums internationale frihedsindeks, der er en sammenligning af de danske frihedsrammer med andre landes systemer.

Siune er med i forskellige europæiske netværk og er med til at lave internationalt comparative undersøgelser, og hun nikker bekræftende på dets data.

"Danmark er spydspids i Europa hvad angår forskningspolitiske redskaber. De danske politikere er nok dem i Europa, som mest bevidst vil bruge universitetsforskningen som et instrument i forbindelse med Lissabon-målsætningen, der siger, at Europas universiteter skal være bedre til innovation, samarbejde med erhvervslivet m.m. så Europa kan konkurrere med USA og Østen", siger hun.

INDEKS: Små frihedsgrader

Den danske universitetslov anno 2003 er ganske *outstanding* i international sammenhæng, når den måles på graden af lovdipta-

ter, centrale styringsmuligheder og minimal (kollegial) indflydelse til de ansatte. Danmark er enestående, fordi der er lovgivet om, at bestyrelser skal være 'politiserede' med eksternt flertal. Danmark er enestående, fordi der her er krav om, at universiteterne indgår en 'resultatkontrakt' med politikerne og statsmagten. Danmark er enestående, fordi politikerne her har afskaffet alle 'kollegiale organer', så de ansatte er uden reel medindflydelse på styringen af universitetet.

Det fortæller det **internationale frihedsindeks**, som FORSKERforum har lavet. Samlet set fortæller indekset om en stærkt *politiseret og styret* dansk universitetsverden. Danske ministre har mulighed for at skaffe sig stor indflydelse på, hvad de danske universiteter skal lave. Og danske universiteter er bemærkelsesværdigt topstyrede, magten er koncentreret hos bestyrelsen og hos Rektor.

Regeringen hævder, at universiteterne 'er givet fri' med stort selvstyre og autonomi.

"Men styring via topstyrede strukturer, lovgivning, forskningspuljer osv. fortæller om politikernes lyst til at sætte den forskningspolitiske dagsorden", siger Siune.

Konsekvenserne viser sig om 5-10 år

Er der noget østeuropæisk femårsplan over det danske system – sammenlignet med de øvrige lande?

"Det kan man sige. Nu skal der satses på bestemte områder, og det skal på sigt måles, om det giver gevinster", siger hun. "Forskerne oplever, at de får mindre og mindre indflydelse. Men det må retfærdigvis siges, at det danske system administreres, så der endnu er store frihedsgrader for forskerne. Institutledere dikterer fx ikke forsknings-temaer for den enkelte forsker".

Der er altså ikke indført totalstyring i praksis. Men den tankevækkende oversigt fortæller, at det danske system og de danske politikere har *muligheden - strukturen og redskaberne* - til at styre aktiviteterne hårdt og strategisk.

Karen Siune

"I hvilket omfang disse instrumenter så vil blive brugt i de kommende år af politikerne overfor universiteterne, samt af lederne på de enkelte universiteter og institutter har vi endnu til gode at se".

"Jeg oplever da også stor nysgerrighed hos de andre lande, når jeg er ude. Her er de overraskede over den store styring og spørger: 'Hvad kommer der ud af det?' eller 'Hvad er resultaterne?'. Men så må jeg jo svare, at det kan vi ikke vide før om 5-10 år ..."

Danmark: Stramme lovkrav, lille medindflydelse og be

Indekset afslører (i punktform):

(1-3) At det er enestående, når de danske universiteter via lov er pålagt et eksternt flertal i bestyrelserne og at bestyrelsesformanden skal være eksternt!

Lille grad af medarbejderindflydelse

(5-6) Det afslører, at det er enestående, når danske universitetsansatte pr. lov har lille indflydelse på udpegningen af bestyrelsesmedlemmer og på udpegningen universitetets ledelse. I Sverige, Norge, Finland, Canada og sågar i Polen har de ansatte indflydelse på valget af deres ledere.

(7) I Danmark er al magten koncentreret hos bestyrelsen og Rektor, og konsistorium ('senat', Akademisk Råd) har ingen beslutningsmyndighed i væsentlige sager. Sådan en magtkoncentration ses ikke andre steder, for her findes en 'kollegial medindflydelse' med reel magt ...

(8) Danmark er enestående, for her findes der ikke længere et Konsistorium ('senat') med reel beslutnings-indflydelse på budget og økonomi-planer; økonomiske forhold skal allerhøjest forelægges for Akademisk Råd, som 'kan udtale' sig om dette. I England, Sve-

rige og sågar i Polen, Rumænien og Portugal er 'kollegiale organer' tillagt besluttende (decisive) myndighed i beslutningsprocessen.

Karen Siune: "Oversigten fortæller klart, at det danske system har ophævet medarbejderindflydelsen på de danske universiteter. Politikerne har ønsket et topstyret system, hvor få har magten og beslutningsmyndigheden. Hvilken betydning afskaffelsen har for forsknings- og undervisnings-systemet - mindre engagement, ansvar, kreativitet, arbejds glæde, produktivitet osv. - ved vi først om nogle år".

Resultatkontrakt med stat / minister: Kun i Danmark

(10) At det kun er i Danmark, at universiteterne pr. lov skal indgå 'resultatkontrakter' med statsmagten, som hermed direkte påvirker universiteternes strategiske målsætninger. Sådan politisering eller begrænsninger findes ikke i England, Sverige eller Norge (*resten uoplyst*).

Siune: "Den danske regering arbejder med en kontrakt-politik, som der faktisk er mulighed for i et relativt lille land med ensartet og homogen universitetsstruktur. Der-

for kan man styre, lave en relativt effektiv lovgivning. De kommende fusioner er udtryk for det samme: Nu får politikerne større enheder, bedre muligheder for overordnet styring osv."

Individuel forskningsfrihed bedre i andre lande end Danmark, Polen og Rumænien

(11) I Danmark kan en institutleder ifølge loven pålægge den enkelte forsker at forske i noget bestemt (*men forskeren har frit forskningsvalg, så længe der ikke er et pålæg, og så længe det er inden for universitetets strategi*). Sådanne pålægs-ordrer skal man helt til Polen eller Rumænien for at finde – i alle de andre lande har forskeren frit forskningsvalg.

(12) I Danmark foreskriver lovgivningen, at universiteterne indgår udviklingskontrakt med strategiske mål, og forskerne forpligtes til at forske inden for denne strategiske ramme. Sådan er det ikke i nogle af de andre lande ...

(13) I Danmark kan universitetets forskningsstrategi måske sætte begrænsninger på, hvad den enkelte forsker må publicere.

Internationalt frihedsindeks 2007: Universitetsstyring i udvalgte lande

LOVKRAV OG SELVVALGTE STYREFORMER	DK før 03	DK eft 03/07	England	Sverige	Norge	Finland	Canada	Polen	Rumænien	Portugal
1. Intern styreform	ja	nej	ja	nej/ja	ja	ja	nej	ja	ja	jalnej
2. Selvvalg: eksterne best.mdl.	ja	nej	ja	nej	ja	ja	jalnej	ja	ja	ja
3. Selvvalg: ekstern formand	ja	nej	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja	ja
4. Selvvalg: uddannelser	nej	nej	ja	nej	ja	nej	ja	ja	ja	ja
GRAD AF ANSATTES MEDINDFLYDELSE?										
5. Stor på bestyrelse-udpegning	-	nej	jalnej	ja	ja	ja	ja	nej	ja	nej
6. Stor på leder-udpegning	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nej	nej
7. 'Senat' med magt	ja	nej	ja	ja	ja	ja	jalnej	ja	ja	ja
DISPOSITIONSFRIHED?										
8. Senat med økon. indflydelse	ja	nej	ja	ja	(nej)	(nej)	jalnej	ja	ja	ja
9. Kan optage lån	nej	nej	ja	nej	nej	nej	ja	ja	nej	nej
10. Uden resultat-kontrakt	ja	nej	ja	ja	ja	?	ja	?	??	??
INDIVIDUELLE FORSKNINGSPÅLÆG?										
11. Uden forskningspålæg	nej	nej	ja	ja	ja	ja	ja	nej	nej	ja
12. Uden strategigrænser	ja	nej	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
13. Uden publikationsgrænser	ja	jalnej	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
14. Uden myndighedsopgaver	ja	nej*	ja	ja	ja	?	jalnej	?	??	??

* Danmark fra 2007

Kilde: Oplysninger indhentet hos universitetsorganisationer af DMs konsulent Jens Vraa-Jensen

Hun siger, at man først om 5 år vil kunne konstatere, om den stærke styring har positiv effekt på forskningsproduktionen (via forskningsstatistikken). Og om 5 år vil undersøgelser også kunne vise, om det nye system har smittet af på forskernes arbejdsformer, kreativitet, arbejdsglæde, frihedsgrader osv.

Men det som interesserer politikerne mest – den samfundsøkonomiske vækst-afsmittning – er endnu mere langsigtet. Den vil man først kunne se om 8-10 år, forklarer Siune.

FORKLARING: Ja/nej-spørgsmål

LOVKRAV OG SELVVALGTE STYREFORMER

1. Bestemmer universitetet selv: Sin styreform uden stramme lovrammer?
2. Bestemmer universitetet selv: Omfanget af ekstern indflydelse (fx eksterne bestyrelsesmedlemmer)?
3. Bestemmer universitetet selv: Om bestyrelsesformanden skal komme udefra?
4. Bestemmer universitetet selv: Uden centralt ministeriel styring, hvilke uddannelser, man vil udbyde?

MEDARBEJDERINDFLYDELSE

5. Stor medarbejderindflydelse, fordi valgmetoder til bestyrelsen ikke er foreskrevet pr. lov?
6. Stor medarbejderindflydelse: På udpegning af ledere?
7. Stor medarbejderindflydelse: På planlægning og forvaltning via magtfuldt senat, konsistorium eller lignende?

DISPOSITIONSFRIHED

8. Stort selvstyre til universiteterne: På økonomi og budget via magtfuldt senat, konsistorium eller lignende?
9. Stort selvstyre til universiteterne: Kan optage lån via ejerskab til bygninger el.lign.?
10. Stort selvstyre til universiteterne: Indgår ikke bindende resultatkontrakt med ministeriet?

FORSKNINGSPÅLÆG & KONTRAKTER

11. Stor individuel forskningsfrihed, fordi leder ikke kan pålægge forskningstema?
12. Stor individuel forskningsfrihed, fordi universitetet ikke har en foreskrevet 'forskningsstrategi', som forskernes aktiviteter skal være dækket af?
13. Stor individuel publikationsfrihed, fordi universitetets forskningsstrategi el.lign. ikke sætter begrænsninger for udfoldelserne?
14. Stor dispositionsfrihed, fordi universiteterne ikke (direkte eller indirekte) er forpligtet til at påtage sig ministerielle myndighedsopgaver eller konsulentopgaver?

grænset forskningsfrihed

Det afvises i alle andre lande, bortset fra Portugal.

Siune: "I Danmark er det universitetet og ikke den individuelle forsker, som har forskningsfrihed. Men det må retfærdigvis siges, at den foreløbig har været administreret lempeligt: Forskerne har relativt frie rammer, vi kender ikke til sager, hvor institutledere kommer med pålæg, der er fortsat mulighed for at styre sin egen tid osv. Men det vil da rigtigt nok være spændende at konstatere, om der er sket ændringer heri om nogle år: Om de individuelle forskningsrammer er indsnævret som følge af stærkere styring og ledere..."

Kun sektorforskning på danske universiteter

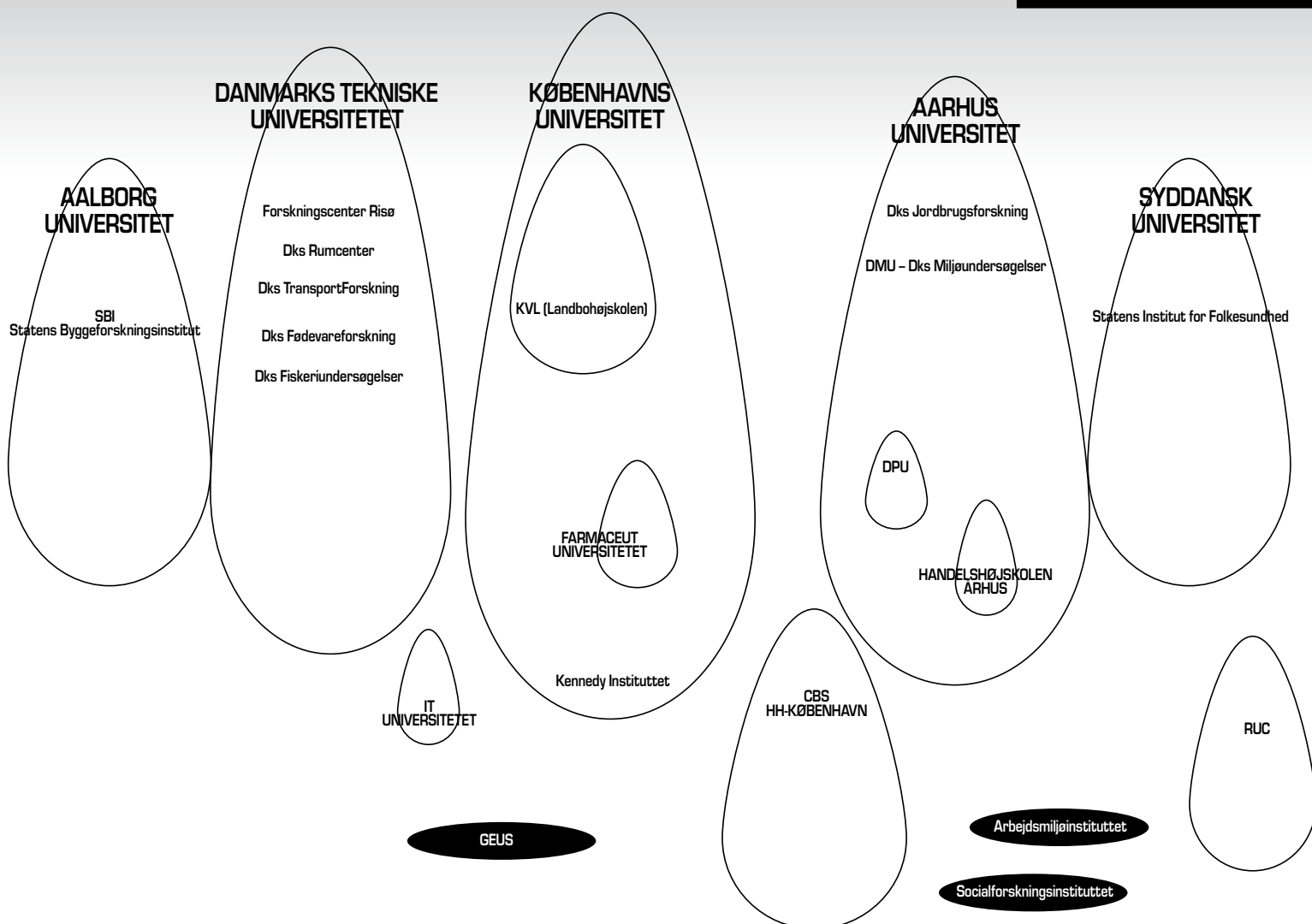
Det er internationalt set enestående, når ministeriers sektorforskning placeres på universiteterne i Danmark.

(14) I Danmark sker der fusioner pr. 1. januar og loven vil blive ændret, så universiteterne kan pålægges at lave sektorforskningsopgaver: Rådgivning og myndighedsopgaver for ministerier og andre rekvisitter. Det vil – alt andet lige – betyde

indførelse af en gråzone, fordi universiteterne (direkte eller indirekte af økonomiske grunde) kan blive forpligtet til at påtage sig bestillingsopgaver for myndigheder. I England, Sverige og delvis i Norge hører det ikke til universiteternes opgave-portefølje at påtage sig den slags (andre lande uoplyst).

Siune: "Det er rigtigt nok enestående, at danske universiteter nu skal til at udføre ministerielle opgaver. I udlandet har ministerierne typisk sine egne analyseinstitutter (som de nuværende sektorinstitutter herhjemme).

Jeg vil dog ikke konkludere for bombastisk på det. Vel koster det for danske universiteters dispositionsmuligheder, fordi der vil gå tid og ressourcer til myndighedsbetjeningen. Men hvad angår frihedsgraderne ser jeg ikke den store forskel mellem Danmark og udlandet, fordi jeg går ud fra, at myndighederne ikke forventer bestemte svar, dvs. kræver 'bestillingsforskning'! Om det bliver muligt på kontroversielle områder, vil kun tiden vise..."

REGERINGENS FUSIONSKABALE: Forsommerens plan om at lave 12 universiteter om til 6 endte med, at der nu bliver 7: KVL og DFU fusioneres med KU og Handelshøjskolen i Århus samt DPU fusioneres med Aarhus Universitet. Og GEUS, AMI og SFI forbliver selvstændige, omdøbt til "Nationale forskningsinstitutioner". De skal reorganiseres med nye navne og nye bestyrelser ...

Storebror og Lillebror

De stærke rygmærker bestemmer mest

De store æder de små. Fusioner er - blandt meget andet - et spil om magt, som inden længe vil udfolde sig på universiteter og sektorinstitutioner. Og har man det rigtige rygmærke på, kommer man også til at bestemme mest.

Troen på at fusioner kan gennemføres som en fredelig sammenlægning mellem ligeværdige parter er ønsketænkning: "Der vil næsten altid være en storebror og en lillebror. Forestillingen om at man er lige er illusorisk, det viser mange undersøgelser," siger professor i ledelse og strategi **Flemming Poulfelt** fra Institut for Ledelse, Politik & Filosofi, Handelshøjskolen i København, CBS.

"Det er nødvendigt at forstå styrkeforholdet mellem parterne. Et af de udtryk man ofte hører i forbindelse med fusioner er, at 'vi vasker trappen ovenfra' - altså at storebror kommer med sine egne systemer. Det er der ikke nødvendigvis noget galt med. Ofte vil den store part have systemer, som er mere funktionsdygtige. Men i processen er det meget vigtigt, at parterne får inklineret rigtigt for hinanden," siger Flemming Poulfelt.

Det gælder ikke mindst på det administrative område, hvor det umiddelbart er

nemtest at hente fusionsgevinster.

Men også på det forskningsmæssige felt forudser han, at de store institutioner vil dominere - for eksempel når Danmarks Tekniske Universitet nu skal fusionere med fem mindre institutioner:

"Når man går i gang med fusionerne i forskningsmiljøerne skal man ikke underkende, hvem der møder op med en DTU-mærkat på ryggen. Hvis man er den del af det store DTU, vil man tale med større vægt. Jeg lægger ikke op til, at det bliver et power-play. Den faglige styrke skal naturligvis også spille en stærk rolle - fordi det er den der skal bære den fortsatte udvikling.

Men i sådan en proces afhænger meget af, hvem der får hvilke poster, og hvem der bliver placeret hvor - meget skal gå op i en højere enhed, og det er vigtigt, hvem der får førertrøjen på."

Due Diligence

Når man taler fusioner i erhvervslivet, spiller begrebet "due diligence" en central rolle. Udtrykket dækker over den grundige proces, hvor man opregner virksomhedernes ressourcer og aktiviteter, styrker og svaghe-

der for at undersøge, om fusionen kan betale sig. Det er ikke sket med universiteter og sektorforskning.

"Hvis jeg skal ud og købe eller fusionere med en virksomhed, vil jeg gerne vide, hvad det er jeg har på tegnebrættet," siger Flemming Poulfelt:

"I en privat virksomhed ville man stikke spaden dybt i jorden. Man ville undersøge kunder og produkter og vurdere hvordan, man kunne bruge dem og sikre synergier, før man bed til bolle. Men det har man ikke gjort i forbindelse med universitetsfusionen. Så vidt jeg kan se, er der ikke foretaget nogen specifikke analyser - det er først nu, de skal i gang med det egentlige hjemmearbejde - og det påvirker selvfølgelig chancerne for en vellykket fusion."

Poulfelt er generelt skeptisk overfor, hvor meget man i sidste ende vil vinde på fusionerne: "Internationalt set har man en gylden regel, der siger, at halvdelen af alle fusioner ikke lever op til de forventede mål. Det er ikke det samme som at sige, at de blev fiaskoer. Man formår blot ikke at realisere potentialet for den pågældende aktivitet."

TKW

Lovrevision: Styrk den individuelle forskningsfrihed

Lektor Leif Søndergaard, DM / lektor Mogens Ove Madsen, DJØF

Nytte, relevans og global konkurrence præger meget af indholdet i den danske regerings forskningspolitik. I en række andre lande er man til gengæld optaget af forskningsfrihed. I en række lande er den individuelle akademiske frihed på universiteter fastsat ved lov eksempelvis i Finland, Tyskland, Sverige og Irland. I Norge – hvor man med *skepsis* har fulgt den danske udvikling – er der netop præsenteret en betænkning, der faktisk anbefaler lovsikring af individuel akademisk frihed.

Revision af universitetsloven

Universitetsminister Helge Sander præsenterer midt i december sit forslag til en revision af universitetsloven.

Ministeren vil bl.a. foreslå en udvidelse af universiteternes formålsparagraf til at indeholde 5 elementer: Undervisning, forskning, administration, formidling samt det nye: "Myndigheds- og rådgivningsopgaver".

Ministeren hævder, at optagelse af de nye opgaver ikke får indflydelse på forsknings- og ytringsfriheden. Men passer det?

Ministeriet vil også – i en forhandling med fagforeningerne – have ændret stillingsstrukturen, så universitetsforskere og sektorforskere underlægges den samme struktur. Men får det negative konsekvenser for forskernes arbejdsbetingelser og frihedsrammer?

Med fusionerne får universiteterne et nyt område: Eksternt rekvirerede opgaver i form af myndighedsopgaver (f.eks. miljøovervågning), rådgivning og politisk/erhvervs-bestilte forsknings-rapporter. Disse opgavetyper kræver, at de fusionerede universiteter afsætter forskningsressourcer således, at opgaverne kan udføres på det rette forskningsmæssige grundlag, og dermed vil disse områder falde *udenfor* Universitetslovens § 2 stk. 2, hvorefter universiteterne har forskningsfrihed. Opgaverne er jo netop ikke frit valgte. Det kan derfor undre, at disse opgavetyper skal flyttes ind på universiteterne og ikke fortsat løses i selvstændige institutioner (sektorforskning). Kynikere kunne fristes til at tro, at regeringen har fået øje på en ressource – basisforskningsmidlerne – som med tiden kan transformeres til anvendelsesorienteret forskning?

Forpligtigelsen til at udføre de sektorforskningsspecifikke opgaver er ifølge Helge Sander ikke beskrevet tydeligt nok i den eksisterende universitetslov, og han har derfor bebudet ændringsforslag. Universiteterne skal – udover at undervise, forske, administrere og formidle – nu også varetage

myndighedsopgaver som en 5. pind i formålsparagraffen. Hermed bliver det stjerneklart, at opgaverne er i modstrid med § 2 stk. 2 – "**universitetet har forskningsfrihed og skal værne om denne og om videnskabet**" – idet forskningsberedskabet for sektorforskningsopgaver jo dermed ikke er universitetets eget valg.

Der er derfor i høj grad brug for at sikre den enkeltes universitetsforskere ret og pligt til at bidrage til den grænseløse udvidelse af vores viden ved at påtage sig forskningsopgaver uden hensyn til tidligere teorier og dogmer. Med andre ord må den individuelle forskningsfrihed sikres ved en nyformulering af Universitetslovens § 17 stk.2, hvorefter det nu gælder, at "**i den tid, hvor de videnskabelige medarbejdere ikke er pålagt sådanne opgaver (dvs. opgaver pålagt af ledelsen), forsker de frit indenfor universitetets forskningsstrategiske rammer**".

Problemet med denne formulering er dels, at der ikke er sikret den enkelte forsker de nødvendige ressourcer i form af tid og penge til at udfolde forskningsfriheden og dels, at vi ser, at universiteterne for tiden indsnævrer deres strategiske rammer (udviklingskontrakter / resultatkontrakter) for at tilpasse sig den politiske dagsorden, der foreskriver mere og mere anvendelsesorienteret forskning. Dermed indskrænkes den enkelte forskers mulighed for at gå ind i helt nye uforudsete forskningsfelter eller opdyrke helt nye fag-overskridende forskningsamarbejder.

Et forslag til ny formulering kunne være:
§ 17 stk. 2: "Instituttets daglige ledelse, herunder planlægning og fordeling af arbejdsopgaver. Instituttets daglige ledelse kan pålægge medarbejderne at løse bestemte opgaver. De videnskabelige medarbejdere har forskningsfrihed og ved fordeling af arbejdsopgaver skal der sikres tilstrækkelige ressourcer til, at den individuelle forskningsfrihed kan udfoldes".

Og i kommentarerne kunne det uddybes, at "den individuelle forskningsfrihed gælder med de forpligtelser, der følger af ansættelsesforholdet herunder deltagelse i undervisning og anden formidling. Det aftales med instituttets daglige ledelse, hvordan der afsættes tilstrækkelig tid og andre ressourcer til, at den enkelte videnskabelige medarbejder kan udfylde sin forskningsfrihed, samtidig med at universitet kan udfylde sin strategiske ramme fastlagt i udviklingskontrakten."

Forskningsfriheden er den konkurrenceparameter, der i fremtiden vil tiltrække de bedste forskere til de danske universiteter.

Verdens bedste universiteter konkurrerer alle om at tilbyde forskerne de bedste vilkår. Det har de altid gjort, fordi det netop er den enkelte forskers geniale ideer, der har ført til de store spring frem i vor viden. Det er det, der har givet Nobel priser.

Sovjetunionen prøvede at overføre planøkonomiske teorier til videnskaben med katastrofale følger for landets forskning. Man kan ikke planlægge sig til forskningsgenembrud. Der er ingen grund til at gentage fejltagelsen ved at indføre begrænsninger i forskernes muligheder for at forfølge og afprøve helt nye ideer. Der er ikke noget galt i, at universiteterne laver strategiske planer, så længe de ikke opfattes som stive rammer, der aldrig må brydes. Tvært imod bør planerne primært give frirum til nytænkning.

Fremtidens unge vil have mange jobmuligheder at vælge imellem. Der bliver forskermangel. Alene i EU regner man med, at der indenfor de nærmeste 10 år vil mangle 700.000 forskere! De dygtigste universitetskandidater kan vælge et højt lønnet og høj prestige job i et privat forskningsbaseret firma, eller et universitetsjob på et af de mest prestigefyldte udenlandske universiteter, der som regel tilbyder unge forskere en finansieringspakke, som giver særdeles gode muligheder for at udvikle deres eget forskningsprojekt og også til en meget konkurrencedygtig løn i sammenlignet med danske forhold. På de fleste udenlandske universiteter har den enkelte forsker i vid udstrækning forskningsfrihed, der ofte rækker længere end den nugældende danske universitetslov.

Hvis de danske universiteter skal kunne tiltrække de dygtigste unge forskere i international konkurrence med de mange muligheder, der vil være for dem i fremtiden, må der gøres noget for at gøre en dansk universitetskarriere attraktiv. En væsentlig parameter vil være muligheden for selv at tilrettelægge sin forskningskarriere, og her er den individuelle forskningsfrihed nøglen. Derfor må forskningsfriheden for den enkelte forsker gøres til et varemærke for de danske universiteter, og så den kan være et væsentligt incitament for de dygtigste unge kandidater til at søge ind på et universitet frem for til den private sektor. Og derfor må den lovbefæstes ved den kommende revision af Universitetsloven.

AC und universite

Hemmeligt møde: Embedsmænd
den omdiskute

Universitetsfagforeningerne, der er utilfredse med universitetsloven, er til grin. I al hemmelighed har embedsmænd i AC nemlig sagt god for loven, og givet Videnskabsministeriet grønt lys til at lave en lovrevision uden sikring eller forbedring af vilkårene for forskningsfriheden. Det fortalte videnskabsminister Helge Sander indirekte til Folketinget under en forespørgselsdebat (16.nov):

”Jeg kender ikke til nogen utilfredshed med forskningsfrihedens rammer på universiteterne. Jeg er i dialog med bestyrelser, rektorer og studerende. Jeg har fået under ti henvendelser fra folk, som er utilfredse med loven. Og hvad angår revision af universitetsloven, har ministeriet afholdt et møde repræsentanter for sektorforskningsdirektørerne, universitetsrektorerne og Akademikernes Centralorganisation. Her var der enighed om, at der ikke skal ændres ved de nuværende vilkår for forskningsfriheden”.

Universitetsforhandler: Helt uacceptabelt

Af ministeriets referat fra det hemmelige møde kan indirekte læses, at AC har givet grønt lys for ministeriets lovreform. En sådan accept kommer helt bag på DMs formand **Ingrid Stage**, der er formand for ACs forhandlingsdelegation på universitetsområdet. Hun troede nemlig, at hun repræsenterede AC i den slags spørgsmål: ”Men jeg fik først kendskab til det ’hemmelige’ møde 14 dage efter – på trods af at min delegation har holdt adskillige møder siden, hvor vi har diskuteret forslag til forbedring af loven. Og ACs embedsmænd har sågar selv deltaget i de samme møder, uden at oplyse om deres møde med ministeriets folk”.

”Det er helt uacceptabelt, at AC melder ind til ministeriet, at der ingen problemer er i en lovrevision. Og det er uacceptabelt, at ACs embedsmænd agerer solopolitisk og godkender ministeriets planer – for at dette bagefter kan bruges af ministeren til at legitimere hele processen og tage organisationerne til indtægt for, at vi er tilfredse med universitetsloven”.

AC har ingen medlemmer, men er en forhandlingsparaply for alle akademiske fagforeninger, herunder dem med universitetsmedlemmer – og de er overhovedet ikke tilfredse med loven:

”Vi universitetsfolk stiller krav om, at en lovrevision udtrykkeligt skal garantere personalets forskningsfrihed og universiteternes frihedsgrader, når sektorforskningens myndighedsopgaver skal integreres”, forklarer Ingrid Stage, som rejser sagen i ACs forhandlingsudvalg.

Uni-revision: Socialdemokraterne sprang fra

Morten Homann (SF) og Charlotte Fischer (Rad.) diskuterede detaljer, mens Per Clausen (EL) lyttede til Videnskabsministeren. For de tre blev en forespørgselsdebat i Folketinget d. 16. november en fuser. De havde sat næsen op efter et kritisk tjek af universitetsloven og en lovrevision, der forbedrer rammerne for forsknings- og ytringsfrihed. Også Dansk Folkepartis Jesper Langballe støttede et kritisk tjek.

Men de måtte bruge tiden til at diskutere

detaljer nede i salen, for Socialdemokraterne bakkede ikke op om kravet – og afvægede dermed at Regeringen kom i mindretal på spørgsmålet.

På spørgsmålet om Socialdemokraterne vil kræve af regeringens lovrevisionen, at der genindføres bestemmelser om individuel forskningsfrihed m.m., svarede ordfører Rasmus Prehn:

”Det kan jeg ikke svare på. Det skal vi først tage stilling til ved et gruppemøde ...”

Udvalget gav Regeringen grønt lys til nye love om ansættelse af medarbejdere

Udvalget gav Regeringen grønt lys til nye love om ansættelse af medarbejdere

AC: Ingen problemer for forskningsfriheden

AC deltog i ministeriets hemmelige møde d. 30 oktober med en embedsmands-delegation på tre med AC-direktør Martin Theilmann i spidsen. For sektorforskningen mødte SEDIRK-direktør Henrik Sandbech og for universiteterne DTU-rector Lars Pallesen. Ministeriet var repræsenteret af topembedsmænd bl.a. med direktør Jens Peter Jacobsen og vicedirektør Rene Bugge Bertramson, som pt. arbejder med det lovudkast, som efter planen præsenteres d. 15. dec. Ifølge mødereferatet – som FORSKERforum har set – tages AC i ed på, at man er enig i, at der *ikke* er problemer med lovens nuværende formuleringer af forskningsfriheden:

”Der var ved mødet enighed om, at det ikke i anledning af den kommende integration af sektorforskningen ved universiteterne bør ske stramninger af de muligheder, som medarbejdere ved universiteter har for at ytre sig offentligt” samt ”Der var ligeledes enighed om, at der ikke bør ske ændringer i de videnskabelige medarbejders forskningsfrihed ...”

Ministeriets hensigt var at udrede, hvorvidt sektorforskningens myndighedsopgaver ændrer på forskningsfriheden, og parterne var angiveligt enige om, at problematikken ikke vedrører forskningsfriheden, fortæller referatet med henvisning til, at sektorforskningsdirektør Henrik Sandbech henviste problemet til især at handle om institutioners rådgivning af ministre.

ACs tidligere alliancer med ministeriet

AC deltog også i kulissespejlet om universitetslovens tilblivelse i 2003. Det vakte furor i universitetslærer-kredse, da AC i november 2001 gav sin forhåndsstøtte til Regeringens radikale universitetslovs-revision, og da AC senere ikke ville give forskerfagforeningerne adgang til processen. (FOfo 149 november 2001 og FOfo 158 oktober 2002).

Og der var også debat om AC-formand Sine Sunesens rolle i Globaliseringsrådet. Hun var udpeget som akademikerfagforeningernes repræsentant i rådet, men gjorde ikke indsigelse, da regeringen foreslog yderligere ”konkurrence-udsættelse” af forskningssystemets penge. Sunesen fik opfordring til at trække sig fra udvalget i protest, men det ville hun ikke: ”Universitetspolitik er ikke alene for universitetslærere”, lød begrundelsen (se nr. 192, marts).

ja

Risiko for at blive fusionsramt?

Minivejledning: Giver lov om virksomhedsoverdragelse beskyttelse? Eller er det i samarbejdsudvalget, at arbejdsbetingelserne bedst sikres?

Af konsulent LOTTE ESPENHAIN MØLLER, DM

Som følge af fusionerne på universitetsområdet har Videnskabsministeriet meldt ud, at de medarbejdere, der skifter arbejdsgiver som følge af fusionerne på universitets- og sektorforskningsområdet, er omfattet af Virksomhedsoverdragelses-loven. Den giver kun en begrænset ansættelsesbeskyttelse.

- Det betyder, at
- den nye arbejdsgiver indtræder i ansættelsesaftalen i stedet for den tidligere
 - en medarbejder ikke lovligt kan opsiges alene begrundet i fusionen
 - medarbejderen beholder sine overenskomstmæssige rettigheder samt individuelt forhandlede tillæg
 - medarbejderen - indtil fælles politikker/aftaler er fastlagt – fortsat arbejder under det gamle arbejdssteds tjenestetidsaftaler og kutymer
 - medarbejderens anciennitet videreføres hos den nye arbejdsgiver
- Men det betyder også, at:
- medarbejderen må acceptere at være ansat hos en ny arbejdsgiver og eventuelt få tilpasset sine arbejdsopgaver
 - aftaler og kutymer kan opsiges

Varsling af stillingsændring

Hvis der i forbindelse med fusionen skal ske en væsentlig stillingsændring for dig, har du som medarbejder krav på, at **ændringen varsles** med dit individuelle opsigelsesvarsel. Det svarer til, at dit nuværende job opsiges af arbejdsgiveren, og at du får tilbudt et nyt job med de ændrede vilkår. Hvis du ikke vil acceptere ændringerne, skal du meddele til arbejdsgiveren, at du betragter dig som opsagt. Herefter skal du fratænde ved udløbet af opsigelsesvarslet. Man er med andre ord **ikke forpligtet** til at acceptere en hvilken som helst ændring, men man kan på den anden side heller ikke insistere på, at ens job skal fortsætte uforandret efter fusionen.

Væsentlige stillingsændringer kan f.eks. være: *Foroget transporttid til arbejdet. Bortfald af tillæg. Nye arbejdstider. Ændret stillingsindhold.*

Som nævnt, er det imidlertid ikke enhver stillingsændring, der betragtes som væsentlig. For at en stillingsændring kan betragtes som væsentlig, skal den have tyngde i omfang og konsekvens. Dette må i hvert enkelt tilfælde vurderes konkret. Kontakt derfor din fagforening, hvis din stilling ændres.

(Det videnskabelige personale vil fortsætte i deres respektive stillingsstrukturer frem til en ny (fælles) er på plads. Den forhandles pt. mellem ministeriet og fagforeningen, bl.a. ud fra ministeriets ønske om en fælles stillingsstruktur).

Samarbejdsudvalg: Information og indflydelse

Vil man for alvor sikre sig indflydelse og

tryghed i ansættelsen, så sker det i samarbejdsudvalget. Forhandlingsvejen via tillidsrepræsentanter og samarbejdsudvalg er typisk langt mere givtig end at læne sig op ad de (spinkle?) juridiske rettigheder i virksomhedsoverdragelsesloven.

På alle statslige arbejdspladser med mindst 25 medarbejdere, skal der vælges et SU. Hvis arbejdspladsen består af flere arbejdssteder (med mindst 25 ansatte) med selvstændig ledelse, skal der vælges et SU for hvert arbejdssted med et fælles tværgående hovedsamarbejdsudvalg, hvor fællestillidsrepræsentanten har plads.

Ledelsens informationspligt

I Samarbejdsudvalget har medarbejderrepræsentanterne krav på at få informationer fra ledelsen og medarbejderne kan anmode ledelsen om at få udredt usikkerheder. Ledelsen har også pligt til at forelægge og drøfte nye (fælles) politikker for institutionen ligesom aftaler skal forhandles med tillidsrepræsentanterne.

I SU har ledelsen *informationspligt* i forhold til

- arbejdspladsens seneste udvikling og den forventede udvikling i aktiviteter og i den økonomiske udvikling
- arbejdspladsens aktuelle situation og forventede udvikling med hensyn til struktur og beskæftigelse, især i forbindelse med strukturændringer og i situationer, hvor beskæftigelsen er truet.

Endvidere skal ledelsen også informere om andre beslutninger, der kan føre til betydelige ændringer i arbejdets tilrettelæggelse og medarbejdernes ansættelsesforhold samt planer om udbud og udlicitering.

Mellemledere usikker informationskilde

I en fusionssituation sker der strukturomlægninger, hvilket betyder at den nærmeste (mellem-) leder kan være mere job-usikker end de menige medarbejdere. Det er ikke sikkert, at mellemlederne er inddraget i de beslutningsprocesser, som gennemføres i toppen af organisationen. Det kan derfor være svært at skaffe sig oplysning og indflydelse i det lokale SU.

I den situation er det oplagt at holde fællesmøder med de andre lokale klubber og fællestillidsrepræsentanten, så medarbejdernes spørgsmål og bekymringer kan blive taget op i hovedsamarbejdsudvalget, hvor den øverste ledelse sidder.

Tillidsrepræsentanterne fra de fusionsberørte arbejdspladser bør derfor koordinere deres aktivitet og information. Den utvetydige opfordring fra fagforeningerne i fusionssituationer er: **Tal sammen, organiser Jer, del informationer og søg indflydelsen!**

Se mere på www.dm.dk/fusioner

Lovrevision: Myndighedsopgaver m.m.

Lektor Leif Søndergaard, DM / lektor Mogens Ove Madsen, DJØF

Fusionen af universiteterne og sektorforskning ændrer ikke ved forskningsfriheden, forsikrede videnskabsminister Sander om og om igen fra Folketingets talerstol, da fusionen var til debat d. 16. november. Og såvel politikere som rektorer forsikrer, at der skal være 'vandtætte skotter' mellem den frie forskning og myndighedsopgaverne.

Men det kræver mere end pæne ord. Forsikringerne bør skrives ind i lovrevisionen – som Videnskabsministeren præsenterer midt i december - for ellers bliver forskningsfrihed og bestillingsforskning et problem, som den enkelte forsker skal forhandle og håndtere individuelt overfor sin nærmeste leder.

Der skal indføres en ny paragraf i universitetsloven, som gør det klart, at rådgivnings- og myndighedsopgaver udføres i en selvstændig enhed med reference til direktionen. Det vil sige, at opgaverne – fri forskning og myndighedsopgaver - skal formelt adskilles. Det kunne indgå som en del af formuleringen i en ny formålsparagraf

S 2, stk. 5: "Særskilte institutioner på universitetet kan varetage myndighedsopgaver, rådgivning m.m. for offentlige myndigheder. Udvalgte forskere skal her bidrage til løsning af disse særlige opgaver".

Og af bemærkninger bør det fremgå, at disse myndighedsopgaver skilles ud i særlige enheder, og at der skal være klare aftaler mellem institutioner og myndigheder samt internt mellem enheden og den ansatte.

Det skal af bemærkningerne fremgå klart, at denne opgavetype kan lægge begrænsninger på de udførende forskeres handlerammer, fx hvad angår deltagelse i den offentlige debat om deres myndighedsfelt. Men samtidig må det så også fremgå, "at universitetsforskere ikke ufrivilligt kan pålægges disse myndighedsopgaver", netop fordi et pålæg kan bruges som redskab til at lukke munden på en forsker eller en forskergruppe, som gerne vil anlægge et bredere synspunkt end det, som deres myndighedsopgave pålægger dem.

Indlemmelse af sektorforskningsopgaver sætter samtidig fornyet fokus på det, som nordmændene fremhæver som det uønskede: At universitetets forskere begrænses til at forske "indenfor universitetets forskningsstrategiske rammer". Nordmændene – som skal have tak for deres påpegnings - kalder det en unødigt indskrænkning, når arbejdsgivernes "forskningsstrategi" kan begrænse den enkelte forskers uafhængighed.

Den diskussion er meget aktuell for fusionsdebatten. Det er utvivlsomt udtryk for mange rektorers holdning, når rektor Lars Pallesen har udtalt: "Det er klart at univer-

sitetet som institution ikke kan tale med to stemmer. Det må som institution udtale sig med fornøden entydighed og autoritet. Men jeg har svært ved at se, at dette skulle afholde andre fagfolk i at fremsætte deres evt. afvigende synspunkter, hypoteser eller tvivl. Det skal selvfølgelig foregå ordentligt og professionelt ..." (DTU-rektor Lars Pallesens leder i DTUavisen 2.nov.).

Det er en sympatisk holdning. Nedenunder ligger imidlertid uløste problemer, for når Pallesen taler om "ordentligt og professionelt" og "begrundede synspunkter". Andre rektorer har sagt det på en lidt anden måde, nemlig at forskere selvfølgelig har deres forskningsfrihed og deres ret til at ytre sig indenfor deres fagområde – BEMÆRK parallellen til indenfor universitetets forskningsstrategiske rammer.

Lovens faktiske formulering lægger op til, at forskerne må forske og udtale sig om emner "indenfor universitetets forskningsstrategiske rammer". Rektorerne fastslår, at selvfølgelig kan forskere udtrykke sig kritisk, HVIS de er fag- og sagkyndige. Men hvem skal bedømme, om en forsker er fagligt kvalificeret til at udtale sig på et felt? Og er du sagkyndig nok?

Det er for så vidt det samme spørgsmål, som Jyllands-Posten og politiker Naser Khader rejser, når de klager til religionsforsker Tim Jensens arbejdsgiver over hans ret til at udtale sig som islamforsker. De kræver, at rektoren eller andre sætter kontante grænser for forsknings- og ytringsfriheden (se FORSKERforums forsidehistorie).

Hvis universitetssystemet lader sig skræmme af den type pression, så risikerer vi godkendelsesprocedurer, hvor en forsker på et kontroversielt forskningsfelt – vandmiljø, islam, gymnasiereform osv. – skal 'cleares' hos sin rektor eller institutleder, før han udtaler sig.

Lovreformen bør derfor præcisere formuleringen i § 2 stk.1 vedr. "foretage løbende strategisk udvælgelse", så det utvetydigt fremgår, at dette ikke er ment som en disciplineringsmekanisme i en tid, hvor der tales om vigtigheden af "grænseoverskridende forskning" (som nordmændene formulerer det). Derfor bør der indføres følgende til bemærkningerne til

S 2stk 2: "At universiteterne skal foretage en strategisk udvælgelse af forskningen betyder ikke en snæver målretning. Forskeren er i henhold til stillingsopslag og ansættelseskontrakt ansat indenfor et bestemt fagområde, men dette skal ikke forhindre forskeren i at beskæftige sig med eller udtale sig om problemstillinger og deltage i den offentlige debat om tilgrænsende fagområder".

Forsk

Vi skal ikke have et system, hvor

"Det er efter vores mening helt afgørende, at der ikke på nogen måde kan stilles spørgsmålstegn ved, om forskerne nu også frit kan bidrage til den offentlige debat (når sektorforskning integreres på universitetet, red.). Hvis først befolkningen får indtryk af, at forskerne i deres ytringer er styret af hensynet til fx en minister, så har universiteternes troværdighed lidt et alvorligt knæk", udtalte KVL-rektor **Per Holten-Andersen** og KVL-professor **Peter Sandøe** i en fælles kronik "Ytringsfriheden truet på universiteterne" (JP 8. nov.).

De gav et konkret eksempel på ytringsfrihedens dilemma: Forbrugerminister Lars Barfoed lændede sig under mediestormen om fugleinfluenza i marts tæt op ad embedsmands-rådgivning fra bl.a. Danmarks Fødevareforskning, og ministeren henviste til disse eksperter. Men fra Rigshospitalet hævdede professor, dr.med. Niels Høiby, at det danske beredskab var utilstrækkeligt – og at flere af de ansvarlige embedsfolk i beredskabet ikke var på højde med den internationale viden.

Uenigheden gav ikke de store kontroverser i det pågældende tilfælde, men hvad hvis den kritiske professor nu sad på DTU, hvor Danmarks Fødevareforskning hører hjemme i fremtiden? Så vil DTU's rektor stå i et dilemma: På den ene side er han den øverste ansvarlige for myndighedsberedskabet, og på den anden side er han rektor for ansatte, der er forpligtet til at ytre sig!

Etik-rapport: Respekter grænser ...

Baggrunden for kronikken var en rapport fra en etik-arbejdsgruppe på KVL, som belyste "universitetsforskernes rettigheder og pligter i forhold til den offentlige debat". Heraf fremgik, at det ikke er blevet anset for god skik på sektorinstitutioner (hvoraf KVL har haft indfusioneret Skov og Landskab), at forskere går til offentligheden med "særstandpunkter". Samtidig er der i dele af sektorforskningen mindre tradition for, at forskere på egen hånd blander sig i den offentlige debat.

Rapporten fremhæver faren for, at forskere på de nye universiteter kan pålægges begrænsninger i deres muligheder for at bidrage til den offentlige debat. For at foregribe dette foreslog rapporten, at der skal være klare aftaler mellem såvel institution og myndigheder og internt mellem instituttet og de medarbejdere, som påtager sig de særlige opgaver i rådgivning og myndighedsberedskab. Og så påpeges det, at de direkte involverede forskere i rådgivningsopgaver må respektere, at der er visse rammer for deres deltagelse i den offentlige debat i

eres ytringsfrihed under ansvar

for ledere skal definere, hvem der må udtale sig som 'sagkyndige' ..., mener KVL-professor

de emner, der falder inden for det specifikke fagfelt. Omvendt så har KVLs øvrige forskere fri ret til gennem debatindlæg at forholde sig kritisk til de råd, institutionen giver til myndighederne.

Sandøe: Forskersamfundets selvjustits

"Problemet for myndighedsopgaverne på universitetet er jo, at det ændrer betingelserne for arbejdet. Jo tættere universitetet er knyttet op på myndighederne, jo mere står der på spil. Det lægger et andet pres på forskerne", forklarer Peter Sandøe. "Jeg tror ikke, at politikerne er så udspekulerede, at de ønsker myndighedsberedskabet ind for at disciplinere forskerne. Begrundelsen er, at politikere og erhvervsliv vil have mere anvendelsesorientering og strategisk forskning, som typisk udføres på de institutioner, som også varetager et beredskab i forhold til myndighederne."

Om muligheden for at universiteternes ledelser kan gribe ind over for ansatte, som på usaglig vis bidrager til debatten, siger professoren:

"Forskersamfundet er bedst til selv at holde justits. Hvis vi siger dumme og usaglige ting i debatten, så skal vore kolleger nok korrigerer. Det er bedre, end at ledelsen blander sig. Hvis ledelsen begynder at gribe ind over for forskernes bidrag til den offentlige debat bliver resultatet på længere sigt selv-censur", forklarer Peter Sandøe.

Sagkyndigheds-godkendelse?

Der kommer en gråzone: Risikerer man ikke en procedure, hvor lederen skal definere, hvem der er sagkyndig?

"Det vil være utrolig farligt, hvis ledelsen får mulighed for at definere sådanne kriterier om 'sagkyndighed'. Så kan der virkelig komme selvcensur. Og lederne er typisk ikke fagkyndige, så de er ude af stand til at definere sagkyndighed...", siger Sandøe. "Indførelse af sådanne 'sagkyndighedskriterier' ville jo samtidig forhindre tværfaglig nytænkning. Det ville eliminere den intellektuelle, som tillader sig at blande sig uden for sit eget snævre fagområde. Fx ville en ny Bjørn Lomborg ikke kunne se dagens lys under et sådant regime – han var jo hverken sagkyndig inden for miljø eller økonomi."

I sektorforskningen er der ofte kommunikationskanaler, hvor kun cheferne udtaler sig: *Man kunne også forestille sig en kommandovej, hvor lederen skal godkende, om en forsker må udtale sig?*

"Det vil være farligt og betænkeligt, for hermed vil forskningen miste sin troværdighed i det omgivende samfund. Det vil blive et embedsmandssystem, og vi ved jo fra flere undersøgelser, at befolkningens tillid til myndighederne er meget lavere, end den er til universiteterne. Den troværdighed, som universiteterne har, skal man forsøge at styrke. Derfor bør universiteternes ledelser gå den modsatte vej: Gøre det til et succeskriterium, at forskerne faktisk ytrer sig offentligt ..."

Pro-Dekan uden opslag

Var det lovligt, da KU's nye humanioradekan hasteudpegede 'veninde' uden åbent opslag?

Sådan lyder spørgsmålet, efter at der på KU er udpeget flere pro-dekaner uden opslag (på humaniora og sundhedsvidenskab). Den nye humaniora-dekan Kirsten Refsing ansatte således uden videre dikkedarer lektor Mette Thunø som næstkommanderende. Uden åbent opslag og bedømmelse blev hun ansat for en 5-årig periode.

Det strider umiddelbart mod Finansministeriets regler for stillingsopslag i staten, som siger, at stillinger i selvstændige funktioner skal slås åbent op. Kun i undtagelsestilfælde kan man undgå opslag: Hvor stillingskravene er helt specielle, eller hvor der ikke forventes at komme kvalificerede ansøgere. Men det er ikke tilfældet ved en pro-dekan.

Dekanen forsvarer den hastige stillingsbesættelse med, at hun havde travlt, og at det bare er en af fakultetets lærere "der har fået omdefinert sine opgaver".

Fakultetet afviser at have gjort noget forkert. Der henvises til, at den nye pro-dekan kun er 80 pct.'s dekan, men efter aftale kan med dekanen kan bruge 20 pct. af arbejdstiden på forskning (*men det samme gælder i øvrigt også for dekaner, uden at disse stillinger ikke skal slås op, jø*).

Og så henviser fakultetet til, at pro-dekaner ikke omtales i universitetsloven eller i universitets vedtægter. Derfor kan pro-dekan-stillingerne betragtes som "en funktion uden krav om stillingsopslag – en omdefinering af Mette Thunø's opgaver".

(Fakultetet oplyser dog ikke, om pro-dekanens løn også er relativt uændret, eller om hun aflønnes højere end institutledere på humaniora).

KUs centraladministration støtter fakultetets fortolkning: Rammerne er frie, og universitetet må selv bestemme, om man ønsker at have sådanne, og hvordan stillingsbesættelse foregår: "Der er altså ikke tale om en stilling, der skal slås op, men om en ledelse, der tilknytter nødvendig viden og arbejdskraft til sig fra de allerede ansatte mod et honorar".

FORSKERforum har spurgt Videnskabsministeriet, om det er lovligt at besætte den slags stillinger uden opslag.

Forskel på instit

- samfundsvidenskab dist

LØNSTATISTIK: Dekanlønnings og institutlederlønnings på Aarhus Universitet (april 06-niveau)

Område	Totalløn (incl.pension)	Resultatløn	Åremål/tilbagegang
Rektor	1.514.000	nej	nej
Sundhedsvidenskab			
Dekan:	1.100.000	nej	5 år/ prof. lr.38
Institutledere			
forhandling ikke afsluttet			
Samfundsvidenskab			
Dekan	1.000.126	nej	5 år/ prof.
Institutledere			
Statskundskab	858.000	nej	3 år/ prof.
Jura	858.000	nej	3 år/ lektor
Økonomi	858.000	nej	3 år/ prof.
Psykologi	857.000	nej	3 år/ prof.
Naturvidenskab			
Dekan:.	1.051.833	nej	5 år/ lektor
Institutledere			
Steno	774.000	nej	3 år/ lektor
Datalogi	823.000	nej	3 år/ prof.
Fysik & Astronomi	823.000	nej	3 år/ prof.
Matematik	823.000	nej	3 år/ lektor
Geologi	823.000	nej	3 år/ prof.
Kemi	823.000	nej	3 år/ lektor
Biologisk	823.000	nej	3 år/ lektor
Molekylærbiologisk	823.000	nej	3 år/ lektor
Humaniora			
Dekan:	984.464	nej	5 år/ fratræd.
Institutledere			
Information & Medie	707.000	nej	3 år/ lektor
Nordisk	707.000	nej	3 år/ lektor
Filosofi & Idehistorie	733.000	nej	3 år/ lektor
Antropologi m.m.	755.000	nej	3 år/ lektor
Sprog, Litteratur & Kultur	755.000	nej	3 år/ lektor
Historie & Områdestud.	783.000	nej	3 år/ lektor
Æstetiske Fag	783.000	nej	3 år/ lektor
Teologi			
Dekan	913.888	nej	5 år/ lektor
Ingen institutledere			
Menig lektor	516.000	*	

* Lønnen for en menig gennemsnitslektor er udregnet på basis af Finansministeriets lønstatistikker, inkl. gennemsnitlige tillæg og 16.8 pct.s pension pr. april 2006. I praksis varierer lønnen mellem 458.-576.000 kr. (38.000-48.000 kr. mdl.) fordi tillægsstørrelse varierer voldsomt. Under 10 pct. af universitetsforskerne får løn i nærheden af toplønnen.

Aarhus' institutledere har fået et drastisk løft i lønnen – mellem 35-45 pct. i forhold til det tidligere niveau. De følger hermed de markante lønstigninger som institutledere på andre universiteter, som tidligere er offentliggjort (se FORSKERforum 198-199).

I Aarhus er det bemærkelsesværdige *niveauerne* mellem hovedområderne: Samfundsvidenskab har nemlig distanceret naturvidenskab institutledere med 30.000 kr. Det er atypisk i forhold til det almindelige *statusbarometer*, hvor hierarkiet har været sundhedsvidenskab, naturvidenskab, samfundsvidenskab, humaniora og teologi. Og den logik gælder også for dekanerne i Aarhus, men altså ikke for institutlederne.

Samfundsvidenskab distancerer naturvidenskab

Hvor de gamle institutledere varierede mellem 460.000-560.000 kr. (plus personlige tillæg), så varierer de nu mellem 707.000-858.000. Det svarer til lønstigninger på 35-45 pct. (Skønnet inkl. skøn over tidl. personlige tillæg, red.)

Det interessante er så, at i Aarhus brydes det almindelige status-hierarki. I Aarhus har samfundsvidenskab institutleder-løn overhalet naturvidenskab.

Personalechef Svend Larsen fortæller, at lønforhandlingerne har været decentraliseret til dekanerne. Fællesadministrationen udsendte forinden en vejledning om lønniveauer og mulig differentiering, bl.a. instituttets størrelse, kompleksitet, lederens personlige kvalifikationer m.m. Men der blev ikke fastlagt konkrete kriterier, så dekanerne har forhandlet lønningerne, hvor efter lønkontoret har godkendt disse ved, at personalechefen underskrev de formelle ansættelsesbreve.

Tidsfaktoren for forhandlingerne har tilsyneladende ikke spillet ind, for samfundsvidenskab blev først færdigforhandlet – uden at det relativt høje niveau senere smittede af på naturvidenskab.

Forskel: Større ansvar, jobalternativer m.m.

Dekan Svend Hylleberg benægter, at lønniveauet mellem fakulteterne blev fastlagt efter en bevidst fastlæggelse af lønniveauer mellem fakulteterne. "For samfundsvidenskab handler det om alternativmuligheder: Institutlederne her har mulighed for at få en væsentligt højere løn andre steder. Økonomer og jurister kan hente store jobs og bestyrelsesposter i både den private og offentlige sektor. Økonomer har alternative jobmuligheder i forhold til matematikere. Og bortset fra rekrutteringsaspektet, så er det

utledere i Århus

tancerer naturvidenskab

også en krævende post, som betyder, at de i en periode på 3-5 år må give afkald på deres forskningskarriere", forklarer **Svend Hylleberg**. "Der er relativt færre institutledere på samfundsvidenskab. Samtidig er den højere løn en anerkendelse af, at institutlederne på samfundsvidenskab er forholdsvis magtfulde mennesker med stort ansvar. Der er ingen pro-dekaner på samfundsvidenskab, og institutterne er relativt større end dem på naturvidenskab. Samfundsvidenskabs institutledere har relativ stor selvbestemmelse på økonomisiden, hvor naturvidenskabs dekan i højere grad styrer den side".

Fra naturvidenskab supplerer dekan **Erik Meineche Schmidt**: "Lønnen blev ikke til efter en direkte sammenligning. Dekanerne talte med Rektor om et niveau, hvorefter de enkelte dekaner forhandlede lokalt. Heri indgik primært to parametre, kvalifikations-tillæg og åremålsprocent, og der fandt vi så naturvidenskabs niveau".

Stort hop fra dekan-løn til institutlederne

Det paradoksale ved Aarhus' lønninger er, at dekan-lønningerne følger et statushierarki med rækkefølgen sundhed, derefter naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora samt nederst teologi. Men samfundvidenskabs institutledere overhaler altså naturvidenskabs.

Samfundsvidenskabs institutledere får 86 pct. af deres dekans løn, mens naturvidenskabs kun får 78 pct.

Har naturvidenskabsdekanen været for fedtet?

"Der har jo været en relativ stor lønfremgang for institutlederne, så jeg synes niveauet for mit fakultet er passende. Syddansk Universitet var først med at fastlægge deres lønninger, og det har overordnet været retningssigende. Og at lønniveauet er steget i almindelighed ligger dels i det øgede ansvar og dels i forhandlings-meknikken, hvor der ovenpå en grundløn gives kvalifikationer / funktion samt åremålstillæg", svarer Meineche.

Er det ikke absurd at operere med åremålstillæg (på 18 pct. eller 125.000 kr.), for åremålstillæg var vel tænkt som et 'risikotillæg' – og alle institutlederne har jo sikret sig tilbagegangsstilling?

"Det kan absolut diskuteres, hvad der kan udløse åremål. Men det er min oplevelse i forløbet, at der i de centrale aftaler med Finansministeriet indgik, at åremålstillæg var en del af lønfastlæggelsen. Men jeg kender ikke den nærmere baggrund", svarer dekanen.

Alle internt rekrutteret

Alle institutledere er internt rekrutteret, og det modsiger argumentet om, at den drastiske lønstigning er givet for at kunne tiltrække eksterne ansøgere:

Samfundsdekanen: "Det handler først og fremmest om information. Universiteternes nye ansvars- og lønvilkår er ikke kendt i offentligheden. Nogle potentielle kandidater har ikke været opmærksomme på muligheden. Men det kommer helt sikkert næste gang, når der kommer mere status omkring lederposterne. Så vil det være nemmere at overtale interne kandidater til at søge udfordringen. Og så vil der komme ansøgere udefra, ikke mindst vil folk søge på tværs af universiteterne", siger Hylleberg.

Naturvidenskabsdekanen: "Vi havde da eksterne ansøgere, men de fleste af mine var genbesættelser, for jeg har været udmærket tilfreds med deres indsats", svarer Meineche.

Men hvis parterne gensidigt var tilfredse, var det vel unødvendigt at rekruttere med en drastisk lønstigning?

"Der havde jo dannet sig et nyt lønniveau, da SDU for et halvt år siden fastlagde sine lønninger. Og så har de nye ledere altså fået forøget ansvar i forhold til tidligere".

Lavere end RUC og Aalborg

En faktor ved lønforhandlingerne har været at fastlægge niveauforskelle mellem universiteterne. Men udfaldet af forhandlingerne - lønforskelle - afspejler ikke nødvendigvis det *uformelle statushierarki* med de to store og gamle universiteter i toppen, de mellemstore i midten og de små nederst. Lønforhandlingerne er nemlig foregået isoleret på de enkelte universiteter, og disse har således ikke direkte *målt sig* i forhold til hinanden.

Og dekanerne i Aarhus har ikke været på *statusræs*, da niveauet blev fastlagt.

Humaniora-institutlederne ligger i midten. Med et gennemsnit på ca. 745.000 kr. er det lavere end RUC's og Aalborgs' humaniora-institutledere (805.000), på samme niveau som SDU's og CBS' (741-747.000). Men Aarhus' humanioralønninger ligger over DPU's (ca. 707-735.000) – og netop DPU skal jo nu indfusioneres under Aarhus.

Aarhus naturvidenskabs-dekaner har fået en enhedsløn på 823.000 kr. Det er under KVL's gennemsnit, men over SDU's niveau (ca. 809.000) og Aalborgs (ca. 760.000).

Kun samfundsvidenskabs lønninger på 858.000 kr. distancerer sig fra lønningerne på sammenlignelige institutter andre steder. Det gør de til gengæld også i forhold til konkurrenterne SDU (745.000), Ålborg (760.000), CBS (750.000) og Handelshøjskolen i Århus (735.000).

Endnu mangler Aarhus at færdiggøre lønningerne for institutledere på sundhedsvidenskab. Men det forventes at institutledere på de store institutter (fx Klinisk Institut og Folkesundhed) vil hente en løn på omkring 950.000 kr.

jø

Med offentliggørelse af lønstatistikken fra Aarhus, mangler kun KU's institutledere, som pt. er under forhandling. Tidligere lønstatistikker er offentliggjort i FORSKERforum 195 (rektorer), 197 (dekaner ved KU), 198 (dekaner og institutledere ved de store universiteter minus KU) og 199 (dekaner og institutledere ved de mindre universiteter).

Stigende lønforskelle

Differentiering mellem forskere på samme felt, mellem fagområder – og mellem universiteterne, spør samfundsvidenskabsdekan og lønforsker Svend Hylleberg

Universiteterne vil de næste 5-10 år opleve voksende løn-differentiering, fordi universiteterne er nødt til at betale markedslønnen for at få gode ledere og dygtige forskere. Differentieringen vil sætte sig igennem inden for de enkelte fagområder, så de særligt dygtige får ekstra i lønningsposen. Der vil blive lønforskelle mellem fagområderne. Og der bliver lønforskelle mellem universiteterne.

Det spør dekan **Svend Hylleberg** fra Aarhus Universitet. Han har netop fungeret på arbejdsgiver-siden, da fire institutledere på AU's samfundsvidenskab forhandlede sig frem til pæne lønstigninger.

"Det voksende lønniveau for de nye ledere er generelt udtryk for, at lønnen tidligere har været alt for lav for de bedste. Hvis universiteterne vil rekruttere de allerbedste, så er man pinedød nødt til at give gode lønninger", forklarer han, der som professor har forsket i løndannelse.

Det drastisk højere lønniveau er også udtryk for, at ansvar og krav er blevet meget større: "Ansvaret og kravene er givetvis blevet større. Jobbet er ikke så fredeligt som for 10-20 år siden. Man kan ikke længere klare sig med en uformel ledelsesstruktur med nogle papfigurer i toppen, som under det gamle 'kollegiale system'. Man laver en selvstændig stilling med reelt personaleansvar osv., hvor folk skal gå ud af deres professor- eller lektor-stilling. Der vil være en væsentlig arbejdsbyrde, min arbejdsuge er fx på 60-70 timer. Nu er der et system, hvor lønnen afhænger af, at lederne performer, og de vil blive vurderet. Vi vil da også opleve ledere, som bliver fyret – ja, altså ikke med smækkede døre, men udadtil i 'gensidig forståelse'. Sådan gør man også i erhvervslivet".

Holdningsændring

Forståelsen af lønnen har gradvist ændret sig, og det vil fortsætte i de kommende år.

"Da jeg blev ansat som institutleder for 7-8 år siden var der ikke fokus på lønnen, fordi der blev gået ud fra standardlønninger. Men det bliver mere og mere acceptabelt og almindeligt at stille individuelle lønkrav. Jeg har ikke ansat folk i de sidste år, uden at de som en naturlig ting har spurgt: 'Hvad får jeg så i løn?'. Og hvor der tidligere var tendens til at individuelle løntillæg blev mødt med misundelse, så er der sket en holdningsændring, hvor folk accepterer de nye vilkår og oplever dem som nye muligheder for selv at få større løn".

"Allerede i dag har man som dekan og institutleder gode muligheder for at give tillæg.

Der er allerede sket en vis lønforskel via Ny Løn, så de allerbedste har fået væsentlige løntillæg. Og den tendens vil fortsætte. Hvor folk har været tilbageholdne tidligere, vil det nu blive naturligt at gå efter tillæg. Og der er jo allerede en række tillægstyper: Midlertidige kvalifikationstillæg, tillæg til professo-

rer der har ydet en ekstra indsats osv.", siger professoren og tilføjer: "Nu skal man dog ikke overdrive disse forskelle, for i et land med et skattetryk på 60, så giver en lønforskel på 100.000 kr. altså kun 40.000 ekstra i hånden..."

Markedet og nye succeskriterier

Der vil komme mere markante lønforskelle mellem fagområderne:

"Markedet for en økonomi-professor er helt anderledes end for en professor i litteraturvidenskab! Jura opretter flere professorater end humaniora! Nogle af vores nyuddannede ph.d.-kandidater får i dag løn-tilbud fra virksomheder og banker, som kan matche min dekanløn! Så hænger verden jo ikke sammen, hvis jeg tilbyder dem en ad-junkt-stilling uden noget. Derfor har vi allerede lavet et karrieresystem med rimelige muligheder for hurtigt advancement, gode tillæg osv."

Der vil komme forskelle mellem lærerne på de enkelte fag: Institutionen vil i fremtiden blive målt på, om vi producerer gode kandidater, som kan afsættes og som har et godt ry. Succesmålene vil blive forhøjet og vil blive mere konkrete. Produktionen i forskningen vil blive målt, og alle disse indikatorer vil indgå som succesmål for instituti- onens evne til at klare sig i konkurrencen.

"Kvalitetskravene til publikationer og god undervisning vokser. Det bliver vanskeligere at have dårlige lærere. Derfor kan man sige, at det er bedre at betale en god lærer rigtigt godt end at have to dårlige lærere.

Der vil blive lønforskelle mellem de enkelte universiteter. Lønnen vil blive forhandlet og fastlagt lokalt i stedet for centralt".

Hvem skal betale lønstigningerne?

"Lønstigninger skal betales. Det kan jo ikke være meningen, at vi skal spise af vores egen hale for at give bedre lønninger. Det skal heller ikke være sådan, at nogle skal sættes ned i løn i forhold til i dag, for universiteterne skal kunne give konkurrencedygtige lønninger, også til den gennemsnitlige ansatte", siger Hylleberg. "Og politikerne siger jo, at universiteterne får flere penge. Men hvis universiteterne ikke får det, så får de heller ikke 'universiteter i verdensklasse', som politikerne taler om".

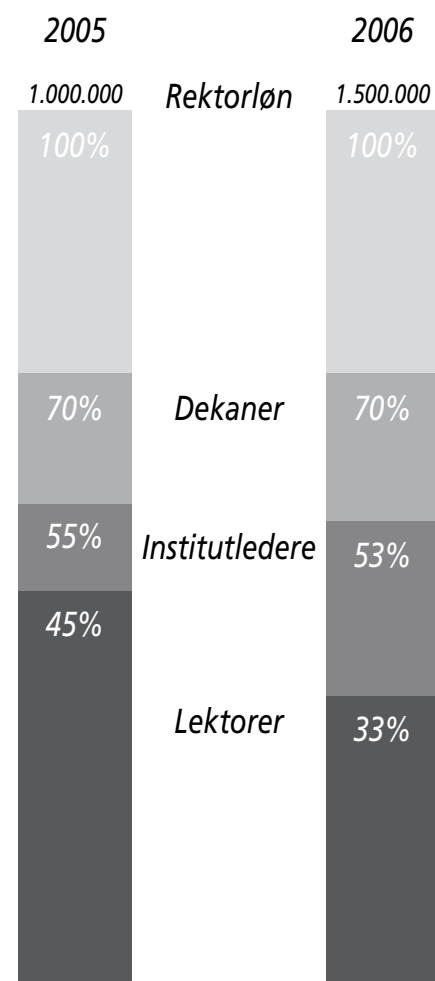
Det kræver fleksibilitet af fagforeningerne ved de kommende overenskomster. "De skal lade være med at stå på de gamle principper om at kræve lige løn for alle eller centralt fastsatte lønninger, for de nye lønmekanismer er allerede slået igennem og vil udvikles, om man vil det eller ej. Og fagforeningen kan altså være med til at give nogle af deres medlemmer højere løn i forventning om, at det smitter af på hele systemet", vurderer Hylleberg.

Hvad kan fagforeningerne så kræve af modydelse af Finansministeriet for at acceptere løndifferentiering?

"Det allervigtigste er at få flere penge til området, så vi kan konkurrere om de bedste. Det vil nok være meget svært at få Finansministeren til at give generelle lønstigninger, mens chancerne for at få flere penge i form af tillægsmidler er større ..."

j

LØNSØJLE: Så meget tjente dekaner, institutledere og menige lektorer i forhold til Rektor i hhv. 2005 og 2006

Lederlønnene er steget drastisk fra 2005 til 2006. Lederlønnen er steget med 40-50 pct. fra 2005-2006. Først blev der forhandlet høje rektorlønninger, så fulgte dekanerne og nu så institutlederne. Relativt er de meniges lønninger faldet drastisk: Mens en lektor således fik ca. 45 pct. af rektors løn i 2005, så faldt andelen til 1/3 i 2006.

Belønnings-løn

'Ny Løn' har aldrig fået et reelt gennembrud, men de nye lederlønnings kan være signal

Rektorer, dekaner og institutledere er steget med 35-50 procent i løn. De store lønstigninger er et markant signal om, at den offentlige sektors lønhierarki er i opbrud. Næste logiske skridt på universiteterne vil blive, at ledelserne presser på for en løndifferentiering, så det bliver mulighed for at belønne enkelte superforskere.

Forudsigelsen kommer fra ledelses- og arbejdsmarkedsforsker **Dorthe Pedersen** fra CBS, Handelshøjskolen i København:

"Presset vil komme fra de store universitetskoncerner. De ønsker at kunne agere ligesom det private erhvervsliv, og de ved, at løn er et af de væsentligste redskaber til at rekruttere og fastholde de bedste medarbejdere.

"Hvis de for eksempel har en særlig internationaliseringsstrategi, så vil de også have mulighed for at tiltrække superprofessorer fra udlandet. Hvis man gennemfører en satsning af en eller anden art, så vil ledelsen ønske at have mulighed for at belønne det med en eller anden form for præstationsløn. Men modstanden er stor. Det vi ser i øjeblikket, er udtryk for en regimekamp mellem den gamle kollegiale og den nye erhvervsorienterede ledelse."

Minefelt at åbne ud over chefniveauet

Ifølge Dorthe Pedersen er det kollektive aftalesystem og det kollektive lønsystem i opbrud. Ideologisk har det været det længe. Men i praksis er det gået langsomt i den offentlige sektor. Det er snart ti år siden man begyndte at indføre den såkaldte "Ny Løn" - og først nu kommer så et gennembrud på cheflønningerne begrundet i fusioner og nye stillingsstrukturer på universiteterne.

Men som hun beskriver det, er der også tale om et minefelt, hvor alle aktører er bange for at træde forkert. For det er ikke så let at afmontere og udskifte et system, der har fungeret godt og stabilt i mange år. Selv om man ideologisk ønsker muligheden for løndifferentiering - som man for eksempel må formode, at den siddende regering gør det - så er der store farer ved at åbne for det ud over chefniveauet.

"Budgetrestriktionerne er en væsentlig forhindring. Finansministeren er nervøs for at gå i gang, fordi man frygter den lønspirale, det kan sætte i gang. Men der ligger også et pres på ham - fra Fogh, Sander og Bertel om at levere varen - for at få udviklet resultatorienterede lønformer i forbindelse med 'mere kvalitet for pengene'," siger Dorthe Pedersen.

Pres ovenfra: Bestyrelserne

De nye koncernledelser og universitetsbestyrelser presser også på, siger hun:

"De lider af skuffede forventninger til den frihed, som de var stillet i udsigt. De synes, de er til grin. De har hørt på alle skål- og bålalerne om alt det, de skulle kunne, og nu opdager de, at regeringen ikke rigtigt vil slippe tøjerne - uanset om det gælder finan-

siering, belønning eller fusioner."

Men også de nye ledelser sidder med dilemmaet: De ønsker muligheden for at kunne belønne individuelt. Men de ved også, at lønstigninger smitter, med fare for at de samlede lønudgifter vokser. I det private løser man blandt andet den slags ved, at lønnen er hemmelig og med hemmelige loyalitetsklausuler, der skal gøre det sværere for de bedste medarbejdere at shoppe rundt efter bedre løn. Men den slags er svært at indføre på universiteterne.

Fagforeningens dilemma: Skal tillidsfolk sige nej til individuelle lønforhandlinger og lønloft, fordi det vil bryde lønstrukturen og dermed åbner for store lønforskelle, eller skal de tværtimod se det som et skridt på vejen til et generelt lønloft

Lønforsker Dorthe Pedersen

Dilemma for fagforeningerne

Fagforeninger og tillidsfolk står med et andet sæt dilemmaer. For eksempel:

"Hvordan skal tillidsrepræsentanten forholde sig til den medarbejder, der er i stand til at forhandle et stort løntillæg hjem? Skal de sige nej, fordi det vil bryde lønstrukturen og dermed åbner for store lønforskelle, eller skal de tværtimod se det som et skridt på vejen til et generelt lønloft"

Fagforeningerne er delte i spørgsmålet:

"Spørg i fem forskellige fagforeninger, og du får fem forskellige svar. For eksempel er DJØF og HK Kommunal positive, mens den gamle venstrefløj i DM og GL er i opposition. Alligevel presses de til at åbne for mere skræddersyede lønmodeller - der er trods alt gået mange år, siden vi i 1975 stod i Fælledparken og sang om solidarisk lønpolitik"

siger Dorthe Pedersen.

Modstanden mod differentieret løn - via 'Ny Løn' - baserer sig ofte på, at det er den samme lønmasse, der konkurreres om. Når nogle skal have mere, vil der være mindre til andre. Inden for fagforeningerne har man samtidigt det dilemma, at man ofte skal repræsentere både ledere og menige medarbejder. Spørgsmålet er, hvor langt man vil gå med til at *differentiere mellem ledere og menige*.

"Dilemmaet er størst på linjelederniveau - altså mellemedere. Hvis deres løn tages af den samme pulje som de menige medarbejders, og hvis den forhandles af de samme repræsentanter, så er det svært," siger Dorthe Pedersen, der vurderer at modellen presses fra to sider:

De offentlige arbejdsgivere vil kræve, at ledere på et vist niveau trækkes ud af de fælles overenskomster, for at få lønstrukturen til at passe bedre til den nye ledelsesstruktur. Samtidig vil man fra neden opleve et stigende pres for mere valgfrihed, hvor man kan veksle penge til andre goder, som man ser det i det private:

"Der kan være tale om en bred vifte af mulige lønelementer lige fra fri mobil eller bil, gratis mad, sundhedsordninger eller særlige efteruddannelsesmuligheder. En sådan grad af fleksibilitet og individuelle løn- og bonuspakker kan meget vel være svaret på den kamp om arbejdskraften, der allerede viser sig nu, og som vil stige i de kommende år. Og her opstår så nye dilemmaer. For der er en tendens til, at sådanne individuelle ordninger bliver generelle efterhånden. Når de fleste ansatte har opnået et eller andet gode, så er det svært at sige, at det har du ikke, fordi du valgte det fra for otte år siden."

TKW

RUC-instituttleder scorer pensionskassen

- efter at nepotisme hjalp ham ind i stillingen. Personalet klager over at ansættelsesudvalg oplevede ansættelsessamtaler som 'proforma', for Rektor havde på forhånd bestemt, hvem det skulle være

DJØFs forhandlere gjorde et godt stykke arbejde – eller også havde Hans Peter Jensen nogle rigtigt gode venner i RUC's top. Den nye instituttleder for det relativt lille institut for **Natur og Systemer** fik nemlig en kanonhyre: 955.000 kr.

Han – tidligere DTU-rector - er dermed til dato den højst lønnede instituttleder i landet (hvor lønningerne for KU's institutledere er uafsluttede). Den tidligere DTU-rector får hermed en løn, der er 100.000 kr. højere end den højstlønnede instituttleder i Århus (hvor medicin-institutlederne dog er uafsluttede). Og det er sågar sådan, at Hans Peter Jensen får 25.000 kr. mere i løn end lederne af tre storinstitutter på DTU ...

Baggrunden for den høje løn er angiveligt, at Hans Peter Jensen ikke har fået en tilbagegangsstilling. Derfor fik han et 23 pct.s åremålstillæg, som normalt gives som et risikotillæg for den usikkerhed, som folk kommer ud i, når deres årsperiode udløber. Men den risiko løber Hans Peter Jensen slet ikke. Han er 63 år og står overfor pensionering. Så RUC kunne have sparet de 153.000 kr. i åremålstillæg ...

Nepotismesag: God ven hjalp til med ansættelsen

Lønfastlæggelsen er ikke det første ureglementerede i den ansættelsessag.

Kemiprofessor Eigil Præstgaard var nemlig inhabil, da han i et ansættelsesudvalg var med til at bedømme sin nære ven, Hans Peter Jensen, til lederposten for institut for Natur & Systemer ved RUC. Præstgaard og Hans Peter Jensen er personlige venner. Hans Peter Jensen holdt festtalen, da Præstgaard holdt privat 70 års-fødselsdag i foråret.

Alligevel erklærede Præstgaard sig ikke inhabil, da Hans Peter Jensens ansøgning skulle bedømmes. Forvaltningslovens habilitetsregler

siger ellers, at man er inhabil, hvis man har en personlig interesse i en sags behandling, eller hvis der i øvrigt foreligger omstændigheder (fx nære venskabsforhold), der er 'egnede til at vække tvivl om upartiskheden'. Alene risikoen for nepotisme-mistanke kan således være diskvalificerende. Men Præstgaard har ikke ladet sig 'habilitets-vurdere', hvilket der er lovkrav om i tvivlstilfælde.

Præstgaard har været en af rektor Poul Holms nærmeste rådgivere i RUC's reformproces det seneste halvår, og Holm udpegede personligt den alderspensionerede eks-instituttleder til udvalget. Præstgaard selv kalder FORSKERforums spørgsmål til hans habilitet for 'insinuerende'. Uden at benægte sin relation til Hans Peter Jensen siger han blot, at han ikke har ment at være inhabil i andre sammenhænge: "For en sikkerheds skyld vil jeg nævne, at jeg som formand for SNF har deltaget af mange bedømmelser af Hans Peter Jensen og projekter knyttet til Hans Peter Jensens virke".

Rektor Holm har ikke besvaret FORSKERforums forespørgsel.

Klage til bestyrelsen over ansættelsesprocedurer

Habilitetssagen er det seneste eksempel på særpræget RUC-forvaltning. Rektors håndtering af ansættelsesproceduren blev fulgt af en klage til RUC's bestyrelse. Flertallet i udvalget blev ifølge klagen kørt over af Rektors / Præstgaards favorisering af Hans Peter Jensen: Beslutningen om, hvem der skulle ansættes i stillingen 'var truffet på forhånd', og samtaler med andre ansøgere var 'aldeles pro forma', står der i klagen fra vip-, studerende- og tap-repræsentanterne (bestyrelsesmøde 9 bilag 56).

Poul Holm underkendt

I konflikt med bestyrelsen, som ikke var tilfreds med Rektors valg af prorektor

RUCs bestyrelse underkendte rektor Poul Holms kandidat til prorektor-stillingen, fremgår det af seneste bestyrelsesreferat.

"Rektor redegjorde for ansættelsesudvalgets arbejde og sin indstilling til bestyrelsen. Bestyrelsen drøftede indstillingen, men ønskede yderligere oplysninger og ville arbejde videre med sagen", stod der i referatet fra bestyrelsesmødet d. 5. oktober. Men til referatet var der pludselig tilføjet en ekstra bemærkning om noget, som er foregået senere: "Bestyrelsen har ultimo oktober besluttet, at stillingen skal genopslås ...".

De nærmere omstændigheder bag denne uortodokse referateteknik forvaltningsteknik er uklare, men beslutningen om genopslag kan være taget på et senere 'hemmeligt' møde, som der ikke foreligger referat fra, så derfor har bestyrelsesformanden placeret oplysningen om genopslaget i et tidligere referat...

Poul Holm

Rektors solo-valg

De kryptiske formuleringer dækker over, at bestyrelsen har været helt uenige i Rektor kandidat til pro-rektor-posten og i Rektors procedurer.

Det fremgår af referatet, at bestyrelsen indirekte kritiserede Rektors forvaltning, idet bestyrelsen kræver indflydelse på, hvem Rektor udvælger som ledere. Nogle bestyrelsesmedlemmer ønsker en procedure, hvor bestyrelsen holdes løbende orienteret, herunder at blive præsenteret for den samlede ansøgerliste samt at få at vide, hvem der indkaldes til samtale. Og bestyrelsen vil have indflydelse, bl.a. ved at kunne føre en samtale med udvalgte kandidater.

To medlemmer (referatet er unavngivet) protesterede over, at en sådan procedure kan sætte ansættelsesudvalget uden for indflydelse. Om Rektor har protesteret fremgår ikke, men Rektor er pålagt at udarbejde et forslag til procedure for lederansættelser.

Instituttlederlønninger på RUC

Område	total løn (incl. pension)	Resultatkontrakt	Tilbagegang
Rektor	1.327.000	nej	professorat
Pro-rektor			
Ubesat			
Instituttledere			
Natur & Systemer	955.000	nej	nej
Kommunikation	855.000	nej	5 år/lektor
Kultur & Identitet	868.000	nej	5 år/professor
Miljø & Samfund	886.000	nej	5 år/professor
Psyk. & Uddannelse	805.000	nej	5 år/lektor
Samfund & Globalis.	884.000	nej	5 år/lektor

FORSKERforums LØNSTATISTIK: Dekan- og instituttleder-lønninger på RUC (oktober 06-niveau inkl. 16,8 pct. pension).

Kollegial angiveri

E-mail der kan læses som fyrings-opfordring blev under hånden sendt til RUC's Rektor og til bestyrelsesmedlemmerne – som nu skal tage stilling til indholdet ...

"Jeg orienterede bare om et faktuel forhold ...", lyder professor **Peter Bogasons** forklaring på, at et brev fra hans hånd orienterer RUC's bestyrelse om, at professor Mogens Niss skam kan fyres – og at det er forkert, når Niss påstår, at han ikke kan fyres, fordi han er professor i lønramme 38, og "dermed skal forsømme sit arbejde for at blive fyret": Niss kan godt fyres, for i modsætning til overenskomstansatte kan en ledende tjenestemand afskediges diskretionært, fx hvis den øverste ledelse ikke kan samarbejde med ham. Det er altså ikke nok "at passe sit arbejde". Niss skal blot have tre års løn derefter samt opsat pension ...

Forvaltningsprofessor Bogasons e-mail var egentlig stilet *privat* og alene til journalist FORSKERforums journalist *Jø*. Bogason luftede her sin store utilfredshed med sidste nummers artikler om rektor Poul Holms embedsførelse. Bogason kaldte artiklerne sværtning og bakkede sin rektor op ved at kalde RUC's konflikter for "klare uenigheder om den faglige linie".

E-mail sendt under hånden til bestyrelsen

Bogason sendte en kopi af e-mailen til rektor Poul Holm – som straks sendte kopien videre til alle RUC's bestyrelsesmedlemmer! E-mailen blev hermed seneste udslag af et *socialdarwinistisk* spil på RUC.

"Jeg skal ikke nægte, at jeg blev lidt overrasket over at modtage kopi af Bogasons e-mail fra rektor, som en uformel information, og dermed ikke et officielt dokument", fortæller medarbejderrepræsentanten i bestyrelsen **Jeppe Dyre**, der ikke ønsker at udtale sig yderligere, da det er en personsag. "Men jeg har bedt om, at e-mailen bliver taget op på det næste bestyrelsesmøde". (Næste møde er d. 4. dec.).

Bogason kan ikke forklare, hvorfor han ikke informerede journalisten om, at han havde sendt sin e-mail videre til Rektor, hvorved den blev til et offentligt forvaltningsdokument. Men professoren opfattede ikke e-mailen som privat; den var afsendt i hans egenskab af professor på RUC, siger han: "Forvaltningsmæssigt er e-mailens status en håbløs diskussion. Og RUC har ikke nogen politik på e-mail-området, der findes ikke noget regelsæt om korrespondance ..."

Opfordring til at fyre kollega?

Bogasons kommentar til Mogens Niss embedsmandsstatus var affødt af, at Niss var den eneste, som trådte frem med navns nævnelse i sidste nummer, fordi han med sine egne ord føler sin ytringsfrihed beskyttet som tjenestemand i lr 38 "så jeg skal forsømme mit arbejde for at blive fyret".

Bogasons videresendelse af e-mailen til Rektor kan ud over, at den er en utvetydig opbakning til rektor Poul Holm også ses som

et forsøg på at lukke munden på den eneste RUC'er som tør sige noget til citat – eller værre: *En opfordring til at fyre Mogens Niss?*

"Der var det ikke. Jeg påpegede blot, at Niss' pointe var gal, når han sagde, at han ikke kan fyres. Nemlig fordi han kan afskediges diskretionært. Jeg gjorde opmærksom på en fejl i artiklen.

Men synes Bogason ikke, det er ubehageligt, at der pludseligt cirkulerer et brev i bestyrelsen, der fortæller, at den eneste der har udtalt sig til citat i FORSKERforums artikel kan fyres uden de store problemer?

"Nej, det mener jeg ikke. Men nu er det jo ikke mig, der har givet brevet videre. Bestyrelsen er vel blot blevet orienteret om et faktuel forhold. Og hvis du antyder, at jeg dermed arbejder på at få fyret Mogens Niss, så tager du naturligvis totalt fejl", slutter professor Bogason.

Juraprofessor: Bogasons påstand forkert

FORSKERforum har forelagt Bogasons påstand om, at tjenestemandbeskyttelsen ikke dækker, fordi en ledende tjenestemand kan afskediges diskretionært (skønsmæssigt, red.), fx "hvis den øverste ledelse ikke kan samarbejde med ham".

Men det passer ikke, forklarer forvaltningsrets-eksperten **Claus Haagen Jensen**: "Det er ret simpelt: Ifølge tjenestemandsløven kan man afskediges, hvis man har røbet fortrolige oplysninger om sin arbejdsplads eller er kommet med urigtige oplysninger om sin arbejdsplads – og det går jeg ikke ud fra er tilfældet med den omhandlede professor på RUC. Hvis det ikke er tilfældet, så har ledelsen ikke nogle sanktionsmuligheder over for den ansatte", forklarer professor Claus Haagen Jensen. "Men selvfølgelig er det da rigtigt, at en ledelse kan afskedige en tjenestemand diskretionært - ligesom iøvrigt med en overenskomstansat – men det kræver altså saglige begrundelser ud over, at den øverste ledelse ikke kan samarbejde med ham".

Kan professor Niss fyres med henvisning til, at hans udtalelser er udtryk for samarbejdsvanskeligheder eller illoyalitet?

"Nej! Ledere og ansatte i stabsfunktioner skal lægge bånd på sig selv i forhold til arbejdsstedet. Men en ganske almindelig professor har ret til at udtrykke sin vurdering. Det kan ikke få tjenstlige konsekvenser, så længe han argumenterer sagligt og - som sagt - ikke røber fortrolige oplysninger eller kommer med urigtige oplysninger ...", slutter forvaltningsretsprofessoren.

FORSKERforum opfordrede efter modtagelse af den private e-mail Peter Bogason til at skrive et formelt læserindlæg, som kunne offentliggøres i FORSKERforum. Det kan læses på s. 30.

tkw

Rektor sparer

Personalet forstår ikke Rektors hastværk

RUC's rektor har igangsat en drastisk besparelsesøvelse, som betyder, at de seks institutter skal spare ca. 1 mio. kroner hver i 2007. Rektor spænder hermed ben for sin egen institutreform, som ikke sparkes i gang med ekstra penge, men med nedskæringer...

Poul Holms budgetudspil – som er til forhandling i samarbejdsudvalget og skal i bestyrelsen d. 4. dec. - betyder nedskæringer på forskning og undervisning på trods af, at en ekstra finanslovsbevilling på 15 mio. kunne have reddet institutterne fra direkte nedskæringer. Men det ville Rektor ikke. Han ønsker en styrket Fællesadministration til de administrative funktioner. Dertil kommer, at han har udvidet antallet af chefer fra 6 til 11 og har ansat 3 institutledere udefra (som er dyrere end de interne) m.m. Det betyder samlet, at Fællesadministrationen styrkes med 15 mio. på bekostning af institutterne, der skal spare 6 mio. kroner.

Medarbejderne i RUC's samarbejdsudvalg har protesteret mod besparelserne, fordi besparelser på institutterne er stik imod Rektors målsætninger om styrkelse af forskningen og kvalitetssikring af undervisningen: "Vi finder det afgørende, at disse besparelser fjernes. Det kunne ske ved, at de nye tiltag i Fællesadministrationen gennemføres i et langsommere tempo", udtalte tillidsrepræsentanterne, som samtidig kritiserede, at der ikke var "fuld gennemsæthed om budgettets forudsætninger".

Bestyrelsen: Stram driftsbudgettet ...

Besparelsesøvelsen bekræftede direkte FORSKERforums oplysninger i sidste nummer om, at rektor ikke har penge til at gennemføre sin storstilede institutreform, fordi man startede året med en negativ egenkapital på 12-13 mio., og fordi RUC's økonomi er så uigennemsigtig, at kilder vurderer, at der kan være et samlet driftsunderskud på 10-20 mio. kr. for 2006.

Regnskab og budget var til debat på det seneste bestyrelsesmøde. Her oplyste Rektor (jf. referat af møde 5. oktober), at det akkumulerede underskud fra sidste og nuværende regnskabsår skønnes til at være omkring 13 mio. kr. Af bestyrelsens referat fremgår, at bestyrelsen efter en længere drøftelse anbefalede rektor "at gennemføre genopretning af økonomien over de næste to år", således at budgettet for 2007 viser, at der søges høvlet gæld af, og at gælden på 13 mio. kr. er på 0 kr. ved indgangen til 2009. Driftsbudgettet skal således strammes, fastslog bestyrelsen.

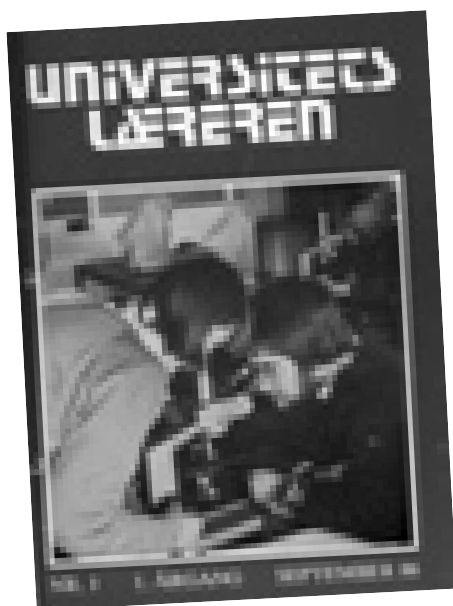
Ikke bestyrelsens beslutning

Bestyrelsen besluttede imidlertid ikke direkte at følge revisorens anbefaling af, at der var behov for styrkelse af Fællesadministrationen, herunder det juridiske område, forskningsansøgningsområdet og kommunikationsområdet. Bestyrelsen besluttede, at behovet for udvidelse af AC-kompetencerne i Fællesadministrationen burde dækkes "hurtigst muligt i det omfang, der kan frigøres ressourcer decentralt".

Med denne kryptiske formulering undveg bestyrelsen at beslutte, hvordan der skulle spares og hvor. Det var således Rektors *prioritering*, at Fællesadministrationen skulle styrkes på bekostning af institutterne.

jØ

Topnyheder og high

11 – september 1986. Universitetslærerens første formelle nummer udkommer (*oplag 1700 eks - udgivet af MU (Magistrenes Universitetslærerforening), som to år forud var stiftet af 1000-1400 udbrydere fra Dansk Magisterforening i 1984. Udbryderne ønskede at skabe et selvstændigt forsker-/underviser-forbund. Formand var geografen Chris Jensen-Butler*). Blandt historierne er bl.a. at MU støtter undervisningsminister Bertel Haarders idé om indførelse af dansk bacheloruddannelse.

13 – marts 1987. Universitetslærerne er klart utilfredse med overenskomst-forliget, som ikke giver lærerne generelle tillæg: "Uro i ACs rækker ..." lyder overskriften. Og i julinummet fortælles historien om "Lektorlønnens nedtur" sammenlignet med den private sektor. MU argumenterer for flere professortitler.

14 – maj 1988. Forslag om pædagogisk uddannelsesstilbud til universitetslærere: Bertel Haarder angriber universitetslærerne for at undervise for lidt og for dårligt. Der fortælles om behård adgangsbegrænsning: "Der forventes tårnhøje studentereksamens karakterer, hvis nogle ellers tør blive humanistisk studerende årgang 1988..."

16 – juli 1988. Den nye KVR-regering præsenterer spareplaner, der betyder farvel til 100 lektorstillinger i 1989. (*MU skifter navn til Universitetslærerforeningen*).

31 – februar 1990. Hovedhistorien handler om, at Undervisningsministeriet vil lave "Big Brother"-system: Edb-registrering af målopfyldelse, produktion, vip'ernes tidsregistrering m.m. Der er også en historie om Gyldendals nye leksikon, hvor direktør Kurt

Fromberg fastholder en papir-udgave og afviser et elektronisk leksikon, der løbende kan opdateres.

41 – maj 1991. "Fедterøvstillæg" hedder det i lederen, som dog konstaterer, at de fleste ledelser dog valgte at uddele de nye puljetillæg som "funktionstillæg"

47 – september 1991. (*Universitetslærerforeningen nedlægger sig selv for at genføres med ULA, universitetslærerafdelingen i Dansk Magisterforening, hvorved bladets abonnementskreds udvides til 4000 eks. Formanden er lektor Erik Strange Petersen*).

49 – november 1991. Hovedhistorien handler om udhuling af arbejdstiden, fordi voksende student/lærer-ratioer æder af forskningstiden, så ULA foreslår en aftalebelagt tredjedelsmodel, som skal ligne den uformelle rettesnor: UFA-normen 50-40-10 (til hhv. undervisning, forskning og administration).

52 – marts 1992. Bladet fortæller om "Rexona-undervisning – der er altid plads til en til ..."

55 – juni 1992. Bladet fortæller om oprettelsen af Evalueringscentret, som er uafhængigt – også af ministeriet – forsikrer den nye leder Christian Thune.

58 – oktober 1992. Nogle læsere får krydderen galt i halsen, da bokseren Brian Nielsen optræder på forsiden. Indeni bladet handler historien om boksekampen om en reform af styrelsesloven. Politikerne foreslår, at dekaner og institutlederen skal have mere magt, dvs. at de kan 'prioritere' den enkelte forskers

indsats. Det betyder farvel til den individuelle forskningsfrihed.

59 – november 1992. DM's universitetslærere slår et slag for den norske professor-model: Titlen opnås halvautomatisk efter bedømmelse af lektorers videnskabelige kompetence.

61 – februar 1993. Trods protester fra universitetsfolk beslutter et bredt flertal i Folketinget at revidere styrelsesloven, så den individuelle forskningsfrihed blev indskrænket fra 1 januar 1993. Lovteksten lyder sådan: "*Institutlederen varetager efter bemyndigelse fra rektor og efter retningslinier fastlagt af bestyrelsen instituttets daglige ledelse, herunder planlægning og fordeling af arbejdsopgaver. Institutlederen kan pålægge medarbejderne at løse bestemte opgaver med respekt for deres frie valg af videnskabelige metoder*" (§7 stk.3).

61 – februar 1993. Ny undervisningsminister: Ole Vig Jensen (Rad.), men med oprettelse af Forskningsministeriet bliver militærmanden Svend Bergstein minister, og Knud Larsen bliver departementschef.

Bladet afslører, at KUs rektor Ove Nathan og institutlederen på matematik har prøvet at skyde en personlig ven ind i et ledigt professorat uden åbent opslag. Matematikmiljøet protesterer, og Nathans nepotisme mislykkes. Professoratet slås ordinært op, og personen får ikke stillingen.

64 – maj 1993. Der er stor debat om ministeriets edb-registrerings-projekt VUE, som får kælenavnet "Big Brother", hvis økonomi er skredet, idet ministeriet får 20 mio. kr. mere end de 55, som var bevilget. I forslaget indgår, at forskningen skal tælles, men det frafaldes dog i november.

66 – juni 1993. Ny stillingsstruktur: Adjunkterne får kortere ansættelsesperiode fra 4 til 3 år, og de tidsbegrænsede ansatte får forenklet struktur, lyder det i aftale mellem AC og Finansministeriet. For fagforeningerne er det skuffende, at der ingen aftaler er lavet om sikring af forskningstiden.

76 – august 1994. Hovedhistorien er gennemgangen af forskellige ranking-modeller. Den amerikanske US News and World, som baseres på 'image' (peer reviews). Den engelske Financial Times', som baseres på 'afsætning' (performance og karriere-muligheder). Og den tyske Spiegels, der handler om studiekomfort (fordi den spørger til studenters tilfredshed).

Highlights 1986-1999 ...

Jubilæum

71 – februar 1994. "Værdien af orden er meget overdrevet", fortæller prof. og fhv. Ombudsmand Lars Nordkov Nielsen i bladets nye snagespalte "Vis mig dit kontor og jeg skal sige dig, hvem du er". Et foto viser, at Nordkovs kontor er bunker af bøger og papir, selv i sofaen.

72 – marts 1994. "Uni-lærer eller flaske-dreng" skriver sproglærer Ingrid Stage fra Handelshøjskolen: "Fagforeningen kan ikke påkalde sig 'forskningbaseret undervisning' samtidig med, at man accepterer løsansættelser og undervisning uden forskningsret. (Erik Strange Petersen afløses af John E. Andersen som DM's ULA-formand).

77 – oktober 1994. "Fyr hver femte ansatte på universiteterne, før man begynder at ansætte nye", lød provokationen fra DRs generaldirektør på Bertel Haarders Sorø-konference.: Før der puttes nye penge i en organisation, må den trimmes på forhånd – universiteterne med 20 pct.

Firkløver-regeringen falder dog måneden efter. Den nye forskningsminister hedder Frank Jensen, der dog ikke får universiteterne i første omgang (dem får undervisningsminister Ole Vig Jensen).

81 – februar 1995. (DJØF's universitetslærere køber sig ind som medejere i udgivelse af bladet).

86 – august 1995. Forskningsminister Frank Jensen fortæller, at han vil kanalisere ekstra penge efter "kvalitet og relevans". Han vil centralisere styringsmulighederne og i øvrigt have en bred debat om overordnet forskningsstrategi.

93 – april 1996. Basismidlerne til 'fri forskning' er faldet med 10 pct. i perioden 1988-95, viser forskningsstatistikken, som afvises af ministeriet, fordi 1988 er et forkert udgangspunkt. Hvis man derimod tog 1981-95 er der tale om stabile bevillinger ...

94 – maj 1996. "De særligt dygtige professorer skal løftes op i lønramme 38". Og der skal gøres op med enhedslønnen; lønnen skal fastsættes efter markedet, kvalifikationer og resultater, lyder ministeriets udspil til overenskomster.

95 – juni 1996. Politikerne siger, at de gerne vil begrænse antallet af 'cigarkasser' – dvs. programbevillinger o.lign. Men virkeligheden viser, at i perioden 1988-96 under SR-regeringen er programpengene vokset med 62 pct., mens basismidlerne er stagneret.

96 – august 1996. Bladet trykker fysikeren Alan Sokals essay om sin falsum-artikel, som blev optaget i litteraturmagasin 'Social Text' – og som latterliggjorde det postmoderne dekonstruktionsmiljø....

101 – februar 1997. Ny stillingsstruktur for sektorforskningen med titlerne 'seniorforsker' og 'seniorrådgiver' samt med bedømmelsesprocedure, der tilstræber parallelitet med universitetet.

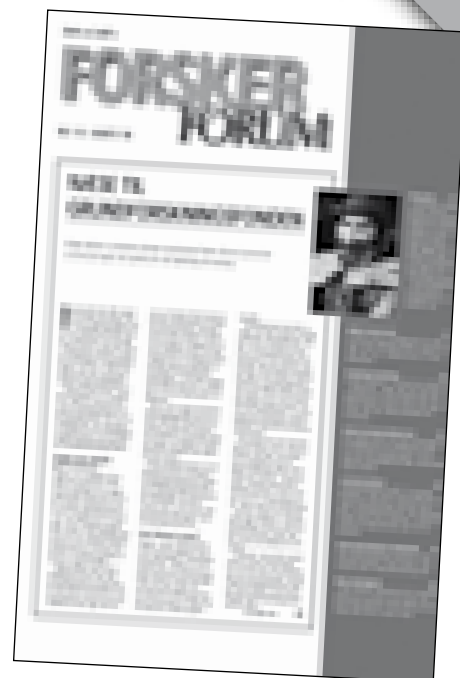
Og ny forskningsminister blev Jytte Hilden, som straks bliver populær på at trække kontroversielt forslag om sammenlægning af forskningsråd. I september bliver hun også populær hos kvindeskønnet, da hun opretter en pulje på 275 mio. kroner, der bl.a. skal bruges på Freja, fremme af kvindekarriver.

108 – februar 1997. Ulogisk lønforskel, når seminarielærere tjener mere end universitetslærere – selv om de har lavere kvalifikationer og kortere arbejdstid, lød forsidehistorien. Forklaringen var bl.a., at universitetslæreren ikke kan få overtidsbetaling.

109 – november 1997. Den danske NOBEL-pristager Jens Chr. Skov er på forsiden: "Jeg var aldrig kommet til mine resultater under det amerikaniserede bevillingssystem, som vi har i dag.."

111 – februar 1998. (Universitetslæreren skifter navn til FORSKERforum, fordi læserkredsen udvides til at omfatte de hidtidige 3500 DM-universitetslærere, 1200 DJØF-forskere samt de nye: 1200 sektorforskere m.fl. fra DM. Fra maj indgik også Ingeniørforeningens 1000 forskeransatte som abonnenter).

112 – marts 1998. FORSKERforum afslører, at Grundforskningsfondens direktør

og bestyrelsesformand Peder Olesen Larsen ikke har overholdt de simpleste regler for sagsbehandling og har optrådt nepotistisk i en konkret sag, da han gav et Aarhus-matematikprojekt fortrinsbehandling frem for et DTU/KU-projekt. Olesen Larsen fik en næse og måtte i efteråret 1998 se sig gået i unåde, dog med en guldrandet faldskærm på tre års løn.

Jan Trøjborg ny Forskningsminister, Margrethe Vestager ny Undervisningsminister.

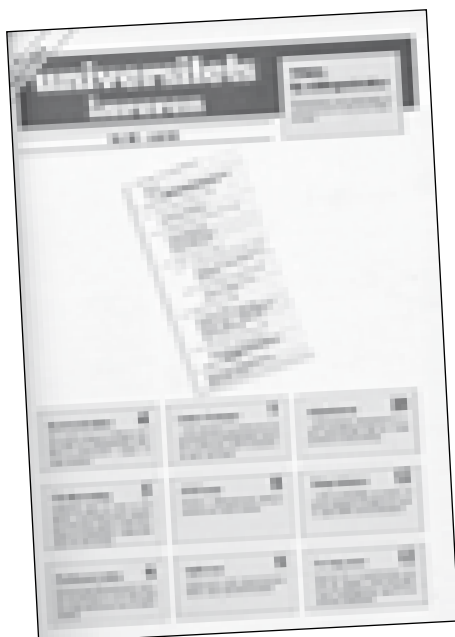
117 – november 1998. En ny ansættelses-bekendtgørelse fra 1. sept. vækker voldsomme protester: Bedømmelsesudvalget må ikke prioritere mellem ansøgerne, ansøgernavne er hemmelige, bedømmelser er hemmelige og dekanen kan vælge hvem han vil, blandt de kvalificerede. Totalt undergravnende for fagligheden, siger de to humanister Ib Bondebjerg og Frederik Stjernfelt.

(Lektor Leif Søndergaard var i juni blevet DM-redaktør af bladet).

120 – december 1998. Danmarks Forskningsråd anbefaler i en rapport, at sektorforskningens arbejdsfelt indsnevres, hvilket nogle læser som en opfordring til at lukke sektoren.

(IDA – Ingeniørforeningen går ud af udgivelsessamarbejdet og opfordrer ingeniører til at tegne individuelt abonnement).

121 – februar 1999. Forskningsminister Jan Trøjborg taler om 'kvalitet, nytte og relevans' og får udviklingskontrakter igennem Folketinget. Han bliver vred og kalder det 'universiteternes træghed', da Universitetsrektorerne siger 'om igen' til ministeriets udspil, fordi de mener, at ministeriets ideud-

Topnyheder og high

spil er detalje-overlæst, og fordi der ikke er tale om gensidigt forpligtende kontrakter, men næsten kun forpligter universiteterne, men uden at de får flerårige budgetgarantier til gengæld.

122 – marts 1999. Arbejdsgiverne i Dansk Industri foreslår mindre politisk styring af forskningspengene – men så må universiteterne også opgive medarbejderdemokratiet. Og Danmarks forskningsråd foreslår professionelle universitetsledelser, hvor rektor headhuntedes.

125 – juni 1999. Krise på DTU: 55 stillinger skal spares væk, meddeler rektor Hans Peter Jensen. Og 15.000 overarbejdstimer i Aalborg kan ikke udbetales, for universitetslæreres arbejdstid er ikke 'kontrollerbar' – og derfor kan de ikke have overarbejde, siger Finansministeriet.

127 – sept. 1999. 100 forskerstillinger spildes på forgæves ansøgninger om eksterne forskningspenge. Hver forsker bruger 65-75 timer årligt på at skrive ansøgninger, men der er kun en succesrate på 20 pct. fortæller en GALLUP-undersøgelse af forskeres tidsbrug.

Undersøgelsen fortæller også, at ph.d.'ere har ugentlig arbejdstid på 47 timer, adjunkter på 51, lektorer på 48 og professorer på 52 timer (i nr. 128 er temaet Universitetslæreres arbejdstid).

130 – december 1999. Dandysagen hvor to dental-forskere blev søgt bremset i at trykke forskningsresultater: Rektor har svigtet sin pligt til at forsvare sine ansatte og deres retigheder, mente professor Frands Mortensen. 1999.

132 – marts 2000. Klarere karrieremuligheder for adjunkterne og større ansættelsessikkerhed for nogle af de grupper med tidsbegrænsede stillinger, lyder det i ny aftale om stillingsstruktur for universiteterne.

133 – april 2000. Undervisningsministeriet lavede frivillig tvang, da Lærerhøjskolen blev nedlagt for at blive til DPU, hvor også sektorforskningen fra DPI indgår, siger DPI-direktør Lars Henrik Schmidt, som i august udnævnes til DPU-rektor.

134 – maj 2000. DTU kører solo: Aftaler med ministeriet en selvejemodel og bedre bevillinger mod at universitetet til gengæld opgiver universitetets selvstyre. DTUs anmodning om at sælge selvstyret, er et gennembrud for politikernes mulighed for at politisere sektoren: Et radikalt brud med universitetsloven som enhedslov for alle uni-

versiteter, når et universitet frivilligt har op sagt den. Det åbner op for en radikal reform af universitetsloven. "Et gennembrud for universitets- og forskningspolitikken", udtaler forskningsminister Birte Weiss.

135 – juni 2000. "Halvkorrump rådssystem" lød forside-overskriften. Historien handlede om store procedure- og habilitetsproblemer i det samfundsvidenskabelige forskningsråds placering af en forskerskole i København frem for i Aalborg – og eksponerede principielle svagheder i systemet. Det blev en foljeton i de kommende numre (136, 139, 142).

139 – november 2000. DTU's ledelse – Rektor Hans Peter Jensen og direktør Anne Grete Holmsgaard - vil have medarbejderdemokratiet afskaffet, men de ansatte argumenterer for, at de i det mindste får lov til at beholde en smule medindflydelse i form af valgte institutledere.

Særloven om DTU vedtages, gældende fra 1. jan. 2001..

141 – februar 2001. Det afsløres via aktindsigt, at DTU-rektor Hans Peter Jensen og Forskningsministeriets departementschef Knud Larsen i foråret 2000 manipulerede Konsistorium til at beslutte, at DTU skulle opgive selvstyret. (FORSKERforum får nu også web-hjemmeside med seneste nyt fra sektoren)

144 – maj 2001. Læserundersøgelse viser bl.a., at 9 pct. er enige, og 19 pct. er delvis enige i udsagnet "FORSKERforum er i for høj grad problemorienteret og giver et lidt misvisende og selvmedlidende indtryk af virkelig-

heden". 61 pct. er uenige.

146 – juli 2001. Et debatoplæg fra Socialdemokratiet foreslog i juni en universitetsreform, hvor fx Rektor ansættes. Margrethe Vestager fra den radikale regeringspartner kalder det "en fiks ide".

Arbejdsgiverne i Dansk Industri og lønmodtagerne i CO-industri holder fælles konference i juli, hvor de presser på for en lovreform med større topstyring og mere 'anvendelsesorientering'.

147 – september 2001. Det blev en skidt finanslov for forskningsminister Birte Weiss, som ikke kan leve op til løfter om flere penge, men undervisningsminister Vestagers undervisning holder status quo.

148 – oktober 2001. Luk sektorforskningen og brug de 2 mia. kroner til forskning og undervisning på universiteterne, foreslog ATV-rapport, som blev mødt med voldsom kritik.

Og så foreslog **Forskningskommissionen** universitetsbestyrelser domineret af eksterne medlemmer, fordi der foregår 'ledelsessvigt' på universiteterne: "Konkret dokumentation har kommissionen ikke. Men de seneste års erfaring er, at hvis de valgte ledere skal tage valg, så er de afhængige af dem, der har valgt dem", forklarede formand Ninna Würtzen, der blev suppleret af Hans Siggaard Jensen: "Tag Københavnsområdet mange universiteter uden samarbejde som eksempel. her er merkantile uddannelser, hvor kun enkelte arbejder sammen. Her er 5 steder med kemi, som ikke samarbejder. Det er ikke optimalt, at der sker en underudnyttelse af den vidensressource".

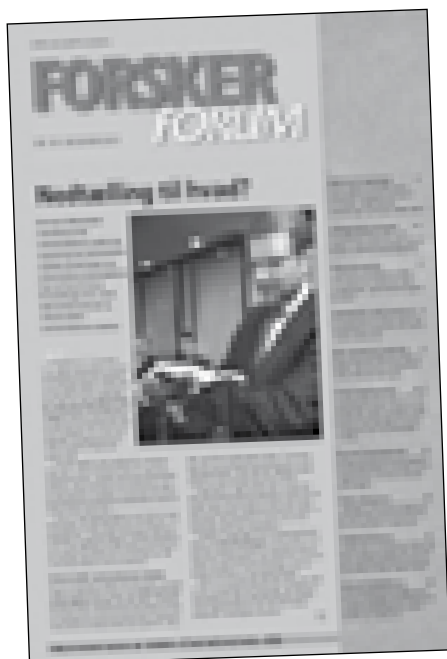
Er det kommissionens dokumentation på, at de valgte ledere ikke tager beslutninger?

"Ja, det er efter min mening præcise eksempler på ledelsessvigt".

149 – november 2001. Det vækker furor i universitetslærer-kredse, da AC – forhandlingsparaplyen for medlemmerne i DM, DJØF, IDA m.fl. – foreslår, at selvstyret ophæves, fordi medarbejderdemokrati har en bagside ved, at det sikrer stabilitet mere end "fornyelse og omstilling". AC foreslår en handel: Universiteterne opgiver selvstyret mod at få en 3-årig økonomisk flerårstale. Forslaget er godkendt i ACs top, men var ikke godkendt af ACs forsknings- og Uddannelsesudvalg.

DTU's nye rektor hedder Lars Pallesen.

150 – december 2001. Der har været folketingsvalg, og i den nye VK-regering bliver Helge Sander en overraskende Videnskabsminister.

152 – februar 2002. Den nye VK-finansminister Thor Pedersen taler om, at der skal være penge til fru Jensens hofteoperation. Ifølge Regeringens finanslovsforslag skulle universiteterne spare 400 mio. kr. men Statsministeren havde ved et valgmode på en handelsskole i Frederikshavn lovet forbedringer på uddannelsesområdet. Det skabte offentlig omtale, og Pia Kjærsgaard fra Dansk Folkeparti greb ind, så Regeringen sagde, at der var sket "en fodfejl", så besparelserne kun blev på 200 mio. der tages med "grønthøster".

Men sektorforskningen får hammeren: Markante Venstrefolk som Bertel Haarder og Hanne Severinsen havde under valgkampen foreslået nedlæggelse af sektorforskningen, og den bespares. Nogle institutioner får udsigt til 40 pct.'s besparelser. GEUS' skal spare 17 stillinger og direktøren kalder det besparelsesmåden "bevidstløs", og GEUS' vicedirektør spørger: "Er der en skjult dagsorden, når sektorforskningen mistænkeliggøres?"

(Nynne Bjerre-Christensen ny journalist på FORSKERforum)

154 – april 2002. DTUs selvejefidus er slet ikke så god, som Forskningsministeriet lovede. For det første fik DTU kun ejerskabet til halvdelen og skal betale leje til staten af den anden halvdel. For det andet så kan afskrivning på bygninger betyde merudgifter på 60-100 mio. kr.

(I juni får DTUs selveje dog en ekstra-bevilling på 160 mio. kr. til renoveringer i 'hold-kæft-penge', så minister Sander får rol til at gøde jorden for introduktion af selveje-lovgivning på de andre universiteter som en del af en ny universitetslov).

155 – maj 2002. Forsidehistorien handler om rygterne om, at Videnskabsministeren har en radikal rammelov om ny universitetsstyrelse liggende i skuffen. På få måneder har universiteterne ændret holdning til den interne styrelse. Det har presset de enkelte universiteter til selv at foreslå liberale modeller med eksternt dominerede bestyrelser, udpegede ledere m.m. SDU's er mest radikalt, hvor en bestyrelse med eksternt flertal ansætter Rektor, som ansætter dekaner og institutledere. Også Aarhus' forslag går i den retning, mens KU ikke foreslår ændringer i valgte ledelser – hvilket blev mødt af en meget negativ *underhåndsreaktion* fra universitetsminister Sander, hvis departementschef ved et lukket møde har fortalt, at det kan gå ud over universiteternes bevillinger.

156 – juni 2002. En sektorforskningsrapport indstiller tre institutioner til lukning (Analyseinstitut for Forskning, Byggeforskningsinstituttet, Kort- og Matrikelstyrelsen). RISØ bør fusioneres med relevante universitetsmiljøer (fx DTU, KVL eller KU's). Også Fødevareøkonomisk Institut m.fl. bør fusioneres (med KVL), mens de store (AMI, DMU, Fiskeriundersøgelserne, Danmarks Jordbrugsforskning, SFI) bør fortsættes som selvstændige sektorinstitutioner. Rapporten foreslår dog, at flere opgaver skal ud i åben konkurrence (så også private konsulentfirmaer kan byde ind), men rapportens bagmænd benægter, at hensigten er "forskningsudtynding".

157 – september 2002. "Spis af egen hale" er Regeringens tilbud i finansloven: Der spares på forskning og uddannelse, hvorefter pengene føres tilbage som omstillingspuljer. Sludder og vrøvl, der er nye 3,2 milliarder i spil, svarer Videnskabsminister Sander.

Spørgeskemaundersøgelse fortæller, at ni ud af ti forskere i gennemsnit arbejder mere end 40 timer om ugen, mens en almindelig dansk arbejdsuge er på 37 timer. To ud af tre arbejder mere end 45 timer. Og i toppen arbejder fire ud af ti tilmed mere end 50 timer om ugen (Analyseinstitut for Forskning).

(Nye medejere af FORSKERforum er en trio af tre mindre sagforeninger med ca. 1200 universitetsmedlemmer: JAF, Farmaceutforeningen og Dyr lægeforeningen)

159 – nov. 2002. Regeringen har fremlagt sit lovforslag til ny universitetslov, hvor der indføres bestyrelser med eksternt flertal, hvor alle lederne udpeges, hvor medarbejderindflydelse forsvinder m.m. Videnskabsminister Sander svarer på kritik i et indlæg: "Centralismen er død – selvstyret lever".

Embedsmandsrapport om sektorforskningen foreslår, at store ministeriepuljer,

som hidtil har været ministeriernes egne, skal åbent frem og ud i åben konkurrence.

160 – dec. 2002. Regeringen foreslår oprettelse af et Strategisk Forskningsråd, parallelt til det Frie Forskningsråd. Det kan føre til 'overadministration' fordi de to sideordnede systemer skal konkurrere, lyder kritikken.

DTU fyrer, fordi rektor Pallesen vil opbygge en "omstillingspulje", men nægter at oplyse fyringskriterier og hvor mange, det vil ramme. Og DTU-rektoren fratager PF-studenternes indflydelse på DTUs blad "Sletten", for selv at skrive lederen i hvert nummer.

161 – februar 2003. Den 24. januar var der hidsig folketingsdebat om universitetslovsreformen. De Radikale, SF, Enhedslisten og Dansk Folkeparti var imod, mens Socialdemokrater blev beskyldt for at sælge demokratiet, da partiet støttede VK-forslaget.

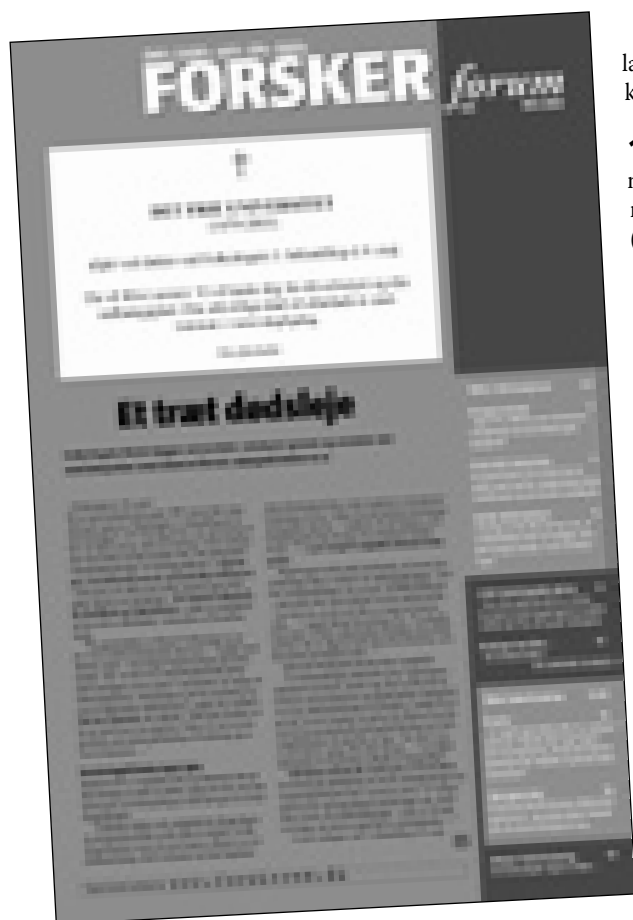
Den radikale leder Marianne Jelved kaldte lovens afsnit om åbenhed for en gummi-formulering, der giver mulighed for gradbøjning af demokrati og offentlighedslov: "Selvfølgelig kan der undtagelsesvist være mulighed for, at en bestyrelse kan drøfte en sag bag lukkede døre. men når der sådan står 'i størst muligt omfang' i loven, så er det en af disse på-vagt-formuleringer, som i praksis betyder, at der ikke skal være åbenhed".

Loven vedtages med gyldighed fra 1. juli 2003.

162 – marts 2003. Der var bebudet et lovforslag om sektorforskningen, men området sættes i fortsat venteposition, da magtfulde interesseorganisationer (ATV og konsulentbranchen) får det udskudt.

Topnyheder og high

164 – maj 2003. Universitetsloven L125 vedtages d. 8 maj efter at ministeren har besvaret ikke mindre end 148 spørgsmål til sagen. FORSKERforum har en dødsannonce på forsiden.

FORSKERforums konkurrence om et kælenavn til den nye universitetslov udpeger "Dandy-loven" som vinder i martsnummeret. Det kan afløse navne som "professorvældet" (før 1970) og "styrelsesloven" (efter 1970).

Noget mere ubemærket lister Regeringen også sit L142-lovforslag til et nyt forskningssystem igennem, så forskningssystemet deles mellem den frie kasse og en strategisk. Nu skal penge ikke bare fordeles efter kvalitetskriterier, men efter "relevansvurdering".

"Hvorfor er regeringen sådan efter sektorforskningen? Har de ikke profileret sig godt nok, er de forfulgt af Bertel Haarders og Hanne Severinsens personlige aversioner, eller er det finansminister Thor Pedersen, der lugter besparelser", spørger frustrerede sektorforsknings-formænd efter at regeringen overflytter 662 mio. kr. til universiteterne.

165 – juni 2003. Dansk Folkepartis Jesper Langballe var en ilter modstander af universitetsloven, fordi forskningsfriheden fordufter: "Det er et eksperimentelt koncept, for ingen djævel kan sige, hvordan den vil virke i praksis". Dagen efter vil Langballe politisk øremærke en bevilling til sin sinde-

lagskammerat Bent Jensen til en koldkrigsudredning.

166 – juli 2003. Undervisningsminister Tørnæs foreslår seminarier med universitetsstatus ('University Colleges'), og videnskabsminister Sander er ikke stærk nok til at forsvare universitetstitlen. Spørgsmålet kommer senere til stor debat i maj.

167 – sept. 2003. Politiske udnævnelser, da minister Sander satte erhvervslivets kandidater (Dansk Industri) og en Venstre-sympatisør ind i forskningsråd, men to forskningsråd protesterede ikke mod ministerens underkendelse af deres faglige indstillinger.

171 – nov. 2003. DTU's bestyrelsesformand Inge Thygesen satte sig selv ind som "konsulent" eller *skygge-direktør* på DPU. Videnskabsministeriet siger principielt, at det "ud fra almindelige

magtfordrejnings-principper ... dog ikke er hensigtsmæssigt med en alt for høj grad af sammenblanding ...". Men ministeren vil ikke påtale dette eller kalde Thygesen inhabil og nøjes med at give en lille næse, fordi bestyrelsen burde have givet sin accept, *før* hun tog den ekstra kasket på.

Og rapport fra den liberale tænketank OECD kræver mere strategisk styring af forskningen: "Jeg kan helt afvise, at rapporten er et bestillingsarbejde", udtalte OECD-panelets leder Tony Clark.

176 – sept. 2004. Fri bil til Rektor. FORSKERforum afslører, at DTU's rektor Lars Pallesen fik et DTU-selskab til at købe hans brugte luksusbil for derefter at stille den til hans fri disposition. Bilordningen var ulovligt lavet i hemmelighed, fordi ministeriets udtrykkeligt havde forbudt sådanne frynser. DTU kalder det 'en beklagelig fejlfortolkning'.

Bil-sagen blev en føljeton: DTU må sælge bilen og taber 368.490 kr. på to og et halvt år (nr. 177). Og ministeriet deler ingen næser ud, for DTU var 'i god tro', siger Videnskabsministeriet (nr. 178). Og ministeriet ønsker heller ikke at finde ud af, hvem der egentlig lavede den ulovlige bilordning (nr. 182).

177 – oktober. FORSKERforum afslører, at universiteternes bestyrelsesformænd lukker dørene for offentligheden i halvdelen af bestyrelsesmøderne på trods af, at loven kræ-

ver "størst mulig åbenhed".

Regeringen har opbakning til oprettelse af en Højteknologifond, som industriens interesseorganisationer forventer mere skal fungere som direkte industristøtte end som forsknings-støtte.

178 – december. Forsidehistorien handler om, at forskningsrådene melder om masseafslag på efterårets uddelinger. Der er en succesrate på ca. 20 pct. Fire ud af fem får afslag.

182 – marts 2005. Det forskningsrådgi-vende system er skævt sammensat. To ud af tre er ingeniører og scient'er, viser FORSKERforums kortlægning, der også fortæller, at SDU er Videnskabsministerens kæledægge: SDU's personale udgør kun 9 pct. af de danske universitetsforskere, men de sidder på 33 pct. af pladserne i forskningsrådene

183 – april 2005. Forskningsrådenes favoritter: SDU's forskere er overrepræsenteret i forskningsråds-systemet. Men får de også større bevillinger? Ja, på naturvidenskab og sundhed, men slet ikke på humaniora og samfundsvidenskab.

184 – maj 2005. Regeringen har sat industrifolk til at styre den offentlige forskning, viser FORSKERforums kortlægning af forskningens netværk. NOVO, Danisco og andre store firmaer og brancher sidder i toppen af systemet og repræsenterer angiveligt *almenhedens interesser*. Blandt personerne nævnes Carlsberg-direktør Claus Bock, Grundfoss-direktør Peter Elvekjær, Danfoss-direktør Jørgen Mads Clausen, og eks-NOVO-direktør Bruno Hansen.

FORSKERforums lønstatistik for rektorer viser, at DTU-Rektor Lars Pallesen er topscoreren med 1,3 mio. kroner i løn. Det er 200.000 kr. mere end KU-Rektor Linda Nielsen. Men hun er også kun valgt og ikke udpeget.

185 – juni 2005. Lønstatistik for sektorforskningsdirektører viser relativ stor variation med DJF-direktøren i toppen. De nyere åremålsansatte får typisk 15-20 pct. ekstra.

186 – september 2005. Nogle bestyrelsesformænd lukker med stor konsekvens for offentlig indsigt i beslutningsgrundlag og møder. Ud af 10 mødepunkter foregik de 5 bag lukkede døre på Aarhus Universitet, På SDU, CBS og DTU, viste FORSKERforums oversigt. Det betyder, at offentligheden kan overvære debatter om kantineindretning, men gå udenfor, når der er økonomi på dagsordenen. Men ministeriet vil ikke blande sig (se nr. 190).

187 – oktober 2005. Tema om Akademisk Råds status: Universitetslovens Akademisk Råd har ingen kompetencer, så medindflydelse skal søges gennem samarbejdsudvalg og tillidsfolk, mener tillidsmand.

188 – november 2005. Magtfordrejning; FORSKERforum afslører, at Undervisningsminister Bertel Haarder gik ind ad bagdøren på DPU for i al hemmelighed at stille krav til, hvad DPU 'frivilligt' skal skrive i deres udviklingskontrakt. Og Videnskabsminister Sander gav Haarder frit spil. "Hvis nogle bagatelliserer Haarders indblanding på DPU, fortæller det bare, hvor langt universiteternes autonomi er skredet på få år", stod der i lederen. (Sagen kører videre i Folketinget, nr. 190).

FORSKERforums gennemgang af, hvordan universitetsbestyrelserne bag lukkede døre fik dikteret af Videnskabsministeriets embedsmænd, hvordan deres vedtægter skulle se ud. Og anonyme bestyrelsesmedlemmer fortæller, at ministeriet på lignende måde lavede en stram politisk styring af, hvordan udviklingskontrakterne skulle se ud, dvs. indirekte hvad indholdet skulle være.

Endelig er der en lønstatistik for universiteternes bestyrelsesformænd – "Pensionisternes ekstra ben" - der er et status- og volumen-barometer med KU's Bodil Nyboe i toppen.

Og så fortælles historien om den overraskende udpegning af medicineren Ralf Hemmingsen til ny rektor på KU.

191 – februar 2006. I efteråret 2005 foreslog det såkaldte Børsting-udvalg efter et tværgående analysearbejde en fusion mellem KVL og Danmarks Jordbrugsforskning i Foulum. Og dernæst foreslog RISØ's bestyrelse med bestyrelsesformand Jørgen Mads Clausen et dansk "superuniversitet" i stil med den amerikanske ingeniørgigant MIT, hvor RISØ, DTU, CBS samt KVL og Farmaceutuniversitetet kunne blive nye partnere. Forslaget var primært motiveret af RISØ's frygt for at blive solo-fusioneret med DTU. Men fusionsforslaget var tilskyndet af Videnskabsministeren selv. Han ville gerne gøre noget synligt, helst for de tekniske videnskaber.

192 – marts 2006. Fusionskasino: Videnskabsministeren brugte Børsting-rapport og RISØ-forslag som alibi for at påstå, at universitetsverdenen har bedt om fusioner. Han har derfor igangsat en høring om, hvem der kan fusioneres med hvem. Det omfatter især sektorforskningsinstitutionerne, men også mindre universiteter kan komme i spil.

193 – april 2006. VILSTRUPs arbejdsmiljøundersøgelse viser, at halvdelen af alle universitets- eller sektorforskere arbejder 40-45 timer ugentligt. Lektoren arbejder i gennemsnit 47 timer, professoren 51. Seniorrådgiveren arbejder 41 timer ugentligt.

194 – maj 2006. En stress-undersøgelse viser, at 59 pct. af universitetslærerne føler sig stressede, mens det samme gælder for 21 pct. af sektorforskerne.

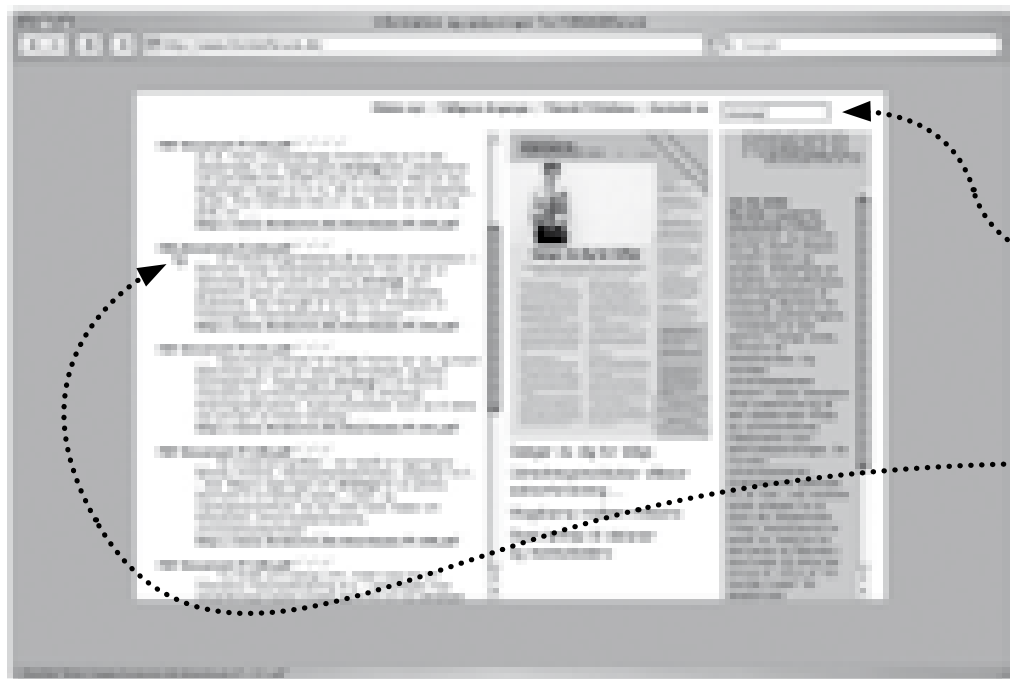
195 – juni 2006. Forsidehistorien handler om, at rektorlønningerne er eksploderet. 50 pct.'s forhøjelse af lønnen, så KU-Rektor Ralf Hemmingsen får 1,75 mio. i løn.

DTU's forvaltning af universitetsloven kommer igen i fokus: Dels fortsætter bestyrelsesformanden med at hemmeligstemple, hvilket minister Sander ikke vil gribe ind overfor. Og dels har DTUs ledelse helt glemt at forelægge og diskutere udviklingskontrakten med Akademisk Råd.

Og RUC's nye rektor havde sammen med sin direktør præsenteret et uprofessionelt "statusnotat" om RUC's situation, som sværede den gamle forvaltning og som også havde 15-20 faktuelle fejl. Men Rektor nægtede at trække statusnotatet, indtil bestyrelsen tvang ham til det en måned efter (nr. 197).

199 – november 2006. Universitetsminister Sander præsenterer sin store fusionskabale ...

www.forskerforum.dk

Søgefunktion
fra 1997 og
frem

... skriv

og find ..!

Humboldt og universitetets dannelse

Professor FREDERIK STJERNFELT skriver om det klassiske universitets etablering som dannelsesprojekt. Essay'et er et afsnit fra den nye mammutværk "Tankens Magt – Vestens idéhistorie"

Universiteterne fandt deres moderne form i den romantiske periode i en proces, hvorunder også de sociale og humanistiske fag konstitueres som selvstændige institutioner med egen identitet. Det nye universitet kan sted- og tidsfæstes til oprettelsen af Berlins universitet (senere Humboldt Universitetet) i 1810 ved filosofen og forskeren Wilhelm von Humboldt (1767-1835), der også var minister i Preussen. Den aktuelle baggrund var Preussens nederlag i Napoleonskrigene (slaget ved Jena i 1806), der manede til indre genoprustning. Napoleon (1769-1821) havde efter sejren med en håndbevægelse erklæret Det Tysk-romerske Kejserrige for ikke-eksisterende, en moderne verden trængte sig på med krav om fornyelse, religionen var under angreb, og den idealistiske humanisme trådte i stedet.

Idemæssigt var reformuniversitetet direkte og indirekte knyttet til den bølge af nytænkning, der udgik fra filosoffer som Immanuel Kant (1724-1804), J.G. Fichte (1762-1814) og F.W.J. Schelling (1775-1854), æstetikere som Schlegel-brødrene (1766-1845 og 1772-1829) og digtere som Goethe (1749-1832) og Friedrich Schiller (1759-1805) i en bevægelse, som især havde manifesteret sig i det sidste tiår af det 18. århundrede ved det lille provinsuniversitet i Jena. Det romantiske Jena blev åndeligt forbillede for Berlin, og man har med stor ret beskrevet den romantiske idealisme som en adækvat tænke måde for det nye universitet. Den preussiske stat havde skabt en institution, der udløste en reform af uddannelsessystemet, så en universitetsgrad nu blev et krav for at blive gymnasielærer. Reformen af universitetet var således forbundet med en gymnasireform, der ændrede latinskolerne, som herefter (ideelt) blev besat med lærere, der også var aktive forskere. Det gamle artes-fakultet, der havde haft en introducerende karakter i studieforløbet, blev med ét slag det centrale, nu som filosofisk fakultet. De *Altertumswissenschaften*, man læste i Berlin, indbefattede de klassiske sprog, filologi, historie og matematik i en kombineret dannelses- og uddannelsesfunktion. Man kunne nu håbe på et stabilt akademisk karriereforløb, også selv om man ikke valgte en embedsmandsuddannelse som læge, præst eller jurist. Med reformen blev skabt en højt og alment uddannet elite, hvis faglige niveau stimuleredes af, at rivaliseringen mellem de enkelte tyske stater betød øget tildeling af midler til universiteterne, der snart overtog modellen fra forbillederne i Jena og Berlin. I Göttingen opfattedes lærerstaben som et forskerfællesskab, og i Berlin satte man en høj standard med professorer som først Fichte og senere Hegel (1770-1831) i filosofi, Carsten Niebuhr (1733-1815) i historie og Friedrich Karl von Savigny (1759-1861) i jura. I forskellige varianter fulgte idealismen Humboldt-universi-

tetets sejrsgang også i eksempelvis England og USA.

Med den ny universitetsmodel fulgte også en specialisering af forskerne, hvor oplysningstidens lærde oftest var polyhistorer. Det filosofiske fakultet, der førhen havde status som introduktionsstudie og dækkede al forskning ud over de tre embedsfakulteter, opdelt i discipliner, der organiserede forskning og undervisning. Eksempelvis opstod filosofi, historie, filologi, fysiologi og kemi som distinkte institutionelle enheder, hvor de første fire fag kom til at danne rammen om social- og humanvidenskabernes fremvækst. Selv om centrale human- og socialvidenskaber som psykologi, sociologi og antropologi således ikke fremstår som institutionsbærende discipliner i perioden, aftegnes deres felter dog efterhånden.

Specialiseringen af universitetet hænger på sin side sammen med den tætte integration af forskning og undervisning i Humboldt-modellen; undervisningen kan kun føre til det højeste vidensniveau, hvis den varetages af lærere, der selv er aktive forskere; omvendt gavnes forskningen af en undervisning, hvor læreren er i konstant diskussion med ambitiøse studerende og følger deres dannelsesproces.

Samme udvikling kan spores uden for universiteterne i tilknytning til den stigende formalisering af de forskellige institutioner, der opbevarer og behandler mennesker: skoler, asyl, hære, hospitaler, fængsler, familier, fabrikker, foreninger osv. Både her og på universiteterne blev et specialistpublikum efterhånden udskilt fra den generelle oplyste offentlighed. Dermed grundlagdes også den spænding, der den dag i dag er lyslevende; på den ene side har man et universitet, der som videnskabsinstitution er optaget af den rene sandhedssøgen og elitens personlige dannelse; på den anden side ser man universitetet som leverandør af brugbar viden. Specialiseringen af universitetet hænger på sin side sammen med den tætte integration af forskning og undervisning i Humboldt-modellen; undervisningen kan kun føre til det højeste vidensniveau, hvis den varetages af lærere, der selv er aktive forskere; omvendt gavnes forskningen af en undervisning, hvor læreren er i konstant diskussion med ambitiøse studerende og følger deres dannelsesproces.

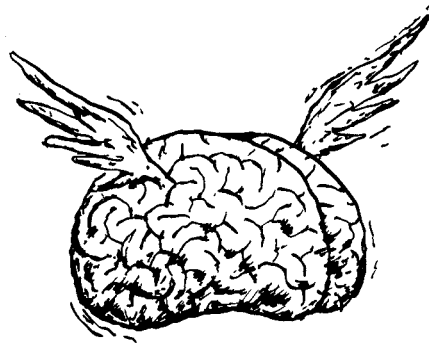
Humboldts uddannelsesfilosofi var baseret på en forestilling om *Bildung*, et ord, som på

dansk svarer til dannelse. Dannelsestanken betoner den værdi, der ligger i den personlige integration af akademisk og videnskabelig uddannelse og livsførelse i en samlet helhed orienteret mod det gode, det skønne og det sande. Tanken om dannelse retter sig mod individet, hvis individuelle nysgerrighed og sofistikerede forhold til sit emne blev betragtet som en forudsætning for forsknings- og undervisningsprocesserne.

Men dannelsestanken implicerer også et højt kulturelt niveau i nationen som helhed. For den enkelte forsker indebar dannelsestanken almene fordringer givetvis en spænding i forhold til den voksende specialisering og opdeling i enkeltdiscipliner (et konfliktforhold, der lever videre på universiteterne i dag, hvor specialiseringen oftest vejer tungt). Humboldts ideal betød også, at de spirende social- og humanvidenskaber overtog en arv fra oplysningstiden – en uanfægtet overensstemmelse mellem fakta og værdier. Det 20. århundredes rutinemæssige skel mellem data og vurdering har sin rod i naturvidenskaberne og findes stort set ikke i social- og humanvidenskaberne i hele 1800-tallet, hvor man grundlæggende forudsætter, at videnskaberne i deres forskning samtidig umiddelbart gavner samfundslivets dannelse og omdannelse.

De tyske ideer med specialistuddannelser bredte sig i Europa og blev efterhånden selve normen for et moderne universitet. I Frankrig nedlagde de revolutionære uden videre universiteterne i 1793 og reorganiserede den højere uddannelse med grundlæggelsen af 'Les grands ecoles', Ecole normale i 1794 samt Ecole polytechnique 1795 – fødested for ideen om ingeniøren, hvis maskinkundskab underbygges af det højst mulige niveau af videnskabelig forskning. Mange universiteter blev omlagt efter dette mønster, og i kølvandet på Napoleons revolutionshære også uden for Frankrig. På længere sigt åbnede disse nygrundlæggelser dog for Humboldt-modellens sejrsgang.

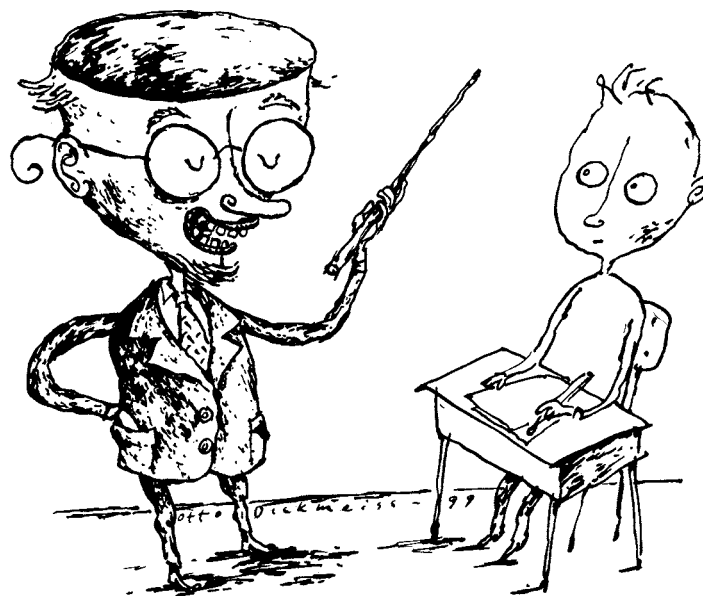
I USA forblev den skotske oplysning og dens moralfilosofi grundlaget for østkyst-universiteterne til op midt i århundredet, hvorefter Humboldts tradition vandt fodfæste på de nye private universiteter som Cornell, Stanford, Johns Hopkins og Chicago – nogle af verdens førende universiteter den dag i dag – og de ældre institutioner måtte overtage det tyske system for at følge med i konkurrencen. I samme periode begyndte naturvidenskaberne at skille sig ud fra det filosofiske fakultet, først i Leiden (1811), derefter i Frankrig og USA. København var tidligt med (1850), men den humboldtske tanke om det filosofiske fakultet som moderfakultet forsinkede processen i Tyskland, hvor den først tog fart i 1860'erne.

Allerede oplysningstiden havde interesseret sig for historie, både forstået som spirende videnskab og i bredere forstand som afmystificerende forklaringsramme for tilblivelsen af forskellige problematiske forhold – som når Rousseau konstruerede et historisk scenarie for at forklare menneskenes aktuelle ulighed. Med romantikken udbredtes denne forståelse som grundlag for videnskaberne generelt: At forklare et fænomen betød i stigende grad simpelthen at kortlægge dets oprindelse. Det var, som om den personlige dannelse blev taget som model for forståelse af alle andre processer. Ligesom man ikke skelnede mellem faktum og værdi, skelnedes ikke mellem *Genesis* og *Geltung*, mellem oprindelse og gyldighed.

At afklare oprindelsen til noget blev forstået som den proces, der både erkender den pågældende genstand og fælder dom over dens gyldighed; oprindelsen til en ting afslørede, hvorfor den blev til, hvorefter den kunne kritiseres for at være, hvad den var blevet; opdagelsen af det historiske førte til en overvurdering af dets betydning; alt mentes at kunne begribes ved at blive ført tilbage til sine betingelser. Den første videnskab om sproget er overvejende historisk (om end billedet ingenlunde er entydigt, som vi skal se) og består i en kortlægning af de indoeuropæiske sprogs oprindelse og udvikling; filosofi bliver ét med filosofihistorien i Åndens historiske selvtilegnelse hos Hegel; menneskelige forskelle føres tilbage til race og kultur, der atter forstås som produkter af natur- og kulturhistoriske forudsætninger. Antropologien opstår som et blandingsprodukt af kulturelle og fysiologiske forskelle og begribes evolutionært – ja, videnskabshistorien selv får sin historiske evolutionisme hos sociologiens grundlægger Auguste Comte (1798-1857).

Det måske bedste eksempel både på den historiske orientering og på den nye akademiske standard i den tyske universitetsmodel er filologien. Højere uddannelse var siden middelalderen og langt ind i 1700-tallet foregået på latin. Christian Wolff (1679-1754) skrev endnu på latin, og Kant er en af de første tyske filosoffer, der – udover på latin – også skrev på tysk. Studiet af latin som sprog var derfor afgørende, også for tilegnelsen af klassikerne. Latin og græsk var blevet selvstændige fag i renaissancehumanisternes ændring af de filosofiske fakulteters to hovedstammer trivium og quadrivium i middelalderuniversitetet, men studiet af latinsk sprog og grammatik blev nu selvstændige forskningsemner – første gang ved det filologiske seminar ved universitetet i Göttingen fra 1738, hvor den kritiske metode blev formuleret i arbejdet med klassiske tekster. Målet var at etablere teologi, historie og jura som videnskaber ved nøje grammatisk og tekstlig analyse og for-

tolkning af foreliggende kilder i et studie, der også uden videre var et mål i sig selv. Egentlig historisk blev filologien først i tiden op mod romantikken med opbygningen af en indoeuropæisk sproggenæalogi.

Tanken om, at de forskellige europæiske sprog var udviklinger fra et oprindeligt fælles ursprog blev først formuleret af Sir William Jones (1746-94) i 1786. Jones havde stiftet bekendtskab med indernes klassiske sprog sanskrit og var blevet slået af de grammatiske og leksikalske ligheder med græsk og latin. Rasmus Rask (1787-1832) skrev i 1814 prisopgaven *Undersøgelse om det gamle nordiske eller islandske sprogs oprindelse*, hvori han påviste et slægtskab mellem de nordiske sprog og græsk og latin. Slægtskabet mellem sprogene kunne videnskabeligt eftervises gennem de såkaldte lydlove (bl.a. den berømte germanske lydforrykning, som Rask og Jacob Grimm (1785-1863) formulerede). I 1816 udkom Franz Bopps (1791-1867) *Über die Konjugationssystem der Sanskritsprache in Vergleichung mit jenen der griechischen, lateinischen, persischen und germanischen Sprache*. Op gennem det 18. århundrede opfattedes de enkelte sprog som strukturer, der besad en regelformet grammatik. Man sammenlignede sprogene med hinanden og klassificerede dem indbyrdes i henhold til ligheder og forskelle. Beskrivelsen var principielt synkron, dvs. sprogene blev betragtet som en række samtidige og ligestillede objekter, der kunne kortlægges ved indbyrdes sammenligning. Det var denne tidløse sprogkomparativisme, der derpå med Jones, Rask og Bopp temporaliseredes og blev omskrevet i billedet af et træ, hvis stamme var sanskrit, og hvis videre forgreninger manifesterede sig i de enkelte sprog.

Ikke blot lignede sprogene hinanden mere eller mindre, men forskellene mellem dem kunne forklares som afstande i historisk tid og som udtryk for en udvikling. Den historiske betragtning blev op gennem det 19.

århundrede dominerende, synkroni forvandlede sig til diakroni, og 'filologi' blev på det nærmeste synonymt med sproghistorien, der blev den dominerende tolkningsnøgle frem til Ferdinand de Saussure (1857-1913), der genopfandt synkronien og grundlagde strukturalismen. Den mere klassifikationsorienterede opfattelse blev dog ikke ganske glemt, som vi skal se, men levede videre hos eksempelvis netop sprogforskeren og universitetets-grundlæggeren Wilhelm von Humboldt (som dog samtidig var med til at kortlægge den historiske sprogudvikling). Filologien blev således den videnskab, der både kortlagde sprogene selv og deres historiske udvikling, samtidig med at man forklarede de bagvedliggende kulturer til de sprog, som man studerede. Friedrich Ritschls (1806-76) filologiske seminar i Bonn blev midt i 1800-tallet selve modellen for universitetsundervisning: De studerende mødtes og indgik i fri diskussion af en tekst under professorens overvågning og deltog således direkte i det videnskabelige arbejde; 'øvelser' af denne type blev nu den centrale undervisningsform på universiteterne frem for forelæsningen. Filologien blev human- og socialvidenskabernes vugge, hvor både lingvistik, litteraturvidenskab, kulturvidenskab, historie, sociologi og antropologi hørte sammen i et romantisk, historisk hele.

Essay'et er uddrag fra den nye mammutværk "Tankens Magt", som i en søjlestruktur fortæller om vestens idéhistorie ud fra tidsperioder og syv forskellige søjler: Teknologi, naturvidenskab, politik og ret, æstetik og kunst, menneske og sprog, filosofi samt religion og teologi. Det optrykte afsnit er fra perioden 1789-1857 under temaet menneske, sprog og samfund

Hans Siggard Jensen, Ole Knudsen og Frederik Stjernfelt (red.): "Tankens magt" (Lindhardt og Ringhof, nov. 2006, 2370 s.)

RUC: Anonymitet og god presseskik

I kan ikke være jeres journalistiske stil bekendt (jf. nr. 199, nov. 2006).

Uanset om man er for eller imod rektor Poul Holm, er det ikke et seriøst fagblads opgave at føre personhætz med uhæmmet brug af anonyme beskyldninger og rygter og ukritisk accept af kildernes forklaring om, at de er bange for "at komme i klemme" (s.3), på vegne af en part i sagen. Den hadefuldhed

og villighed til at skade RUC for at komme af med Poul Holm, der udvises af kilderne til denne kampagne kommer i sig selv bag på mig, men at FORSKERforum ukritisk lader sig bruge af dem og blæser på god presseskik er stærkt foruroligende. Det er klart, at Poul Holm ved at søge rektorjobbet er blevet "systemets mand" under en (også hos mig) upopulær universitetslov, men når hans portræt

bliver bragt under overskriften "En idiot kan ødelægge alt" (s. 3), så er vi ovre i en tabloidstil, som er uværdig for universitetsforskerens blad.

Helge Sander er for længst holdt op med at læse det. Det skulle helst ikke komme til at gælde for os andre også.

Professor Bent Preisler, RUC

Rektors årsfest-tale

I artiklen om Poul Holms ledelsesstil på RUC bemærkedes det, måske som modvægt mod hvad der i øvrigt blev sagt, at Poul Holms "årsfest-tale var dynamisk og begejstrede tilhørerne". Jo, det var da en udmærket tale, som signalerede en anden holdning end den, der i øvrigt skildres i artiklen, og der blev klappet. Men at tale om begejstring

er måske en overdrivelse. Applausen var næppe meget længere end høfligheden kræver; den applaus der blev Studenterråds-repræsentanten til del var vel dobbelt så lang og en del kraftigere. Forskellen var så påfaldende, at min fransk uddannede sidemand uden at forstå ordene, men med kendskab til de talendes respektive roller hviskede "la

contestation!". Måske var grunden, at studenterrepræsentanten havde annonceret, at Studenterrådet ville lancere et ucensureret debatmedium som alternativ eller supplement til RUC's officielle medier.

*Docent, emeritus Jens Høyrup,
Institut for Kultur og Identitet, RUC*

RUC: Ekstra Bladets niveau

Sidste nr – 199 – af FORSKERforum er for mange siders vedkommende viet til RUC, og vores nye Rektors arbejde med at omorganisere institutionen.

Desværre må jeg karakterisere adskillige af indlæggene som "mikrofonholderi" eller "partsindlæg" uden modspil. Og lad det med det samme stå klart, at jeg er en af parterne - på den side, der forsøger at få skuden i havn ved at arbejde på de indre linier.

Det grundlæggende problem i artiklen er brugen af anonyme kilder. For det første fordi nogle af de anonyme udtalelser angår det, der forvaltningsteknisk er "personsa-ger", hvorfor de, der kender sagernes rette sammenhæng, ikke kan udtale sig uden at bryde forvaltningsloven. For det andet fordi det er umuligt at forholde sig til udtalelsernes "sandhedsværdi" - vi er jo nogle, der har overværet forskellige begivenheder gennem tiden, men når man ikke ved, hvem der fortæller om hvad, er det ikke til at vurdere fremstillingen. Som bekendt afhænger stedet af stedet, hvor man sidder, og det er vist ikke muligt at etablere nogen "rigtig" eller "sand" fremstilling af sagens kerne, som er en faglig uenighed - og ikke en kamp mod en ustyrlig leder.

FORSKERforum søger at dække sig med et figenblad i form af presserets-professor Oluf Jørgensens udtalelse om, at man kan anvende anonyme kilder, hvis "væsentlige samfundsmæssige forhold" er på spil. Hvis personfnidder på et universitet er "væsentlige samfundsmæssige forhold", er mit navn Mads. For fnidder er det - og i stedet for at bruge Ekstrabladet, som har mange års træning i denne fortjenstfulde samfundsopgave, bruger man så FORSKERforum.

Iøvrigt siger Oluf Jørgensen, at kildernes troværdighed skal være "tjekket grundigt". Men FORSKERforums kildegrundlag er ensidigt, og de personer, som er brugt, har et klart, lokalpolitisk ærinde, som bladet så for-

midler uden den kritiske sans, der kendetegner god journalistik.

Man sidder tilbage med det indtryk, at FORSKERforum er kanal for en personhætz, som iklædes en ham - kampen imod den nye universitetslov. Efter min mening er tærskelen overskredet for god journalistik. Billederne af den despotiske Rektor er stærkt misvisende. Dermed ikke sagt, at 'alle' hans beslutninger er gode eller rigtige. Men personhætzten skyder langt over målet og er alene af den grund forstemmende.

Hertil kommer en række fejl og dårlige formuleringer. Min ringe person kan bruges som eksempel. Jeg har således ikke været en "nær rådgiver", men har indtil 1 november i kraft af min stilling som institutleder virket som faglig rådgiver, når jeg blev spurgt, lige som jeg var udpeget som ledelsesrepræsentant i Hovedsamarbejdsudvalget. Det er jo et led i rollen som leder på institutionen - men FORSKERforum skal partout 'brande' mig ved at bruge udtrykket "nær rådgiver" og "bisidder", uden at journalisten orker at sætte sig ind i, hvorledes det kan fortolkes af den almindelige læser.

Man kunne jo som minimum have skrevet, at jeg var institutleder, og man kunne jo have spurgt mig om karakteristikkernes rigtighed? Men nej, de anonyme kilder har jo sikkert ret. Så meget for Oluf Jørgensens krav om at tjekke kilderne.

Min konklusion er, at klare uenigheder om nogle faglige linier i RUC's udvikling fremover af visse RUC'ere nu bruges til anonymt at sværte modstanderen til. Klassisk politisk taktik, men det er, hvad journalister burde været trænet til at gennemskue.

Men tænk, at man på denne baggrund tvinges til at få lyst til at blive enig med Helge Sander, der i hver udgivelse med stolthed citeres på omslaget. Han læser ikke FORSKERforum. Kan DJØF og DM være tilfredse med et blad, som den højeste politi-

ske leder i feltet - og nu undertegnede og ud fra, hvad jeg hører, en del andre - ikke gider læse? For hånden på hjertet - nr. 199 er kun et nummer i en lang række, der er præget af sure miner og kritisabel journalistik. Bægeret er altid halvt tomt.

Mit bæger - hvis indhold er tålmod - er ved at flyde over.

*Peter Bogason, Professor i forvaltning,
fhv. institutleder, RUC*

Svar:

Som det fremgår af artiklen er artiklerne baseret på mange kilder fra de forskellige fløje på RUC, også Bogasons egen. Trods Bogasons tirade er jeg ret sikker på, at de fleste RUC'ere kan genkende FORSKERforums miljøbeskrivelse og påskønner, at konflikterne omtales åbent.

Om Bogasons rolle: Samtlige kilder på RUC fortæller, at Peter Bogason har fungeret synligt som Rektors nære rådgiver / 'bisidder'. At Bogason selv blev fravalgt som interviewoffer skyldes simpelthen, at han tidligere har nægtet at udtale sig som forvaltningsprofessor om RUC-konflikten og kvaliteten i Rektors kontroversielle statusnotat (med den begrundelse, at han var enig i Rektors "forvaltningspolitiske hensigt", se FORSKERforum 195 s.11). Der var derfor ingen forventning om, at han ville deltage i et interview, hvilket han i øvrigt ufrivilligt bekræfter jf. sin bemærkning om "at arbejde på de indre linier".

Bogason reducerer sagen til tilsværgning i en lokal kamp om 'faglige linier'. Det er bemærkelsesværdigt, at forvaltningsprofessoren slet ikke forholder til rektor Holms måde at håndtere magt på, dvs. den række konflikter, som Rektor har været involveret i - netop de elementer, som eksponerer det principielle: At universitetsloven fra 2003 kan føre til fæmmandsvælde, magtfuldkommen forvaltning, lukkede døre, tavse ansatte osv.

Journalist Jørgen Øllgaard

”Speech codes

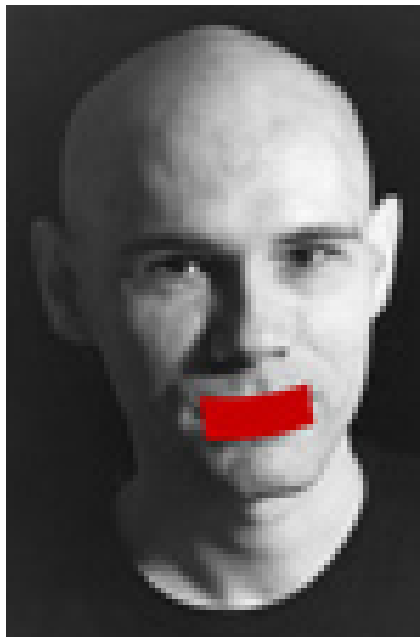
- når vores udtalelser skal godkendes af ledelsen er det uliberal følsomhed. FRANK FUREDI advarer mod selvcensur og pænhedskoder på universiteterne

Nu om dage er den akademiske frihed sjældent mål for direkte, utilslørret angreb. En gang imellem advarer politikere om, at universiteterne vist hellere skal til at ”passe på”, men for det meste er vi udsat for meget lidt pres udefra med hensyn til at skulle holde lidt igen med vores frihed. Vi lever ikke i et totalitært samfund, og akademikere skal ikke arbejde i skyggen af nogen statscensur. I nutidens Storbritannien kommer den største trussel mod den akademiske frihed inde fra på universiteterne selv, ofte ved at man insisterer på, at vi, når vi udtaler os, holder os til et manuskript, der kan godkendes af ledelsen. Stort set samtlige universiteter har en kodeks, der specificerer retningslinier for, hvad man må og ikke må sige.

Sådanne *speech codes* er indført ud fra den antagelse, at de bidrager til etablering af et altfavne kulturelt miljø, hvor alle er beskyttet imod hån og fornærmelse. De, der taler for den såkaldte *inclusive speech*, afviser anklagen om, at de censorer og regulerer akademikernes ytringsfrihed. I stedet påstår de, at de blot ønsker, at ingen lades i stikken.

Tag f.eks. sagen om det memo, der blev rundsendt til medarbejderne på humaniora ved Durham Universitet sidste år. Det fremgik, at planlagte forelæsninger og anden undervisning om emner, som de studerende evt. måtte finde anstødelige, skulle godkendes hos et ”*etisk*” udvalg. Emner såsom abort eller medlidenhedsdrab nævntes som potentielt ”anstødelige” områder, hvor godkendelse skulle indhentes. Set ud fra dette perspektiv, indskrænkes den akademiske frihed af hensynet til de studerendes følelser.

Durham-memoet er udtryk for den uliberala følsomhed, der lige så stille er gået hen og blevet institutionaliseret på Storbritanniens højere læreanstalter. Hensigtserklæringer offentliggjort af flere universiteter tyder på, at man har forpligtet sig mere til en *socialt modificerende* dagsorden end til en *videnskabelig*. Ifølge en sådan dagsorden er det akademikerens ansvar at tage hensyn til andre, ligesom man er forpligtet til ikke at fornærme sine studerende. Et eksempel er Imperial College Londons hensigtserklæring vedr. chikane, mobning og anden forfølgelse. Her fremgår det, at ”medarbejderne skal respektere andres tro, overbevisninger og ori-

entering og ikke optræde på en sådan måde, at det vil kunne vække anstød”. Bemærk, at der står ’skal’: ganske som det er tilfældet i andre institutioner, formuleres kravet om respekt som et ultimatum.

Universiteternes *speech codes* belærer ofte akademikere om fordelene ved inklusionens retorik. ”At vælge de hensigtsmæssige formuleringer handler om mere end bare det at sige og gøre det rigtige”, hedder det i Loughborough Universitets retningslinier om *inclusive language*. Det drejer sig om – tilføjer man – ”præcis og effektiv kommunikation, som hverken vækker anstød eller opfattes som ekskluderende i forhold til grupper eller individer”. På Liverpool Hope Universitet ”forventer” man, ”at medarbejdere samt studerende skal tage hensyn til andres følelser i sprogbrugen såvel som i samtlige andre aktiviteter, herunder undervisning, forskning og pr.”

En af de få institutioner, der ser ud til at anerkende det potentielle modsætningsforhold mellem ytringsreguleringen og den frie akademiske diskussion, er University College London. Her fremgår det af hensigtserklæringen, at ”*der skal skelnes mellem mobning og livlig akademisk debat*”. Men hvordan?

Hvis det er tilfældet, sådan som det fremgår af Durham-memoet, at emner som f.eks. abort, medlidenhedsdrab, hekseri, race og slavehandel risikerer at vække anstød, hvad

skal man gøre, hvis målet med ens forelæsning er at sætte spørgsmålstejn teorien om f.eks. intelligent design?

Kontroversielle, innovative og radikale ideer har gennem hele vores historie vakt anstød. Før i tiden har millioner af mennesker fundet det ganske afskyeligt med påstanden om, at Jorden ikke er flad, eller at alle mennesker er lige. De, der fastholder, hvad de opfatter som helligt eller almindeligt vedtaget, bliver stødt eller sågar såret af en sprogbrug, der driver spot med eller sætter spørgsmålstejn ved deres stærkt rodfæstede opfattelser. Det, vi har brug for, er *ikke konsensus* om, hvordan vi skal formulere os, men *friheden til* at finde vores stemme.

Nogle af os har vænnet os til en fredelig tilværelse uden grundlæggende *holdnings-sammenstød*. Vi er ofte tilbageholdende med hensyn til at udtrykke manglende respekt for synspunkterne og identiteterne hos dem, der er genstand for vores kritik. Og vi glemmer, at det netop er fordi det at sætte spørgsmålstejn ved almindeligt vedtagne sandheder og synspunkter kan vække anstød, at universiteterne har brug for akademisk frihed. De gode underviserer gør selvfølgelig alt, hvad de kan, for ikke at fornærme de studerende. Men de virkelige gode undervisere opfordrer deres studerende til at tage ideer så alvorligt, at de ikke tager modbydelige synspunkter personligt.

I modsætning hertil har tilhængere af *inclusive language* den holdning, at universitetsstuderende er sårbare børn, der skal beskyttes imod synspunkter, der stiller spørgsmål ved deres overbevisninger og holdninger til tilværelsen. Deres sprog er inkluderende for så vidt, at det omfavner alle i sin almindelighedsudveksling. Det udviser ligegyldighed over for ideernes kvalitet i en akademisk diskussion, fordi dets eneste formål er at inkludere. Men inklusion for inklusionens skyld har ingen iboende fortrin. I stedet giver det anledning til *ligegyldighed over for ytringsfriheden* og den ægte tolerance over for dem, hvormed vi er uenige.

Frank Furedi er professor i sociologi ved Kent Universitet, England.

Kilde: *Times Higher* 06.10.06 i *Martin Aitkens* oversættelse

LÆSERBREV

RUC: Sensationsjournalistik

Som universitetsansat DM-medlem får jeg FORSKERforum. I begyndelsen syntes jeg, at det var et meget godt blad, men i de senere år synes jeg, at det har udviklet en personfikeret og personudhængende sensationsjournalistik, som ikke er et akademisk forum, eller noget andet for den sags skyld, vær-

digt. Selv om jeg ikke er tvivl om, at Poul Holm kan have lavet mange fejl som Rektor, er der ingen grund til at gengive anonyme udtalelser om hans temperament og konkrete adfærd. Slige reportager er vores politikere heldigvis forskånet for, og jeg synes at det samme burde gælde embedsmænd,

også på universitetet. Gå efter bolden i stedet for efter manden. Der er nok af mere lødige emner at tage fat på for et blad som FORSKERforum.

Lektor *Signild Vallgård*,
Institut for Folkesundhedsvidenskab, KU

'Gyldne håndtryk

SÆRT: Nogle ledere får resultatløn - uden at der findes succeskriterier. Og næsten alle får risikotillæg, selv om de er sikret tilbagegangsstillinger

Regeringen vil gerne have mere præstationsløn. På landets største universitet, KU, mener man imidlertid ikke, at det egner sig til en vidensarbejdsplads, så her er der slet ikke tillæg, der kaldes "resultatløn".

Men på en række universiteter får institutledere og dekaner resultatløn. På CBS i København er den ca. 35.000 kr. til 12 ledere, på Handelshøjskolen i Århus får tre ledere 25.000 kr., på KVL får seks ledere mellem 50.000-100.000 kr.

Men resultatkontrakterne er tilsyneladende blanco-checks, for der er ikke lavet resultatkontrakter med klare succeskriterier for udløsning af den ekstra lønbonus! FORSKERforum har forgæves søgt aktindsigt, men fik kun et svar inden for offentlighedslovens 10-dages svarfrist. Og det ene svar peger på, at institutionerne ikke har taget det så nøje med at lave resultatkontrakter.

På nogle institutioner findes der slet ikke resultatkontrakter, der kan skal lægges til grund for vurdering af, hvor meget der skal udløses – og det er i strid med Personalestyrelsens retningslinier for lønforvaltning.

Kun en institution har foreløbig givet aktindsigt. Handelshøjskolen i Århus oplyser nemlig, at resultatlønnen udbetales på baggrund af, hvad der står i deres ansættelsesbreve – *men her står der ikke formuleret særskilte succeskriterier*. Og så oplyses højskolens administration, at "enkelthederne" skulle være aftalt i de enkelte lederes MUS - Medarbejderudviklings-samtaler – *men Personalestyrelsens retningslinier for MUS-samtaler forbyder, at der her må tales om lønspørgsmål o.lign.*

DTU-Rektor får 100 pct. udbetalt

DTU's institutledere er ikke på resultatløn, oplyser DTU.

DTU nægtede sidste år aktindsigt i Rektors resultatkontrakt. Den er nu udleveret og fortæller, at udløsning af Lars Pallesens 175.000 kr.'s resultatløn er bundet op på DTU's evne til at leve op til 5 mål-opfyldelser: Opfyldelse af årets budgetterede driftsresultat tæller 30 pct. Opfyldelse af uddannelsesmål vægter 20 pct. Opfyldelse af forskningsmålene vægter 20 pct. Opfyldelse af resultatmål vedrørende innovation vægter 20 pct., og endelig vægter opfyldelse af personalemål 10 pct. Den enkelte resultatmål er baseret på DTU's udviklingskontrakt med videnskabsministeriet, der i 2005 indeholdt 33 resultatmål.

Resultatlønnen udløses "baseret på en samlet vurdering og drøftelse" – og Rektor Pallesen har fået 100 pct. udbetalt i alle årene siden sin ansættelse.

Risikotillæg uden risiko

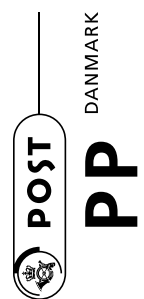
Den hidtil højeste institutlederløns er gået til Hans Peter Jensen på RUC. Han får 955.000 kr. inkl. hele 153.000 i "åremåstillæg" (se s. 20).

Det er bemærkelsesværdigt i de nye kontrakter, at stort set alle de nyansatte ledere har fået tilbagegangsstillinger til et lektorat eller et professorat. Alligevel har de fået 100.000'er i åremåstillæg:

"Det er absurd, for man skulle tro, at åremåstillæg fungerer som en slags risikotillæg, men de fleste af de nye ledere har jo en sikker tilbagegangsstilling. De får altså både højere løn og tilbagegangsstilling. Det er nærliggende at tolke disse tillæg som 'gyldne håndtryk' på linie med det erhvervslivets spidser får ...", konstaterer docent Verner C. Petersen, der forsker i løn og ledelse.

Det har ikke været muligt at få Finansministeriets kommentar.

Se løntema s. 16-19

Maskinel magasinpost
ID-nr. 42026

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Ændringer vedr. abonnement
ring venligst: 3815 6676